

83799

ANITLARIN VE KENTSEL SİTLERİN
BELİRLENMESİNİ ETKİLEYEN DEĞERLER

Dokuz Eylül Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı

Aylin BULUM

TC YÖRÜTME KURULU
FÖKÜMÜ

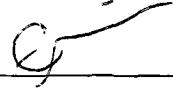
Mayıs, 1999

İZMİR

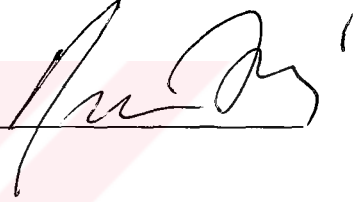
83799

TEZ SINAV SONUÇ FORMU

Bu tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

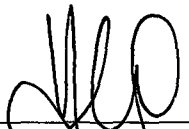
Doç. Dr. Eti Akyüz Levi
(Yönetici)

Prof. Dr. Recep Meriç
Jüri Üyesi

Doç. Dr. Emel Göksu
Jüri Üyesi

Prof. Dr. Cahit Helvacı
Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada anıtların ve kentsel sitlerin belirlenmesini etkileyen değerlerin araştırılması amaçlanmıştır. 1997 yılından beri yapılan araştırmaların sonucunda çalışma tamamlanmıştır.

İzmir’de Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kütüphanesi ve Milli Kütüphane’den; İstanbul’da İstanbul Teknik Üniversitesi, Yıldız Üniversitesi ve Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi kütüphanelerinden yararlanılmıştır. Ayrıca Roma’da bulunan ICCROM kütüphanesinden, Londra’daki English Heritage kurumundan ve The Department of National Heritage’den, Fransa’da Kültürden Sorumlu Bakanlık’tan ve Japonya’da Agency for Cultural Affairs kurumundan gönderilen çeşitli kaynakların incelenmesiyle bu çalışma oluşturulmuştur. Kaynak araştırmam sırasında bana yardımcı olan kişilere teşekkür ederim.

Yüksek Lisans öğrenimim süresince değerli bilgilerinden yararlandığım anabilim dalı başkanımız sayın Prof. Dr. Recep Meriç’e ve tez çalışmam boyunca bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanın sayın Doç. Dr. Eti Akyüz Levi’ye teşekkürlerimi sunarım.

Aylin BULUM

ÖZET

“Koruma, tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması olarak tanımlanmaktadır” (Hasol, 1995, s.272).

Taşınmaz kültür varlığı koruması uygarlık tarihinin başlarına kadar uzanmaktadır. Neyin, hangi amaçla, kimin için korunduğu tarih içinde farklılık göstermiştir. Korumanın gerekliliğini tarihte ilk önce Romalılar hissetmiştir. Yeniçağda Danimarka, İsveç ve İtalya; bu devletlerden 100 sene sonra ise Portekiz ve Fransa, daha sonra da Almanya, Macaristan, İngiltere, Mısır koruma konusunda gerekli önlemleri almaya başlamışlardır.

Önceleri tek yapı koruması söz konusu iken, 2. Dünya savaşından sonra “kentsel sit” koruması etkili olmuştur.

Korumanın nedenleri; tarihi mirasın gelecek kuşaklara iletilmesi, kültürel sürekliliğin sağlanması ve çağdaş insana tarihle birlikte yeni yaşam olanaklarının sağlanması olarak özetlenebilir.

Korunacak değerler taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları olarak iki başlık altında incelenirken taşınmaz kültür varlıkları da anıtlar ve sitler olarak ikiye ayrılmaktadır. Sitler de kendi bünyesinde doğal sitler, tarihi sitler, arkeolojik sitler, kentsel sitler, kırsal sitler ve karmaşık sitler olarak sınıflandırılmaktadır.

Geçmişten günümüze ulaşan eserlerin tümünü korumak mümkün değildir. Bu yüzden korunması gerekli, vazgeçilmez eserlerin seçilmesi gereklidir. Bu seçim yapılırken birtakım değerler gözönünde bulundurulmaktadır. Bunlar; kültürel değerler,

morfolojik değerler, duygusal değerler, işlevsel değerler, sosyo-ekonomik değerler ve kullanıma ait değerler olarak altı ana başlık altında incelenebilirler.

Ülkemizde kültürel varlık korumasının 130 yıllık geçmişı vardır. Ancak bu sürenin büyük bölümü taşınır tarihi eserlerin korunmasıyla geçmiş; taşınmaz kültür varlıklarının özellikle de sivil mimarının korunması gözardı edilmiştir. Cumhuriyet döneminde bu konuyla ilgili çeşitli atılımlar olmuş, 1973 yılında alınan 1710 sayılı kararla korumanın boyutu “kentsel sit” sınırlarına ulaşmıştır. Ülkemizde günümüzde de kültürel varlıkların tesbit ve tescil işlemlerinde aksaklıklar olmakta, birçok korunması gerekli taşınmaz, tesbiti yapılmadığından yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Acilen birtakım önlemlerin alınması kaçınılmazdır.

Alınacak tedbirlerin saptanmasında, bu işi yüzyıllardır doğru biçimde yapan ülkelere kanun ve tüzüklerinden yararlanılabilir, onların izledikleri yol incelenebilir.

İtalya, Fransa, İngiltere ve Japonya gibi kültürel varlık koruması olayında söz sahibi olan ülkelere taşınır ve taşınmaz eserler ayrı kanun ve kurumlarca korunmaktadır. Türkiye’de de ilk aşamada böyle bir önlem alınmalıdır. Ayrıca, korunacak kültür varlıklarının tesbit ve tescil işlemleri için bir sistemin oluşturulması kaçınılmazdır.

Japonlar için ‘kültürel varlık koruma olayı’ büyük önem taşımaktadır. Onlar geçmişe ait olan herşeyi korumaya çalışmaktadırlar. Ancak bu ülkede geçerli olan korumayla ilgili idari sistem, Avrupa ülkelerinde uygulanan sistemlerden daha karmaşıktır.

Benim görüşüme göre, Avrupa ülkelerinde uygulanan koruma modellerinden yararlanırken, Japonlar gibi de ‘kültürel varlık koruması’ na önem vermek, ülkemizin bu konuda ilerlemesini sağlayacaktır.

SUMMARY

The protection refers to take necessary precautions for the buildings, which bear art value and historic value, or the parts of urban can live.

The protection of cultural property has existed since the beginnings of the history of civilization. It has been showing differences about what, with which aim and for who, has been conserved. The Romans felt at the first time that the protection is necessary. In the contemporary age Denmark, Sweden and Italy; 100 years later Germany, Hungary, England and Egypt started to take necessary precautions about the protection of cultural property.

At first, protection was for the single buildings. It was not including the environment.

The reasons of the protection; to be handed down the heritage resource to the future, to provide the cultural continuity and to provide to the people new life possibilities with history.

The values which will be conserved are mobile and immobile cultural properties. The immobile cultural properties are monuments and sites. Sites are classified as natural sites, historic sites, archeologic sites, urban sites, rural sites and mixed sites.

It is not possible to protect the whole historic resource. That's way it's necessary that the important cultural properties are selected. This selection is interesting in some values. They are cultural values, morphologic values, affective values, functional values, socio-economic values and values which are belonging to usage.

In our country, the protection of the cultural properties has been lasting for 130 years. But the big part of this time had been pasted by protecting the mobile properties; was not given importance to protect the immobile properties. In the Republic Period some precautions were taken. In 1973 by the Law for the Historic Remains, the dimension of the protection reached the “urban site”. At the present time, there are some problems when the cultural properties are designation and listed; a lot of cultural properties are in danger because of not being designated and listed.

While the precautions are being fixed we can make use of the countries which are good at protection.

In the countries which are important in protection like Italy, France, England, for mobile cultural properties and immobile cultural properties, there are different laws and offices. By the first attempt, in Turkey such precaution must be taken. In addition, it is essential to create a system for designating and listing the cultural properties.

In Japan, “the protection of the cultural properties” is very important. The Japanese people believe the assets of the protection of the cultural properties and conserve the whole resource belonging to the past. But in this country the administrative system of the protection of cultural properties is more complicated than other countries.

In my opinion , we must be made use of the model of the protection which the Countries in Europe apply. But we believe that assets of the protection like Japanese People.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İçindekiler.....	viii
Şekil Listesi.....	xi
Tablo Listesi	xii
Giriş.....	1

1. Bölüm

KORUMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1 Koruma Kavramı	4
1.2 Korumanın Tarihçesi.....	6
1.3 Koruma Nedenleri.....	7
1.4 Korunacak Değerler.....	11
1.4.1 Anıtlar ve Anıt Grupları.....	13
1.4.2 Sitler.....	15
1.4.2.1 Kentsel Sit.....	24

2. Bölüm

KORUMA DEĞERLERİ

2.1 Genel Olarak Koruma Değerlerine Bakış.....	28
2.2 Dünya Mirası Listesi'nin Belirlenmesini Etkileyen Unsurlar.....	33

	Sayfa
2.3 Anıtların ve Kentsel Sitlerin Belirlenmesini Etkileyen Değerler.....	36
2.3.1 Kültürel Değerler.....	36
2.3.2 Morfolojik Değerler.....	42
2.3.3 Duygusal Değerler.....	46
2.3.4 İşlevsel Değerler.....	46
2.3.5 Sosyo-Ekonomik Değerler.....	47
2.3.6 Kullanıma Ait Değerler.....	50

3. Bölüm

BELLİ BAŞLI ÜLKELERDE ANITLARIN ve KENTSEL SİTLERİN BELİRLENMESİNDE UYGULANAN YÖNTEMLER

3.1 Yabancı Ülkelerdeki Koruma Olayına Genel Bakış.....	51
3.2 Fransa.....	53
3.3 İtalya	57
3.4 İngiltere.....	61
3.5 Japonya.....	64

4. Bölüm

ÜLKEMİZDE ANITLARIN ve KENTSEL SİTLERİN BELİRLENMESİNDE UYGULANAN YÖNTEMLER

4.1 Ülkemizdeki Kültürel Varlık Koruma Olayına Genel Bakış.....	70
4.2 Ülkemizin Kültürel Varlık Koruma Konusunda Geri Kalmasının Nedenleri.....	81

5. Bölüm

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

	Sayfa
5.1 Değerler Sistemine Yönelik Model Oluşturma.....	87
5.1.1 Modeli Etkileyen Unsurlar.....	87
5.1.2 Değerler Sistemine Yönelik Öneri Model Geliştirme.....	91
5.2 Örnekler.....	96
5.2.1 Ayasofya	96
5.2.2 Mardin İli.....	97
5.2.3 Sivas Kongresinin Yapıldığı Bina	99
 Sonuç.....	 100
Kaynaklar.....	103
Ekler.....	107
Ek1. İngiltere’de tescili yapılmış kültür varlıklarına ait iki örnek: Trafalgar Square ve House of Parliament	
Ek2. Turgutreis-Bodrum’da bulunan Eski Karakaya Köyü Kentsel Sit Alanı.	
Ek3. Manisa’da bulunan üç anıt örneği: Belediye Şehir Hamamı, İzmir Oteli ve Yeni Cami.	

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1 Kapadokya: Bir doğal sit örneği.....	21
Şekil 1.2 Safranbolu: Kentsel sit örneği.....	22
Şekil 1.3 Amasya: Arkeolojik, kentsel ve doğal sitin birleştiği bir karmaşık sit.....	23
Şekil 2.1 Dünya Kültür Mirasını simgeleyen amblem.....	35
Şekil 2.2 Sivas Kongresi'nin yapıldığı bina.....	39
Şekil 2.3 İzmir Saat Kulesi: Simgesel özellik taşıyan bir anıt.....	40
Şekil 2.4 İstanbul Kız Kulesi: Simgesel nitelikte bir anıt örneği.....	41
Şekil 2.5 Ayasofya: Dünya Kültür Mirası örneği.....	43
Şekil 2.6 Mardin: Bir kentsel sit örneği.....	45
Şekil 2.7 Kayaköy: Bir kentsel sit örneği.....	49
Şekil 3.1 Kinkaku-ji: Altın Köşk Tapınağı, Japonya.....	69

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1 Korunması Gerekli Kùltür Varlıkları	20
Tablo 2.1 Anıtların ve Kentsel Sitlerin Belirlenmesini Etkileyen Değerler.....	38
Tablo 4.1 Ùlkemizde kullanılan ‘sit fişi’ örneği.....	78
Tablo 4.2 Ùlkemizde kullanılan ‘anıt fişi’ örneği, ön yüzü.....	79
Tablo 4.3 Ùlkemizde kullanılan ‘anıt fişi’ örneği, arka yüzü.....	80

GİRİŞ

Çağdaş uygarlığı anlamak için geçmiş uygarlıkları doğru biçimde değerlendirmemiz gerekmektedir. Bu uygarlıkları tanımak için yazılı belgelerden yararlanılabilir. Ancak eski kent kalıntıları ile eski yapılar geçmiş uygarlıkları anlayabilmemiz için yazılı ve sözlü belgelerden -mitoslardan- çok daha güvenilirlerdir. Zaten sözlü tarih yani mitoslar gerçekleri yansıtsalar da, güvenilirliği azdır. Orijinal görsel malzemeler en sağlıklı belgelerdir. Uygarlık sürecinin devamlılığı için geçmişten günümüze gelen ve günümüze ait olan kültür varlıklarını gelecek kuşaklara aktarmak kaçınılmazdır. Bu geçmiş kuşaklara bir borç olduğu kadar, gelecek kuşaklara karşı da bir görevdir. Tarihin çağımız için yeni bir yorumunu ve değerlendirmesini yapmak , günümüze kadar yaratılmış olan verilerin tümünü değerlendirmek; yapacağımız yeni yaratmalarda ondan yararlanmak, ortak bir kültür düzeyine erişmek zor, ama gereklidir. Tarihsel mirasımız bizim için bir araçtır. Mimar Sinan Bizans, Selçuklu ve diğer Anadolu kültürlerinin sentezini yapıp, eserlerinde bu kültürlerde yeralan özellikleri yansıtmıştır. İşte bizim en önemli sorunumuz kendi kültürümüzü en iyi şekilde özümleyip, yaratmalarımızda ondan yararlanamamaktır (Çeçener, 1995).

“Tarihi alanlar ve çevreleri, yerine konulamaz evrensel mirası oluşturan değerler olarak ele alınmalıdır. Topraklarında yer aldıkları devletin , hükümet ve vatandaşları bu mirası korumayı ve günümüz sosyal yaşamı ile bütünleştirmeyi görev saymalıdırlar” (UNESCO 30.11.1976, Nairobi Toplantısı Sonuç Kararı, 2.Bölüm: Genel İlkeler, madde 2).

Geçmişte insanların alınteri ve göznuru ile yaptıkları eserler bizim malımız dediğimiz kültürün, gerçek yapıtaşlarıdır. İnsanın yaratıcılığı çağının damgasını taşıdığı kadar evrensel bir nitelik de taşımaktadır. Geçmiş sanat ürünlerinin bireyler üzerinde birleştirici bir özelliği vardır. Örneğin Mimar Sinan’ ın bir eserini gördüğümüzde ya

da onun sözünü ettiğimizde bir Türk'e ait olan duygular harekete geçmekte , Sinan gibi bir büyük mimara sahip olmanın gururunu hep birlikte yaşamaktayız. Birleştirici anılar kültürün ve kültürlerin ürünü olan uygarlıkların temelidir (Kuban, 1975).

Tarih ve de onun ürünleri insanları bir araya getiriyor, bir ulusun ortak duygularını harekete geçiriyorsa bunu kuru lafla ya da kağıtlara yazarak saklamak olası değildir. O tarihin ürettiği maddi verileri de doğru değerlendirmek, yani korumak gereği vardır.

Ancak korumanın temel sorunlarının başında neyin korunacağı gelmektedir. Korunacak değerler ve bunların değerlendirme ölçütlerinin saptanması korumada önemli hususlardır. Eski devirlerden kalan dini yapılar, saraylar, tiyatrolar gibi anıtsal yapıtların yanı sıra sivil yaşamın geçtiği, tarihi özellik taşıyan kentlerin, sokakların hangilerinin korunacağı, sit alanı olarak kabul edilip edilmeyeceği, ya da ne ölçüde korunacağının belirlenmesinde çeşitli faktörler söz konusudur.

Türkiye'deki koruma olayının yaklaşık 130 yıllık bir geçmişi vardır. Bu süre içinde kültür varlıklarının tesbit ve tescil çalışmalarında birçok olumsuzluklar yaşanmıştır. 2000'li yılların eşiğinde olduğumuz günümüzde bile tescili yapılmamış çok sayıda taşınmaz kültür varlığımız bulunmaktadır. Üstelik tescili yapılmış bazı anıtların ya da kentsel sitlerin zaman içinde dereceleri düşürülmüş, sit sınırları daraltılmış, sit alanı içinde geniş yollar açılmış, yeni yerleşim alanları sit bölgesinin çok yakınına kurulmuş, bu da sit özelliklerinin kaybolmasına neden olmuştur.

Bu çalışmanın amacı ülkemizdeki taşınmaz kültür varlıklarının özellikle de anıtların ve kentsel sitlerin tesbit ve tescil işlemlerine yardımcı olacak bir model oluşturmaktır. Birçok ülkeye göre koruma konusunda geri kalmış olan ülkemizde tesbit ve tescil çalışmaları konusunda yıllardan beri yapılan yanlışlıklar araştırılıp, bu konuda öneriler ortaya konulmaktadır. Bu önerilerin saptanmasında ise koruma konusunda gelişmiş belli başlı ülkelerde uygulanan sistemlerden yararlanılmaktadır. Bu ülkelerde tesbit ve tescil çalışmaları yapılırken nelerin dikkate alındığı araştırılıp, aynı zamanda bu konuyla ilgili kanunlar ve kuruluşlar incelenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde, korumaya ilişkin genel bilgiler - korumanın tanımı, koruma nedenleri, korunacak değerler- verilmektedir.

İkinci bölümde ise koruma değerleri ele alınmaktadır. Yani bir anıtın ya da bir kentsel sitin belirlenmesini etkileyen değerler üzerinde durulmaktadır.

Üçüncü bölümde, kültür varlığı koruması konusunda önemli bir yere sahip olan bazı ülkelerde, anıtların ve kentsel sitlerin belirlenmesinde uygulanan yöntemler incelenmektedir. Bu ülkeler İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya'dır.

Bölüm dörtte, ülkemizde anıtların ve kentsel sitlerin belirlenmesinde uygulanan yöntem ele alınmaktadır. Aynı zamanda bu bölümde ülkemizde koruma olayının geri kalmışlığının nedenleri araştırılmaktadır.

Bölüm beşte ise yapılan tüm araştırmaların ışığında ortaya konulan çözüm önerileri yer almaktadır.

Çalışma, gerek yabancı ülkelere ait, gerekse ülkemize ait örneklerle desteklenmektedir.

BÖLÜM 1

KORUMA' YA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1 KORUMA KAVRAMI

Toplumlar kültür varlık' ına sahip çıktıkları ölçüde onur kazanırlar, çünkü kültür varlıkları insan yaratıcılığının en değerli ürünüdür. Bir ulusun uygar sayılabilmesi için doğru yönde kültür bilincine de sahip olması gereklidir. Kültür toplumların , kitlelerin ürünü olduğundan bunun maddi temeli gözardı edilemez. Doğan Kuban bu konuda, “Maddi görüntüler gerçekten bağlayıcı görev taşırlar . İnsan Viyana’ ya kadar giden Osmanlı ordularını kolay kolay gözünün önüne getiremez, ama Sultan Ahmet Camii’nden daha çok etkilenir. Nedim’in şiirinin bugünün insanlarını birleştirmesini bekleyemeyiz. Fakat tarihi anılarla birlikte oluşan bir boğaz peyzajı bu olanağı getirebilir. Anadolu soyut kavramdır, bilmeyen için, Anadolu insanı da öyle olabilir bilmeyen için. Ama bir bozkır kasabasının görüntüsü insanları birbirine bağlayabilir,” demektir (Kuban, 1975).

Kültürel miras, tarih boyunca toplumda yaratılan tüm maddi ve manevi değerlerden yararlanılması ve de bunları gelecek kuşaklara iletmek sorunudur. Piero Gazzola “Bir mimari anıt artık yapıldığı amaca hizmet edemiyorsa , korunması pratik bir gereklilik olmaktan çıkar, kültürel bir görev haline gelir . Bu konuya verilen önem gelecek kuşakların kültürel olgunluğuna ve kültür miraslarını koruma konusunda duyacakları ivediliğe dayanacaktır”, diyor . Emanetçisi olduğumuz değerlerin gelecek nesillere aktarılması olan koruma, her kuşağın bir önceki dönemden edindiği kültürel değer ve göstergeleri, onlara yenilerini ekleyerek yeni kuşaklara aktarması görev ve sorumluluğu ile temellendirilmelidir.

Tarih içindeki çeşitli medeniyetlerin oluşturduğu kültür ürünleri , çevreleri ile birlikte günümüzde benzeri yapılamayan çok değerli kültür mirasıdır. Ve bu mirasta bizler kadar gelecek kuşakların da hakkı vardır. Öyleyse tarihi kentlerdeki planlama ve düzenlemelerle öncelikle kültür mirasımızı onararak, koruyarak ve yaşatarak gelecek kuşaklara iletmek en önemli görevimizdir (Eruzun, 1987). Topluluklar tarihi süreç içinde kültürel birikimlerine sahip çıkarak gelişirler. Kültür bağlarının kopması, yabancı kültürlerin benimsenmesine olanak sağlar ve toplum karakterini yitirir. Geçmiş ile gelecek arasındaki köprülerin sağlam tutulması, tarihi değerlerin korunup yaşatılmasına bağlıdır . Kültürel süreklilik sağlandığında gelecek kültürlerin sağlıklı biçimde yeni aşamalar yapmasına ortam hazırlanmış olacaktır.

Tarihi yerleşimler, anıtlar, evler, çeşmeler, yollar, kentsel motifler uygarlığın, insanın üretici, yaratıcı gücünün göstergesidir. Bunlar kültürel kimliğin en önemli parçalarıdır. Kültürel kimlik, tarihi çevrenin, güncelleştirilerek çağdaş bir kimlikle sürekliliğinin sağlanması ve geleceğe taşınmasıyla sürdürülebilir .

Korumanın sözlük anlamı, tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması” dır (Hasol, 1995, s.272). 30 Kasım 1976’ da Nairobi’de yapılan UNESCO toplantısının sonuç bildirgesinde koruma “Tarihi veya geleneksel alanlar ve çevrelerinin tanımlanması, onarımları, sağlıklılaştırılmaları, bakımları ve yeniden canlandırılmaları” diye tanımlanmıştır. 21.Temmuz.1983 tarihli ve 2863 sayılı (değişiklik 3386) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde ise koruma kavramı şöyle tanımlanmıştır: “Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri”. Tüm bu tanımlardan da korumanın bir eski eser tutkunluğu olmayıp, insanın fiziksel çevresini değerlendirmesinin çağdaş bir aşaması olduğu anlaşılmaktadır. Yani koruma, salt soyutlanarak kendi içinde bir kapanma değil; kendini yenileyen ve çağdaşlaştıran bir süreçtir.

Koruma yalnızca mimarlık ve şehircilik açısından değil, belirli bir tarihsel süreçte yaşamını sürdürmüş insan topluluklarının toplumsal özelliklerini sunan tüm bilgi, belge ve izleri birarada tutmayı, yitirilmesini önlemeyi amaçlar, diğer yandan yukarıda değinilen tüm öğelerin oluşturduğu çevrenin, günümüz koşulları da dikkate alınarak, kimliğine saygılı bir tavırla, yozlaştırılmayarak aktif ve ileriye dönük bir yaşama geçirilmesini, maddi yararlılığın, kullanım değerinin sürdürülmesini amaçlar (Ahunbay, 1996).

1.2 KORUMANIN TARİHÇESİ

Taşınmaz kültür varlığı koruması uygarlık tarihinin başlarına kadar uzanmaktadır. Önceleri dini nedenlerle başlayan koruma giderek toplumlara egemen olan kişilerin ve sınıfların kendilerini ve güçlerini geniş toplum katlarına kabul ettirmek amacıyla anıtsal yapıları inşa edip bunların gelecek nesillere aktarılması olmuştur. Piramitler, dikili taşlar, katedraller sosyal bir amaçtan çok bu sebeple yapılmıştır. Koruma olgusu tarih içinde farklı içerikler taşımıştır. Neyin, hangi amaçla, kimin için korunduğu tarih içinde farklılıklar göstermiştir. İnsanlar hemen her devirde güzele, güzel olan her şeye karşı özel bir ilgi göstermiş, ihtiyaçları ötesinde güzel olan şeyler yaratmaya çalışmıştır. Ancak bunların korunmasının gerekli olduğu bilincine, ilk olarak eski Romalıların vardığı, ünlü Roma Hukuku'nda yer alan eski eserlerin korunmasıyla ilgili maddelerden anlaşılmaktadır. Roma hakimiyetinden sonraki karanlık ortaçağda, eski eserler ortada kalmıştır. Bu karanlık devirleri izleyen yeniçağda ise, Danimarka, İsveç ve İtalya korumacılık konusunda ilk uyanan ülkeler olmuştur. 1624 yılında papalık kararı ile eski eser ihracı yasaklanırken, Danimarka ve İsveç saray, kale ve harabeleri koruma tedbirleri getirmiştir. Roma Hukuku'nun şehir estetiği ve cephe kaplamasına kadar varan koruması yanında, bu memleketler sadece taşınır eski eserler ile bazı özel yapılar için tedbirler getirmiştir. Bu üç öncü devleti yaklaşık yüz sene ara ile Portekiz ve Fransa izlemiş, daha geç olarak Almanya, Macaristan, İngiltere, Mısır Eski Eserler Hukukunu geliştirmişlerdir. Feodaller koruma olgusunu yasalarla desteklemeye gerek duymazken; burjuvalar yarattığı kültürün belgelerini yasal koruma altına almıştır. Bu yasalarla parlamento binalarını, adalet saraylarını, vali konaklarını, opera ve üniversite binalarını, vs. korumuşlardır. Ayrıca koruma duygusunu topluma aşılamlıdır.

Batıdaki bu koruma anlayışı 1950' ye kadar sürmüştür. 2. Dünya savaşından sonra Avrupa' daki koruma kavramı toplumcu görüş anlayışına ulaşmıştır. Önceleri sosyal bir çevrenin kültürel, ekonomik, sosyal belgesi olan tek yapıları koruma kabulü yerini tüm toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyini gösteren “kentsel sit koruması” na bırakmıştır.

1.3 KORUMA NEDENLERİ

“ Koruma sorunsalının birinci aşaması geçmişin mesajını almaktır. İkincisi ise fiziksel çevreden beklediklerimizdir. İnsana fiziksel ve psikolojik bir doyum içinde yaşamasını sağlayacak bir çevre ortamı yaratmak çağdaş kültürün, uygarlığın en önemli amaçlarından biridir. Ancak bu, henüz ulaşamamış bir amaçtır” (Kuban,1987).

Fiziksel çevre, insan için, insanlar için oluşturulur. Çünkü insanlar hep daha mutlu yaşam için uygun ortam sağlamaya çalışmışlardır. Bu bakımdan fiziksel çevrenin oluşturulmasında psiko-sosyal ve duygusal girdilerin önemli yeri vardır. Çağdaş insanın karmaşık ihtiyaçları içinde duygusal girdilerin çoğunu tarihi çevre karşılayabilmektedir. Korumada bu anlamda üç temel amaç saptanabilir (Eruzun, 1987):

1- Tarihi mirasın gelecek kuşaklara iletilmesi :

Tarih içinde çeşitli medeniyetlerin oluşturduğu kültür ürünleri, çevreleri ile birlikte günümüzde benzeri yapılamayan çok değerli kültür mirasıdır. Bu mirasta bizler kadar, belki de daha çok gelecek kuşakların hakları vardır. Öyleyse tarihi kentlerdeki planlama ve düzenlemelerle öncelikle kültür mirasımızı onararak, koruyarak ve yaşatarak gelecek kuşaklara iletmek en önemli görevimizdir.

2- Kültürel sürekliliğin sağlanması :

Toplumlar tarihi süreç içinde kültürel birikimlerine sahip çıkarak gelişirler . Kültür bağlarının kopması, yabancı kültürlerin benimsenmesine olanak sağlar ve toplum karakterini yitirir. Geçmiş ile gelecek arasındaki köprülerin sağlam tutulması, tarihi değerlerin korunup yaşatılmasına bağlıdır. Kültürel süreklilik sağlandığında gelecek kültürlerin sağlıklı biçimde yeni aşamalar yapmasına ortam hazırlanmış olacaktır.

3- Çağdaş insana tarihle birlikte yeni yaşam olanakları sağlanması :

Çağımızda insanların yeni ihtiyaçları ve yeni istekleri vardır. Bu ihtiyaç ve istekler yeni teknolojinin olanakları ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Ancak ileri teknik ürünler insan eli ile üretilenden çok daha yeknesak ve itici olmaktadır. Tarihi çevrenin oluşmasındaki ilkeler ve sonuçları , günümüzün sorunlarının çözümünde çok değerli ipuçları verebilmektedir. Ayrıca , insan ölçeğindeki eski yapılar , sokaklar ve bunların oluşturdukları kentsel doku, çağımızdaki çok akılcı küçük onarım ve yenilemelerle çağdaş yaşama uygun hale getirilebilir.

Ayrıca korumanın ekonomik işlevi de gözardı edilmemelidir. Tarihi yapıların dayanıklı ve de uzun ömürlü olması onların yeniden işlevlendirilip kullanıma sunulmasına olanak vermektedir. Bu da ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Burada korumanın kültürel statüsüne de değinmek gerekir. Eskinin toplum katında bir anlamı olması için toplum kültüründe ve en azından karar verenlerin kültüründe fiziksel çevrenin varlığına ve fiziksel çevrenin estetik boyutuna karşı duyarlı olmak; kent ve yapı olgusunun tarihten gelen bir yaygın simgesel içerik kazanmış olması; ve daha pratik bir bağlamda eski yapının çağdaş bir içerik ve kullanıma kavuşturulabileceğini öğrenmiş olmak; kültür ve ekonomi karşılığında gerekirse kültüre öncelik verebilecek bir kültür düzeyine erişmiş olması gerekir” (Kuban, 1987). Bu insanın günlük yaşamının bir boyutunun insanlık tarihine ait olduğunu ve insanlık tarihinin bütün boyutlarını içerebilecek bir derinlik kazanmasını arzulayan dünya görüşünün, günlük yaşamda bir statü kazanmasıdır.

İşte bu statü, tarihi çevre korumanın temelini oluşturmaktadır. Basit teknoloji ve yanlış yorumlanmış bir konfor isteğinin daha üzerinde, incelmış bir istektir. Ve korumanın karşısına çıkan engeller içinde eskinin sosyal statüsü, başka bir deyişle bir ahşap evi bir apartmana yeğlemek, çağdaşın eskiye tepeden bakan sonradan görmüşlüğüni aşabilmek, hep bu kültürel statünün varlığından kaynaklanabilecek davranışlardır. Bugün Türkiye’de kentsel alanlarda korumacı tutumları ya da ahlaki savunular, bu savunmalarını dört farklı biçimde temellendiriyorlar: (Tekeli, 1987):

Bunlardan birincisi, toplumda yaşayanlara sağlıklı bir tarih bilinci kazandırmanın gereğidir. Kişinin sağlıklı biçimde toplumsallaşabilmesi için yaşadığı çevre ona sürekli olarak tarihsel geçmişin simgelerini aktarabilmelidir. Geçmişin göstergelerini taşıyan bir çevrede yaşayarak toplumsallaşan kişi, kültürün sürekliliğini kolayca edinecek ve tarih bilincine sahip olacaktır. Burada öngörülen süreklilik yeni yaşamın içinde geçmişin simgelerini de taşımaya dönüktür, yoksa geçmişin aynen canlandırılmasını öngören nostaljik bir özlem değildir.

İkinci tür temellendirme, birinci türe göre çok daha dar kapsamlı bir amacı, gerçekleştirmeye çalışmaktır. Korumayı ulusal benlik yaratmakla bir araç olarak görmektedirler. Ulusallık ideolojisi çoğu kez bir ülkenin tüm tarihini kavrayacak genişlikte değildir. Bu nedenle de böyle bir yaklaşım altında korumacılığın amacı darlaşır, seçmeci hale gelir. Bu halde belki de geçmişin korunması değil, yeni ideolojiye uygun yeni geçmişler yaratılması söz konusudur. Türk-İslam Sentezi adı verilen görüşün koruma konusunda yapmaya çalıştığı da budur. Varsayılan bir geçmiş yaşamı kişilere özendirmeye çalışmak, geçmişe hasretle bakmak ve geçmiş üzerinde durarak onu yüceltmeye çalışmak, gelecek hakkındaki güvensizliği belirtir. Bu özlem duyulan geçmiş gerçekte varolan bir geçmiş değildir. Böyle bir korumacılık anlayışı ile önceki anlayış arasında büyük farklılıklar vardır. Birincisi ileriye dönük bir korumacılık iken, ikincisi geriye dönük bir korumacılıktır.

Üçüncü tür temellendirme değerli olanı koruma yaklaşımıdır. Tarihsellik tek başına korumak için bir gerekçe oluşturmaz. Korunması gereken sanat açısından, çevre açısından değer taşımalıdır. Özellikle her değer yargısının kendisinin de tarihsel olduğu

bilinirse, herhangi bir kuşağın değer yargısına dayanarak verilecek koruma kararının daha sonraki nesiller açısından pekçok yanlışları içereceği açık hale gelir. Bu halde de birinci tür koruma amacına göre değerlilik ölçütü açısından bir sınırlama getirilmektedir.

Dördüncü tür temellendirme korumaya kültürel turizm açısından yaklaşılarak yapılmaktadır. Burada koruma bir ticari amaçla ele alınmaktadır. Korumanın nedeni, sağlayacağı gelir ya da döviz olmaktadır. Bu konuda korunacağın önceliğini turistlerin varsayılan beğenisi oluşturmaktadır (Tekeli , 1987).

Bu dört temellendirme biçiminden birincisinin en kapsamlı olduğu ve diğer üç amacı bir ölçüde içerebileceği, korumacılıkta değişik saptamalara karşı ölçülü bir çizgiyi temsil ettiği söylenebilir. Bu nedenle diğer amaçlara sahip olanların da birinci amaç üzerinde birleşebileceği, bu konudaki bulanıklığın ortadan kalkacağı ileri sürülebilir. Böyle bir kanı eğer korumaya ayrılacak kaynaklar sınırsız olsaydı geçerli olurdu. Oysa kaynaklar sınırlı olunca, “öncelikler sorunu” gündeme gelmektedir. Önceliklerin saptanması söz konusu olunca da birinci amacın belli bir ölçüte göre daraltılması gerekir; bu da ikinci, üçüncü ya da dördüncü amacı yeniden ortaya çıkarır. Böyle bir ölçüte göre daraltma gereği kabul edilip, bu konuda katı tutumlar edinilirse, sonuçta ortaya çıkan koruma siyasası temel amaçla çelişen bir nitelik kazanır. Yapılan bir öncelik saptama olmaktan çıkar, koruma siyasasının amaç değiştirmesi sorumuna dönüşür (Tekeli , 1987).

Bir tarihi kentin maddi varlığına şu veya bu yollarla son vermek, eseri sadece ortadan kaldırmaz; yeni anlam ve yorumlamalar yapılabilmesi için iletişimin de yok edilmesine neden olur (Dufrenne, 1974). Tarihi yerleşmeler insanlığın yaşamına ilişkin belgeleri de içerdiklerinden, bizleri birtakım önemli bilgilere ulaştırdıklarından birer eğitimsel kaynaktırlar yani tarihi yerleşmeler okuldur, denilebilir.

Sonuç olarak her kuşak kendi kültürel değerlerini kendinden önceki dönemden kalan değerlerle birleştirip yeni kuşaklara aktarmakla görevli olmalıdır, bu da korumanın gereğidir.

1.4 KORUNACAK DEĞERLER

“ Koruma olayında, belge niteliği taşıyan tüm eserlerin, yapıların korunması esastır, bunun için her ülke tüm imkanlarını seferber etmelidir, çünkü bu eserler tüm insanlığın ortak malıdır ve de yaşayan uygarlıkların en somut delilleridir”. Bir ülkedeki korunacak değerler, o ülke toprakları üzerinde bütün zamanlar içinde oluşmuş ve yaşamış toplumların tüm katlarının sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarını yansıtan taşınmaz kültür ve doğa varlıklarını kapsamalıdır. Eski devirlerden günümüze kadar ulaşan eserlerden restorasyon tarihinin yapı sanatının başlangıcına kadar gittiği görülür. Ancak zaman içinde bu restorasyon etkinlikleri farklılıklar göstermiştir. Eskiden dini, ulusal simge olan ya da bir kişinin gücünü simgeleyen yapıtlar koruma altına alınırken, günümüzdeyse koruma kapsamı tek yapıdan, kent hatta kıta korumacılığına ulaşmıştır . 25-31 Mayıs 1964 tarihleri arasında toplanan II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi “Venedik Tüzüğü” adı altında bir karar almıştır . 16 maddeden oluşan bu tüzüğün birinci maddesinde anıt kavramı tek yapıdan belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal yerleşme boyutuna ulaşmıştır. Ayrıca bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, kültürel anlamı olan daha basit eserleri de kapsamaktadır. Yine 21-25 Ocak 1975 tarihinde Amsterdam’da yapılan kongre sonucunda yayınlanan Amsterdam Bildirgesi’nde de Avrupa mimari mirasının tüm Avrupa ülkelerinin ortak malı olduğu ve ortak koruma önlemlerinin alınması gereği vurgulanmış, mimari mirasın tek binadan ve onların çevrelerinden oluşmadığı, tarihsel değeri olan köy ve kentleri de kapsadığı belirtilerek kültürel değerleri yanında orada yaşayan insanlara ortak tarih ve ortak hedef bilinci aşıladığına dikkat çekilmiştir. İngiltere’ de korumacılık alanında çalışan bir kuruluş olan English Heritage’ e göre korunması gereken alanlar, sadece tarihi yapıların bulunduğu yerler değil; tarihi cadde ve sokaklarıyla, karakteristik yapıları ve kaldırım taşlarıyla, yeşil alanlarıyla ve ağaçlarıyla bir bütün oluşturan alanlardır. 1976 yılında UNESCO korunacak değerler için “kültürel varlık” (cultural property) deyimini ortaya atmıştır. 1.Ocak.1962 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından kurulan Avrupa Konseyi Kültürel İşbirliği Konseyi 17-19 Mayıs 1965 tarihleri arasında Barselona ve Palma (İspanya) da “tarihi ya da artistik değerler nedeniyle korunmaları ve değerlendirilmeleri öngörülen bütünler ve sitlerin

korunması ile ilgili bir envanter hazırlamak üzere toplanmıştır. Envanterin adı Avrupa Kültürel Mirasını Koruma'dır. Günümüzdeki anlamıyla kültür mirası "süre gelen toplumların isteklerindeki ve değerlerindeki gelişmelerin bir sonucu" olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre kültür mirasları :

- Anıtlar: Mimari ürünler, anıtsal heykeller, resimler, arkeolojik buluntular, yazıtlar mağaralar,
- Yapı Grupları: Ayırık nizamdaki ya da bitişik nizamdaki yapılar, mimari özelliklerinden, homojenliklerinden, konumlarından, yerleşim biçimlerinden, tarihi ve sanatsal özelliklerinden dolayı,
- Sitler: İnsan yapısı veya insan ile doğanın ortak yapısı oluşumlar, arkeolojik alanlar, tarihi, estetik, etnolojik ya da antropolojik özelliklerinden dolayı kültürel miras olarak tanımlanmaktadırlar (Feilden, B., Jokilehto, J., 1998, s. 13).

Doğal sitten mimari yaratışa , heykelden ve resimden sanat ve zenaate, edebiyattan müziğe kadar herşey kültürel mirastır. Ancak bu envanterde sadece taşınmaz miras ele alınmıştır . Buna göre tipolojik bir sınıflama yapılmıştır:

A - Sitler :

1 -Doğal sitler 2-Tarihi sitler 3-Bilimsel sitler 4-Kentsel sitler 5- Karmaşık sitler

B- Anıtlar :

1-Dini mimari 2-Sivil mimari 3- Özel mimari 4-Askeri mimari 5- Sanayi mimarisini

Kültürel miras, tarihsel anıt ve aynı zamanda bir sanat eseri - tarihsel yapı, bahçe, yapı grubu ya da sit - özel kavram olarak tanımlanabilir. Yaratıcı bir çalışmanın ürünü olan bu bütün, her parçasının özelliğini taşıyan bir bileşimdir. Tarihi alan, yerleşim ya da kültürel manzara (cultural landscape) olsun, bir büyümenin ve gelişmenin sonucu olarak 'tarihsel bütünlük' diye tanımlanabilir. Burada bütünlük (integrity) malzemenin bütünlüğünü ya da sitin veya anıtın harmonisini ifade etmektedir. Bu bütünlüğü geçen zaman içinde taşınmazda oluşan değişiklikler ve de gelişmeler oluşturmaktadır.

Kültürel mirasın özellikleri tasarımının, malzemesinin, işçiliğinin ve yerleşim özelliklerinin bütünüdür.

17 Ekim - 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris’ te onyedinci oturumunu yapan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı’ nın aldığı sonuç kararların birinci maddesinde korunacak değerler belirtilmiştir. Buna göre: Anıtlar, mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından ender evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları ve sitler korunacak değerlerdir.

1983 yılında çıkarılan 2863 sayılı kanunda korunacak değerler farklı uygarlıkların sanat anlayışı, bilim ve teknik düzeyi, sosyal yaşamı hakkında somut veriler sağlayan ve korunmalarında kamu yararı görülen eşya ve yapıtları kapsamaktadır. Dünyadaki korunacak değerler “doğal ve kültürel varlıklar” olarak ele alınmaktadır. Bunlar da “taşınır” ve “taşınmaz” kültür varlıkları olarak iki ana bölümde incelenmektedir :

Taşınır Kültür Varlıkları

Taşınır kültür varlıkları resim, heykel, çini, seramik, sikke, mobilya, giysi, el yazması kitaplar gibi taşınabilir sanat eserleridir. Bunlar müzelerde ya da özel koleksiyonlarda saklanır. Bunun yanında duvar resmi, mihrap, kapı, pencere, kurna gibi yapı elemanları da çeşitli nedenlerle koruma amacıyla yerlerinden alınıp müzelerde saklanabilir.

Taşınmaz Kültür Varlıkları

Taşınmaz kültür varlıkları anıtlar ve sitlerdir .

1.4.1 Anıtlar ve Anıt Grupları

Yeni Türkçe’ de anıt “bir kişinin anılması için yapılan yapıt” anlamını taşımaktadır. Osmanlıca’ daki abide sözcüğü ise abid yani “sonsuz” kökünden gelmektedir.

İngilizce’ de ve de bütün Romen dillerinde kullanılan “monument, monumento” sözcüğü ve Latince “monero” yani hatırlamak kökündendir. Ancak günümüzde anıt sözcüğü çok daha geniş anlamlar taşımaktadır.

Anıtların korunması ilk defa Saint - Jacques - de Compastelle’ de yapılan 1961 kongresinde ortaya konmuş ve 1964 de Venedik’ te yapılan II. Uluslararası Tarihi Anıtların Mimarlar ve Teknisyenleri Kongresi’ nde belirlenmiştir. Tarihi anıt kavramı, terkedilmiş bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanın geçmesiyle kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de içine alır.

ICOMOS’ a göre arkeolojik, estetik veya etnografik önemiyle tanınan her taşınmaz mal anıt sayılır. Aslen veya tasisen bu taşınmaz maldaki anıtlar içinde korunan taşınır eşya, anıtın tamamlayıcı unsurlarıdır. IECH’ ye göre anıt “Tarihsel, artistik ya da arkeolojik önemi olan tek yapı veya yapı grupları” dır . IECH’ de anıtlar işlevine göre :

- 1- Dini mimari örneği : Manastırlar, kilise, imaret ve mezar anıtları,
- 2- Askeri mimari örneği : Kaleler, kışlalar, siperler, surlar,
- 3- Kamusal sivil mimari örneği : Malikaneler, oteller, konutlar, mağazalar,
- 4- Tarımsal ve endüstriyel mimari örneği : Çiftlik, anbar, değirmen, köprüler, tüneller, fabrikalar şeklinde sınıflandırılmıştır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı’nın Paris’te, 17 Ekim - 21 Kasım 1972 tarihleri arasında yaptığı oturumun sonuç kararının birinci maddesinde anıtlar şu şekilde tanımlanmıştır: “Anıt, tarih, sanat ve bilim açısından istisnai evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikteki eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleridir”.

Anıtlar tek yapı olduğu gibi yapı grupları şeklinde de olabilir. Apollon Tapınağı tek başına bir anıtken, Doğu Beyazıt' taki Şehzade Külliyesi, içindeki birçok yapıyla bir anıt grubudur. Ortalama yirmi yapıdan oluşan birimlere (bir sokak veya meydan, ek binaları ile birlikte bir saray, kilise kompleksi) anıt grubu (ensemble) adı verilmektedir. Daha geniş bir tarihsel çevre sözkonusu olduğunda ise bölge kavramı kullanılmaktadır. Daha geniş sınırlara doğru ise, anıt-kent, anıt-ülke, hatta anıt-kıta kavramına ulaşılmaktadır. Edirne, Safranbolu, İstanbul, Bursa gibi anıtsal ve geleneksel yapılarıyla üstün nitelikli yerlerimiz birer anıt-kent niteliğindeyken, olağanüstü mimari özellikleri, peyzaj zenginliği, çeşitliliği ve armonisi açısından Avrupa kıtası da tarihi kent, köy ve anıtlarıyla bir anıt-kıta niteliğindedir.

Doğal anıtlar ise jeolojik oluşumları nedeniyle mağaralar, kanyonlar ya da olağandışı güzellikleri olan şelaleler, su öğeleri, asırlık çınar, selvi, fıstık çamı, okalıptüs, vb. ender ağaçlar gibi doğal öğeler olabilmektedir. Bunun yanında insanların yaratıcı katkısıyla kullanılabilir hale gelen doğal oluşumlar da doğal anıtlardır. Göreme vadisinde bulunan peri bacaları insan emeği ile doğal oluşumun birleştiği doğal anıtlardır.

1.4.2 Sitler

Anıtların çevreleriyle ilişkileri oldukça eskiye dayanmaktadır. 1899 yılında Strasburg'da yapılan Alman Tarih ve Eskiçağ Dernekler Birliği toplantısında önerilen ve 1902 yılında ilk Alman Anıt Koruma Yasası' nda vurgulanan koruma ilkesi anıtların çevrelerinin de kendileri kadar önem taşıdığıdır. Fransa' da 1913 ve 1921 yıllarında kabul edilen anıt koruma yasaları ve Polonya' da 1918 tarihli anıt koruma yasası tarihi çevreyi bir bütün olarak ele almaktadır. 1930' lu yıllardan sonra oluşan tarihi sit kavramı, sadece belirli dönemlere ait yapıları değil, süreç içindeki tüm gelişmelerin de korumaya alınmasını savunur. Ancak bu koruma anlayışı sadece fiziksel dokuyu içermektedir. Sosyal dokunun da korunması gerekliliği 1960' lardan sonra oluşmuştur.

Sit kavramıyla ilgili ilk yasa, 2 Mayıs 1930’ da Fransa’ da yayınlanmıştır. Yasada sit terimi “özel anlam taşıyan tarihsel, sanatsal, estetik ya da efsanevi önemleri bakımından kültürel, botanik, zoolojik, jeolojik gibi özellikleri kapsayan bilimsel ve doğal ilginçlikleri bulunan mekan parçaları” olarak tanımlanmaktadır (Paschke, 1972). Tarihi anıt kavramı, sadece terkedilmiş bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanın geçmesiyle kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de içine alır. Tarihi kent, anıt korumasının yeni bir kavramı haline gelmiştir ve dolayısıyla “sit” üstün bir anlam kazanmıştır

Avrupa Konseyi Kültürel İşbirliği Konseyinin Mayıs 1965 de hazırlamak için toplandığı envantere göre:“ Sit kelimesiyle, doğa ya da kişi tarafından yaratılan bütünlüğü ve artistik, estetik, tarihi, etnografik, bilimsel, edebi ya da efsanevi önemi, korunması ve değerlendirilmesini gerektiren bütünler anlaşılmaktadır”, denilmektedir (MTRE Bülteni, 1975, s.16).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı’nın Paris’te 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında yapılan onyedinci oturumunda alınan kararların birinci maddesinde sitler şöyle tanımlanmıştır : “ Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar.”

1975 yılındaki Amsterdam Kongresi’ nde ise sitler, artistik, tarihsel, etnografik, edebi ya da efsanevi homojenlik ve ilginçlikleri nedeniyle korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, insan ve doğanın birlikte oluşturdukları topoğrafik bölgeler olarak tanımlanmıştır.

3 Ekim 1985 tarihinde Granada’ da toplanan Avrupa Konseyi’ne üye devletlerin Avrupa Mimari Mirası’nın Korunması Sözleşmesi’ nde mimari miras deyiminin kapsadığı kalıcı varlıklar tanımlanmıştır. Buna göre sit, “Topografik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı

zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği ile doğal değerlerin birleştiği alanlardır”. Ancak bu tanım, kentsel ve de kırsal alanları kapsamamaktadır. Bunlar için de bina grupları adı altında bir tanım yapılmıştır: “Topografik olarak tanımlanabilecek birimleri oluşturmaya yeterince uygun olan ve tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan önemleri nedeniyle dikkate değer, kentlerde veya kırsal bölgelerdeki mütecanis bina grupları”.

Türkiye’ de ise sit kavramı 1973 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Yasası ile kabul edilmiştir (Resmi Gazete, no: 14527, 6 Mayıs 1973). Sitlerin sınıflandırılmaları ise tarihi, arkeolojik ve doğal olmak üzere yapılmıştır. 1983 yılında çıkarılan 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” ile sit kavramı yeniden tanımlanmış ve de sınıflandırılmıştır: Bu kanuna göre sit, “tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır” ve kentsel sit, tarihi sit, arkeolojik sit ve doğal sit olarak sınıflandırılmaktadır (Resmi Gazete, no:18113, 3 Temmuz 1983). 17.06.1987 tarihinde yürürlüğe giren ve 2863 sayılı kanunu tamamlayıcı nitelikte olan 3386 sayılı yasada, sitlerin sınıflandırılması konusunda bir değişiklik yapılmamıştır.

Avrupa Konseyi Kültürel İşbirliği Konseyi’nin Mayıs 1965’ deki toplantısında sitler şöyle sınıflandırılmıştır :

1- Doğal Sitler :

- a- Küçük yaygınlıkta sitler : Tabii alanlar , kayalar, şelaleler , mağaralar .
- b- Sınırlı manzaralar : Göller ve gölcükler, dağlar, ovalar, koylar, körfezler.
- c-Yaygın Sitler : Tabii park karakterli geniş dağ, ova, vadi, kıyı manzaraları.

2- Tarihi Sitler : Tarihi , ebedi ya da efsanevi değerinin korunması gerekli bölgeler.

3- Bilimsel Sitler : Çeşitli bilimler için önem taşıyan bütünler : Jeolojik oluşumlar , paleontolojik tabakalar, katılaşmadan oluşan mağaralar, arkeolojik değerli kalıntılar, etnografik değerli kalıntılar .

4- Kentsel Sitler ya da Tarihi Bütünler : Mimarileri, bütünlükleri, homojenlikleriyle kendilerinden bir tarihi, arkeolojik veya artistik değer taşıyan yığılmalardan oluşan yapı bütünleri :

a - Genellikle merkezi bir yerin etrafında oluşmuş şehir ya da kasabanın tarihi merkezi,

b- Anıtsal bütünler,

c- Bir tepe üzerine kurulmuş tahkim edilmiş kentsel bütünler,

d- Anıtsal düzenler,

e- Kompozisyona aks teşkil eden kuruluşa açılan anıtsal perspektifler

(Kolonlar , zafer takları , vs.)

f- Tarihi çevreye gerekli olan bağlayıcı dokuyla ayrılan anıtlar,

g- Açılımlı yollar,

h- Anıt değeri ya da ilginç perspektifleri olmaksızın homojenlik gösteren karakterleri nedeniyle bir bütün oluşturan gruplaşmalar,

i- Anıtların civarı,

j- Katedral ya da kilise avluları,

k-Nehirler ve tarihi konutlar, anıtsal bütünlerle çevrili şehir kanalları,

l- Tahkim edilmiş şehirler,

m- Eski bir şehrin ya da kasabanın silüeti ve hacmi,

n- Düzenli parklar ve perspektifler.

5- Karmaşık Sitler : Kişinin varlığı ya da yaratmasıyla oluşan sınırlı ya da geniş manzaralar:

a- Yer yer pitoresk yığılmaların yer aldığı tabii büyük bölgeler,

b- Kentler ve kasabaların tabii çevresi

c- Tek kalmış anıtların tabii çevresi

d- Oturulan adalar

Ahunbay ise siteleri şöyle sınıflandırmaktadır (Tablo 1.1):

1- Doğal Sit : Doğal oluşumları , ya da insan eliyle yapılan düzenlemeleri sonucu korunacak değere sahip olan doğa parçalarıdır. Kapadokya, sıradışı jeolojik yapısı ve topoğrafyası ile bir doğal sitedir (Şekil 1.1).

2-Tarihi Sit : Önemli bir tarihi olayla ilgili olan , ya da önemli tarihi olayların geçtiği yerlerdir. Örneğin, Çanakkale Savaşı'nın yapıldığı Gelibolu Yarımadası ve Çanakkale Boğazı çevresi, Anafartalar Zaferi ile ilgili tarihi bir sittir.

3- Arkeolojik Sit : Tarih öncesinden (prehistorya) Endüstri Devrimi sonrasına kadarki döneme ait kalıntıların bulunduğu alanlardır. İ.Ö. 7000' lerden kalan yerleşme izleriyle Çatalhöyük , Anadolu'daki en eski prehistorik sitlerden biridir.

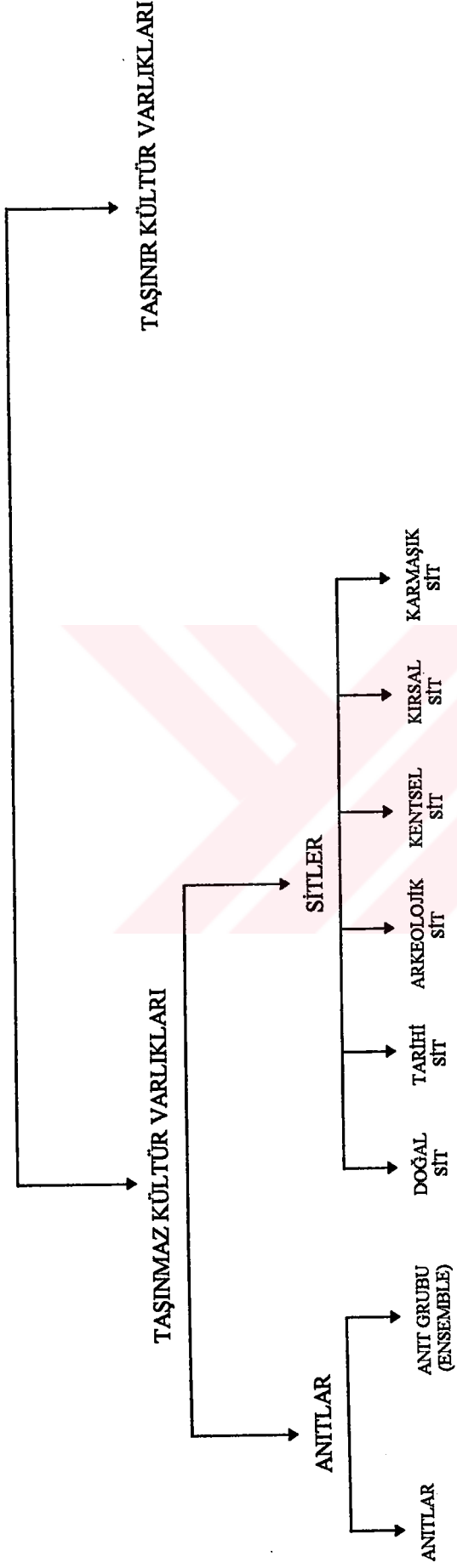
4- Kentsel Sit : “Eski kentlerin uyum düzenini, mimari bütünlülüğünü, donatılarını koruyabilmiş sokaklar, mahalleler, alanlar” kentsel sit olarak tanımlanmaktadır. Yapıların mimari açıdan üstün nitelikleri, eski kent yerleşmemizin bozulmamış tipik örneğini teşkil etmesi ve bu niteliklerinin belge açısından değeri, Safranbolu'ya tümüyle “anıt kent” özelliğini kazandırmıştır, kazandırmaktadır. Bu nedenlerle Safranbolu bir kentsel sit örneğidir (Şekil 1.2).

5- Kırsal Sit : Yerleşme düzeni ve boyutları, dokuyu oluşturan yapıların türü ve yapım tekniği, malzemesiyle köy, bağ, yazlık niteliği taşıyan yerlerdir. Doğu Karadeniz bölgesinde ahşap mimarinin yoğunlaştığı kırsal yerleşme örnekleri, Anadolu yerleşme kültürünün kökenleri hakkında ipuçları veren, süreklilikleri belgeleyen oluşumlardır.

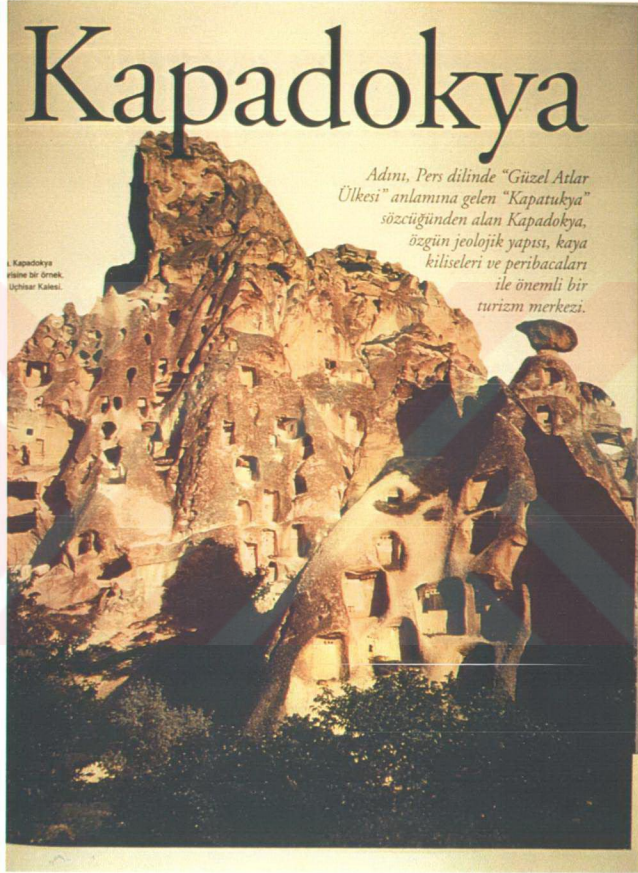
6- Karmaşık Sit : En az iki sit özelliğine sahip olan alanlardır. Örneğin Pamukkale, özel oluşumu ve yanındaki Hieropolis kentinin kalıntıları ile doğal ve arkeolojik sitin birarada bulunduğu bir karmaşık sittir. Bunun yanında Amasya ili, arkeolojik sit, kentsel sit ve doğal sit olmak üzere üç sit özelliği taşımaktadır (Şekil 1.3) (Ahunbay, 1996, s.27).

Ahunbay'ın sitlere ait sınıflandırması, diğer sınıflandırmalardan daha kapsamlı ve yalındır. Bu yüzden, değerlendirmelerde bu çalışmadan yararlanılması, daha olumlu sonuçların doğmasını sağlayacaktır.

KORUNMASI GEREKLİ KÜLTÜR VARLIKLARI

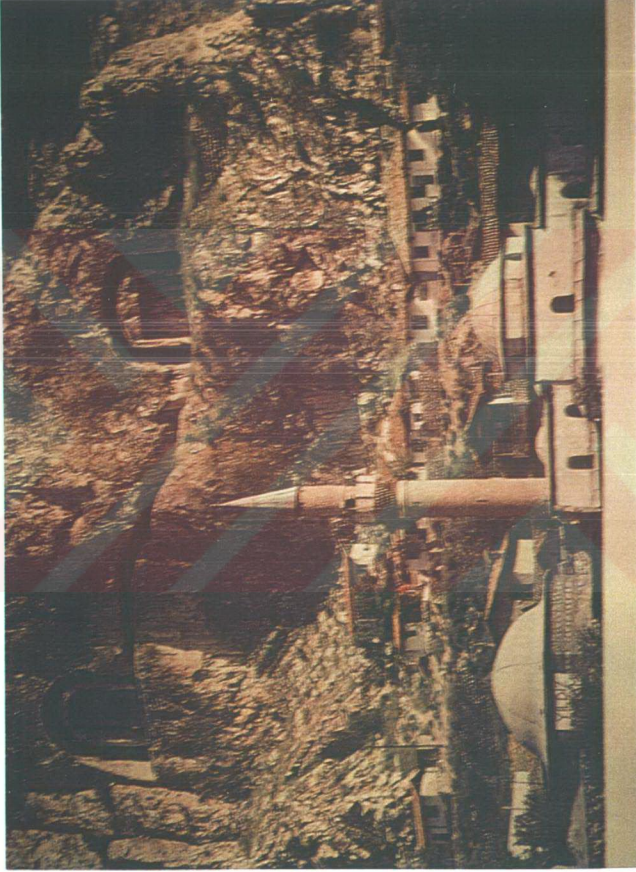
Tablo 1.1 Korunması Gerekli Kültür Varlıkları

Şekil 1.1 Kapadokya
(Aldı, 1996, s. 212)

Şekil 1.2 Safranbolu
(T.H.Y. 1998 yılı takvimi)

Şekil 1.3 Amasya İli (Ahunbay, 1996, s. 32)

1.4.2.1 Kentsel Sit

Eski belgelerden, insanların yerleşmeyi ve yerleşmeye bir düzen getirmeyi akıl ettiklerinden bu yana çevrelerine ilgi ve saygı gösterdiklerini, anıtları koruma kaygısına düştükleri izlenebilmektedir. Ayrıca bu belgelerden anıtsal yapıların çevreleriyle birlikte düşünüldükleri ve değerlendirildikleri de anlaşılmaktadır.

1933 yılında Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi' nin çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ve ünlü mimar Le Corbusier tarafından kaleme alınan Atina Antlaşması' nda bir kentin yaşamı; kendine özgü kişilik kazandıran ve yavaş yavaş benliğini ortaya koyan yollar ve yapılar gibi maddi eserlerle yüzyıllar boyunca oluşan bir olay olarak tanımlanmakta; geçmişin değerli tanıklarının, önce tarihsel ve duygusal değerleri, sonra insanın yaratıcılık gücünün göstergeleri olmaları ve göze görünen meziyetlerini taşımaları nedeniyle saygı görmeleri ve korunmaları gerektiği belirtilmektedir. Bu anlaşmanın 65'ten 70'inciye kadar olan maddeleri tarihi anıtlar ve yerleşmelerdeki tarihi yapı kümelerinin korunması için gerekli tedbirleri ve tavsiyeleri ayrıntılarla içermektedir. Tarihi kent özgün, kültürel varlığın sürdürülebilmesi için önemli bir kaynak kabul edilmelidir. Bir oluş biçimi olarak kimlik her defasında baştan oluşturulamaz fakat bir kere varolunca korunabilir ve zenginleştirilebilir. Bir şehrin tarihi ve kültürel vasıfları, o şehrin tamamlanmış resmini ortaya koyar (Interior Publications, 1997). Kent bir anlamda geçmiş zamanların birbiri üstüne bindiği bir mekandır. Tarihsel doku içinde, her türlü kültürel kimliğin korunması ve devamının sağlanması gereklidir.

1964 yılında Venedik'te bin kadar uzmanın katıldığı İkinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi'nin sonuç ürünü olan Venedik Tüzüğü'nün birinci maddesinde "Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar..." denilmektedir (Erder,1977, s:167).

1964 yılında Venedik Kongresi'nde alınan kararlarla kurulan Uluslararası Tarihi Yerleşmeler ve Anıtlar Konseyi (ICOMOS - daha sonra Venedik Tüzüğü'nü

tamamlar nitelikte bazı kararları almıştır. Bu kararlara göre, “yeryüzünün tüm şehirleri, ister kendiliklerinden gelişmiş olsunlar, ister bir program, bir proje sonucu kurulmuş olsunlar, tarihi gelişme içinde toplumların farklılığının somut birer ifadesidirler ve bu nedenle de tarihi vasfa sahiptirler” (Erder, 1987, s.8).

Bu kararda, şehirlerin tarihi vasıflarının korunması için birtakım ilke ve metodlar açıklanmaktadır. İlkeler:

- Şehrin tarihi özelliklerini yansıtan maddi ve manevi unsurların tümü, korunması gerekli unsurlardır. Bu unsurlar tarihi şehrin özelliğini belirleyen değerlerdir:
1. Parseller,
 2. Şehrin çeşitli alanları arasındaki ilişkiler: İnşa edilmiş alan, boş alan, etkili alanlar,
 3. Yapı, hacim, stil, çap, malzeme, renk ve süslemeleri ile tanımlanan binaların görüntü ve biçimleri,
 4. Şehrin doğal çevresi ya da insan yapısı çevresiyle ilişkisi,
 5. Şehrin tarihi gelişimi içinde benimsediği çeşitli eğilimler.
- Korumanın başarıya ulaşabilmesi için şehirde yaşayanların desteğine ve katılımına ihtiyaç vardır. Onların bu konuda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
 - Tarihi yerleşimlere müdahaleler dikkatli ve bir metod dahilinde olmalıdır.

Metod ve araçlar:

- Tarihi yerleşmelerin planlaması yapılmadan önce kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır. Koruma planı, arkeolojik, teknik, mimari, sosyolojik ve ekonomik verilerin ışığında yapılmalıdır. Koruma planı yapılırken tarihi yerleşmedeki özellikle korunması gerekli olan yapı ya da yapı grupları ve yıkılması gerekli olan yapılar tesbit edilmelidir.

- Koruma planına o yörede yaşayan halkın katılımı kaçınılmazdır (Erder, 1987, s:8).

Önceleri anıtsal nitelikli mimari değerlerin korunması söz konusuysa 1974 yılında gerçekleşen Avrupa Konseyi Anıtlar ve Sitler Komitesi' nin "Geçmişimiz için bir gelecek" kampanyasıyla geleneksel tarihi kent dokularının, özel mülkiyeti altındaki sivil mimari örneklerin korunması yaygınlaşmıştır. 1973 yılında 1710 sayılı Eski Eser yasası ile "sit" kavramı ilk kez kabul edilirken sitler tarihi, arkeolojik ve tabii olmak üzere sınıflandırılmış ancak "kentsel sit" kavramı açıklığa kavuşturulmamıştır. 1983 yılında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile "sit" kavramı yeniden tanımlanmıştır. Buna göre sit; tarih öncesinden günümüze kadar geçen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.

Eski kentlerin uyumlu düzenini, mimari bütünlüğünü, donatılarını koruyabilmiş sokaklar, mahalleler, alanlar "kentsel sit" olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş olarak ise kentsel sit, devirlerinin sosyal, ekonomik, mimari, tarihi, yerel, estetik, sanat özelliklerini yansıtan korunması gerekli kültür varlıklarının gerek yoğunluk, gerekse mimari ve tarihi bütünlük gösterdiği korunması ve değerlendirilmesi gerekli kentsel alanlardır.

Kentsel Sit Özelliği Gösteren Yörelere:

- Kent ve kasabaların tarihi çekirdekleri,
- Anıt grupları,
- Tepe ve yamaçlara kurulu kent ve köyler,
- Anıtsal alanlar,
- Bir mimari kompozisyonun odak noktasını oluşturan yapılara yönelen görüntüler (vista),
- Tarihsel açıdan önemli bir bağlayıcı dokuyla çevrili anıtlar ,
- Anıtlara yaklaşım vistaları ,

- Anıt değeri ya da ilginç görünümleri olmadığı halde tutarlı ve homojen bir bütünlük oluşturan gruplar,
- Anıtlara yaklaşım sağlayan doku
- Kilise, cami, medrese avluları,
- Kıyıları boyunca eski ev ya da tarihsel yapı grupları bulunan nehir ve kanallar,
- Eski bir kentin ya da kasabanın silueti,
- Düzenlenmiş parklar, bahçeler,
- Surlarla korunmuş yerleşmeler.

BÖLÜM 2

KORUMA DEĞERLERİ

2.1 GENEL OLARAK KORUMA DEĞERLERİNE BAKIŞ

Geçmişten günümüze ulaşan eserlerin tümünü korumak, onları gelecek kuşaklara aktarmak mümkün değildir. Bu yüzden korunması gerekli, vazgeçilmez eserlerin seçilmesi gereklidir.

Her bina bir anıt olarak inşa edilmemiştir. Onda değer verdiğimiz birtakım özellikler gördüğümüz zaman, bizim tarafımızdan anıt olarak adlandırılır. Yani sözkonusu binaya belirli bir anlam vererek onu diğer binaların veya eşyaların oluşturduğu amorf yapının içinden çekip alırız” (Frodl ,1975, s.5). Anıtların korunması herşeyden önce insanın duygusal yaşantısında ve de bilincinde oluşan bir düşüncedir. Hangi değerlerin bir objeye ‘anıt olma özelliği’ kazandırdığı, üzerinde durulması gereken bir sorudur. Bu değerleri monümantal bir binada, büyük bir dinsel yapıda veya bir arkeolojik alanda görmek ve tanımak, kimse için zor değildir. Önemli olan gösterişsiz bir yapıdaki değerlerin saptanıp ortaya çıkarılmasıdır. Değerli olanı görebilmek, bir bilgi, bilinç ve görgü birikimidir. Kısaca, bir kültür özümlemesidir (Çeçener,1995, s.256). Tarihi alanların, anıtların, tarihi evlerin vb. ‘güzel olduğu için’ korunması romantik bir iddiadır. Ve bunların korunması gerekliliğine inanmış olanların düşüncesine ters düşer. Çünkü bu değerler herşeyden önce bir kültürün ifadesi oldukları için korunurlar. Basit hatta çirkin olduğu düşünülen eserler zamanla ifade dolu bir strüktür halini alırlar. Tarihi şehirler de kültürdeki devamlılığı gösterirler bu da korumaya inananlar için değerlidir. İşte koruma bu yüzden olmalıdır sadece güzellik için değil (Kuban, 1975, s:105). Üstelik güzellik kavramı kişiden kişiye değişmektedir. Bu yüzden bir yapının estetik değerinin saptanması için bilinçli kişiler devreye girmelidir. Mimarlar, arkeologlar, sanat

tarihçileri, estetik uzmanları bu konuda söz sahibi olmalıdır. Çünkü harap bir yapının ilk tasarımıdaki güzelliğini ancak konusunda uzman olan kişiler görebilirler.

Geçmişten günümüze gelen her yapı, kendi devrini belgeleyen bir kanıttır. Tüm bunların korunması gereklidir, ancak imkansızdır. Çünkü insanlar yaşadıkça uygun mekan arayışı devam edecektir ve de kimse gelecek kuşaklar için kendi rahatından fedakarlık edemez, sadece özveri gösterir ... İdeal olan, hiçbir kuşağın, gelecek kuşakların değer yargılarına ambargo koymamasıdır. Çünkü gelecek kuşakların neyi değerli, neyi değersiz sayacağını bugünden bilmek olanaksızdır (Çeçener, 1995, s. 256).

Değerler insan ögesinden ayrı düşünülemezler ve belirli kanı ve inançlarla (alışkanlık, gelenek, toplum kuralları, yasalar, din, vb.) belirlenirler. Bu etkenlerin bir bölümü daha zorlayıcıdır, yani daha etkindir. Toplum koruma eyleminin kültürel, duygusal ve kullanım değerleri açısından yapılması gereğini kısmen de olsa kabul etmiştir. Ancak neyin korunması gerektiği ayırımında spekülasyon değer artışlarının da etkisiyle ortak bir görüşe varılamamıştır. Günümüzde artık korunacak değerleri saptamakta, alışagelmış anıtsallık ve eskilik kıstasları yerlerini çok daha esnek ve genel kıstaslara bırakmakta, bir arada değer taşıyan, çok defa gösterişsiz unsurların yarattığı çevreler aralarında anıtlarla veya anıtlar olmadan korunmaktadır. Değerler sosyal alışkanlıklarla ilgilidir ve zamanla değişirler. Bir anıtın veya sitin kesin değerleri onun tasarımı, malzemesi ve işçiliğindedir. Diğerleri ise konumları ve bulundukları yerdir. Tarihsel durum geçmişin ürünüdür. Kültürel varlık birçok durumda değişikliklere uğramıştır. Bu şekilde üst üste gelmiş değişiklikler tarihi karakterin ve yapı malzemesinin bir parçası olmuşlardır. Bu yapı malzemesi taşınmazın artistik ve estetik özelliklerini ve geçmişe ve günümüze ait tarihsel kanıtları ve kültürel değerleri ifade etmektedir (Feilden, Jokilehto, 1998, s. 13).

Bir kültürel miras, bir tarihsel anıt ve aynı zamanda bir sanat eseri - tarihsel bir yapı, bahçe, yapı grubu ya da sit - özel bir kavram olarak tanımlanabilmektedir. Bir tarihi alan, bir yerleşim ya da kültürel bir manzara (cultural landscape) olsun, bir büyümenin ve gelişmenin sonucu olarak tarihsel bütünlük olarak tanımlanabilir. Burada bütünlük (integrity) malzemenin tamamlılığını ya da sitin ya da anıtın

harmonisini ifade etmektedir. Bunun yanında bu bütünlük geçen zaman içinde taşınmazdaki değişikliklerin ve gelişmenin bir sonucudur. Mirasın özellikleri ise, onun tasarımının, malzemesinin, işçiliğinin, yerleşim düzeninin özelliklerinin bütünüdür. Çoğu zaman tarihi anıtın bir bölümü değiştirilmiş, ya da zarar görmüş veya tahrip edilmiş olabilir. Diğer yandan tarihi anıt zaman içerisinde yeni bir bütünün parçası olmuş olabilir. Böyle dönüşümler tarihsel gelişmelerin aşamalarıdır.

Dünya Mirası Listesi tayin edilirken, sözkonusu eserlerin bütünlüğünü, otantik değerleriyle korumuş olmaları önem taşımaktadır. Bu otantik değerler: Tasarımın özgünlüğü, malzemenin özgünlüğü, işçiliğin ve yerleşim planının özgünlüğüdür. Bu dört otantik değer varlığı listelemede önem taşımaktadır. Kullanım ve doğal olaylar sonucunda tarihi eserdeki değişiklikler de tarihi gelişmenin evreleri olarak gözönünde bulundurulmaktadır. Sosyo-kültürel özgünlük de Dünya Mirası Listesi tayin edilirken önemli olan özelliklerdendir.

Bu değerlerin bir kültürel varlıkta bulunması ya da bulunmaması onun korunmasını etkilemektedir. Başka bir deyişle onun ihmal edilmesine ve harap duruma düşmesine neden olabilmektedir. Örneğin, ulusal ve politik değerler bir eserin korunmasına, restore edilmesine sebep olurken, yine aynı eserler aynı politik değerleri benimsemeyenlerce tahrip edilmektedirler.

Bernard M. Feilden ve Jukka Jokilehto, yazmış oldukları Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites adlı kitapta, bir kültürel varlığın taşıdığı değerleri iki grupta toplamışlardır:

1. Kültürel Değerler:

- Kimlik Değeri
- Artistik ve Teknolojik Değerler
- Nadirlik Değeri

2. Sosyo-Ekonomik Değerler:

- Ekonomik Değerler

- Fonksiyonel Değerler
- Eğitsel Değerler
- Sosyal Değerler
- Politik Değerler

Ülkemizde yapılan bir araştırmada da anıtların ve kentsel sitlerin belirlenmesini etkileyen değerler şöyle sınıflandırılmıştır (Teoman, 1987, s.72):

1. Kültürel Değerler
2. Morfolojik Değerler
3. Duygusal Değerler
4. İşlevsel Değerler
5. Kullanımsal Değerler

Objektif bir görüşe dayanarak, anıt karakteri tanımlanırken birtakım sağlam kararlar verilmektedir. Bu temel objektife dayalı olarak verilebilecek kararlar anıt değerleri tarafından sağlanabilir. Bu değerler düşüncesel, duygusal ve maddesel olarak üç grupta toplanabilir. Bir anıtın kullanma değeri, şüphesiz, maddesel bir değerdir. Düşüncesel değerlere örnek olarak, yapının sanat tarihi açısından değeri, dünya veya ülke tarihi içindeki yeri belirtilebilir. Yapının uyandırdığı duygular, onun bir kent silueti veya doğal bir çevre içindeki etkisi duygusal değerleri oluşturabilir. Çoğunlukla bir anıta, değer türlerinin birçoğu yanyana bulunur . Fakat bunlardan birinin, bir diğerine karşı çıktığı durumlara da rastlanabilir (yaşlılık ve estetik değerinin yüksek olmasına karşılık, kullanma değerinin düşüklüğü gibi) (Frodl, 1975). Bazen bir yapıda, bir değer grubu diğerlerine göre daha etkindir. Örneğin, bir anıtın düşüncesel değeri, yani sanat tarihi açısından değeri ön planda ise, onun restorasyonunda, birtakım kesin kurallara bağlı kalmak gerekir. Buna karşılık yapının tarihsel ve bilimsel değeri ne kadar düşükse, restorasyonunda o ölçüde serbestlik var demektir . Bu da restorasyon türünü direkt olarak etkilemektedir. Dünya mimari mirasları arasında yer alan, tüm insanlık tarihi için önem taşıyan bir anıtın aynen korunması gerekmektedir. Oysa sadece kendi çevresi için bir anlam taşıyan yapının korunmasında daha esnek davranılabilir.

Tek yapı ölçeğinde, değerlerin saptanması çalışmaları, günümüzde bir çerçeve içerisine alınmıştır. Ancak kentsel sit alanlarıyla ilgili ‘değer belirleme’ çalışmalarında birtakım zorluklara rastlanılmaktadır. Bunun nedeni ise, tek anıt örneğinde egemen olan değerlerin, çeşitli biçimlerdeki sayısız örneğin biraraya geldiği kent ölçeğinde karmaşıklaşmasıdır.

Başka bir zorluk da kent ölçeğinde birtakım koruma kararlarının alınmasını etkileyen faktörlerin olmasıdır. Bunlar da, şehircilik sorunları, ekonomik etkenler, sosyal faktörler, vb. dir.

Yasalara göre korunması gerekli kültür varlığı diye tanımlanan taşınmazlar bu niteliği şu özelliklerinden dolayı kazanırlar :

- Tarih Boyutu :
Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olmak.
- Nitelik Boyutu :
Bilim, din, kültür ve güzel sanatlarla ilgili olmak.
- Mekan Boyutu:
Yer üstünde, yer altında ve su altında bulunmak.

Yasalara göre bir alanın sit alanı olması için aranan koşullar:

- Tarih Boyutu :
Tarih öncesinden günümüze kadar gelen.
- Nitelik Boyutu :
Yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, ve mimari vb. özelliklerini yansıtmak, tarihi olayların geçmiş olması.

2863 sayılı yasanın 7. maddesi tek yapı ölçeği için “Yapılacak tesbitlerde... tarih, sanat, bölge ve diğer özellikler dikkate alınır” demektedir (Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurultayı, 1990).

2.2 DÜNYA MİRASI LİSTESİNİN BELİRLENMESİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

Dünya Mirası Mukavelesi'nin en önemli amaçlarından biri, Dünya Mirası Listesi'nde yer alacak spesifik doğal ya da kültürel sitlerin tanımlanmasıdır. Bu listede yer alan ve/veya alacak kültür varlıklarının tesbiti sırasında göz önünde bulundurulması gerekli olan kriterler 'Operational Guidelines' adlı yayında belirtilmiştir. Bu yayına göre listedeki kültürel varlıklar üç kategoride sınıflandırılmaktadır: (a) anıtlar, yapı grupları ve sitler, (b) kent yapıları grupları, (c) kültürel manzaralar.

Kategori (a);

Dünya Mirası Listesi'nde yer alacak sitler,

I. İnsanın yaratıcı dehasının önemli bir ürünü olmak; veya

II. Mimarlık, anıtsal sanatlar, şehir planlaması ve manzara tasarımı ile ilgili gelişmelerde, dünya kültürü içinde, insanların değer yargılarındaki önemli değişiklikleri yansıtmak; veya

III. 'Tek' olma özelliğini taşımak ya da en azından bir kültürel geleneğin veya hala yaşayan ya da yok olmuş bir medeniyetin kanıtı olmak; veya

IV. İnsanlık tarihinin önemli bir döneminin özelliklerini taşıyan bir yapı stilinin ya da mimari bir bütünün veya manzaranın önemli bir örneği olmak; veya

V. Bir kültürün ya da (kültürlerin) temsilcisi olan, özellikle geri dönüşü olmayan değişimin etkisi altında saldırılara açık hale gelmiş geleneksel insan yerleşiminin önemli bir örneği olmak; veya

VI. Evrensel önemi olan olaylar ya da geleneklerle, düşüncelerle ya da inançlarla, sanat veya edebiyat çalışmalarıyla ilişkisi olmak gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Ek olarak, Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bir sitin sahip olması gereken özellikler:

I. Tasarım, malzeme, işçilik ya da yerleşim özelliği açısından özgün olmak, otantik değerlere sahip olmak,

(Dünya Mirası'nı Koruma Komitesi, böyle otantik özellikler taşıyan kültür varlıklarında rekonstrüksiyona ancak; kültür varlığının orijinal haline ait tüm

dökümanların mevcut olması durumunda izin vermektedir. Farazi bir yaklaşıma izin verilmemektedir.).

II. Dünya Mirası Listesi'ne kabul edilen kültür varlığının korunması için yeteri kadar koruma, kontrol ve idari mekanizmaya sahip olmak. Ulusal ve yerel yönetimlere ait koruma kanunlarının varlığı ya da iyi işleyen geleneksel koruma yöntemlerinin varlığı çok önem taşımaktadır.

Kategori (b);

Dünya Mirası Listesi'nde yer alan kent yapıları grupları ve tarihi şehirler,

I. İçinde yaşanılmayan ancak değişmeyen arkeolojik kanıtlar taşıyan tarihi yerleşimler,

II. İçlerinde ikamet edilen tarihi şehirler, sosyo-ekonomik ve kültürel değişimlerin etkisi altında gelişen ve gelişmeye devam edecek olan ve herhangi bir koruma politikası problemi olan tarihi yerleşimler,

III. Yukarıdaki her iki maddeyle ortak özellikleri olan 20.yüzyılın yeni şehirleri; orijinal şehir organizasyonu açıkça tanımlanabilen ve otantikliği inkar olunamayan, gelişimleri yüzünden geleceği açıkça görülemeyen şehirler.

The Operational Guidelines' a göre, tarihi şehirler, Dünya Mirası Listesi'nde, sadece geçmişte oynadıkları rol ya da tarihsel sembol oldukları için değil; taşıdıkları mimari özellikler yüzünden de yer almaktadırlar.

Kategori (c);

Kültürel manzaralar,

I. İnsanlar tarafından tasarlanmış ve yaratılmış manzaralar (bahçeler, parklar, vb.);

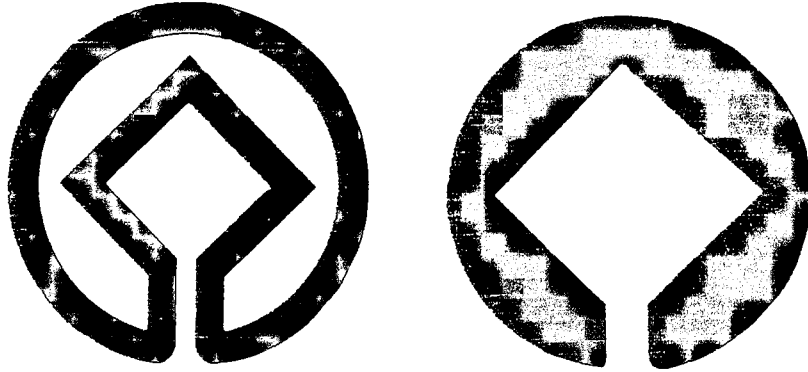
II. Sosyal, ekonomik, idari ve/veya dini zorunluluklar sonucu oluşmuş organik manzaralar;

III. Güçlü bir inanın, artistik veya kültürel birliğin veya doğal elementin oluşturduğu kültürel manzaralar.

Eğer, Dünya Mirası Listesi'ne alınacak bir sit, insanların ya da doğanın sebep olduğu potansiyel bir tehlike altındaysa, o sit 'List of World Heritage in Danger' adı verilen ve tehlike altında olan kültürel varlıkların bulunduğu listeye alınmaktadır.

1972 yılında Paris'te yapılan UNESCO'nun onyedinci toplantısında Dünyanın Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi hazırlanmış ve 131 ülke tarafından imzalanmıştır. Yurdumuzun evrensel değer taşıyan anıt ve sitlerinden; İstanbul Tarihi Yarımada, Kapadokya, Divriği Ulu Cami, Boğazköy, Nemrut Dağı, Ayasofya, Safranbolu,... Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır.

Tescil edilmiş Dünya Mirası niteliğindeki kültür varlıklarını sembolize eden 'Dünya Mirası Amblemi' Mr. Michel Olyff tarafından tasarlanmıştır ve kültürel ve doğal varlıkların birbirine bağlılığını ifade etmektedir. Dairenin içi insan eliyle oluşturulmuş varlığı / varlıkları; çevresi ise doğayı, ikisinin arasındaki bağı sembolize etmektedir. Amblemin yuvarlaklığı hem dünyayı hem de koruma olgusunu sembolize etmektedir (şekil 2.1) (Feilden, Jokilehto, 1998).

Şekil 2.1 Dünya Mirası Amblemi

2.3 ANITLARIN VE KENTSEL SİTLERİN BELİRLENMESİNİ ETKİLEYEN DEĞERLER

Yapılan araştırmaların sonucunda anıtların ve kentsel sitlerin belirlenmesini etkileyen değerler şöyle sınıflandırılabilir (Tablo 2.1).

1. Kültürel Değerler
2. Morfolojik Değerler
3. Duygusal Değerler
4. İşlevsel Değerler
5. Sosyo-Ekonomik Değerler
6. Kullanıma Ait Değerler

2.3.1- Kültürel Değerler

Kültürel değerler bir yerleşimdeki ya da bir anıttaki genel ilginin derecesini belirtmektedirler.

Dünya mirası sitlerinin önemli evrensel anlamı ve onların müdahale biçimleri bu değerlere ve tarihsel öneme ve arkeolojik potansiyele dayanmaktadır (Feilden, Jokilehto, 1998, s.13).

a- Tarihsel Değer: Tarihsel açıdan değerlendirme, sadece geçmişteki insan topluluklarının yaşam biçimlerini içermek açısından değil; bugünkü toplumla ilişki kurulması açısından önemlidir. Tarihsel değerler üçe ayrılır:

- Gelenekler,
- Somut yapılar: Binalar, yapı tipleri, harabeler, sokak ve yerleşme dokusu, vb. öğeler.
- İmajlar : Tarihsel bir olay ya da inanıştan dolayı bir kente verilen özel ad ya da kişilerde oluşan imgeler.

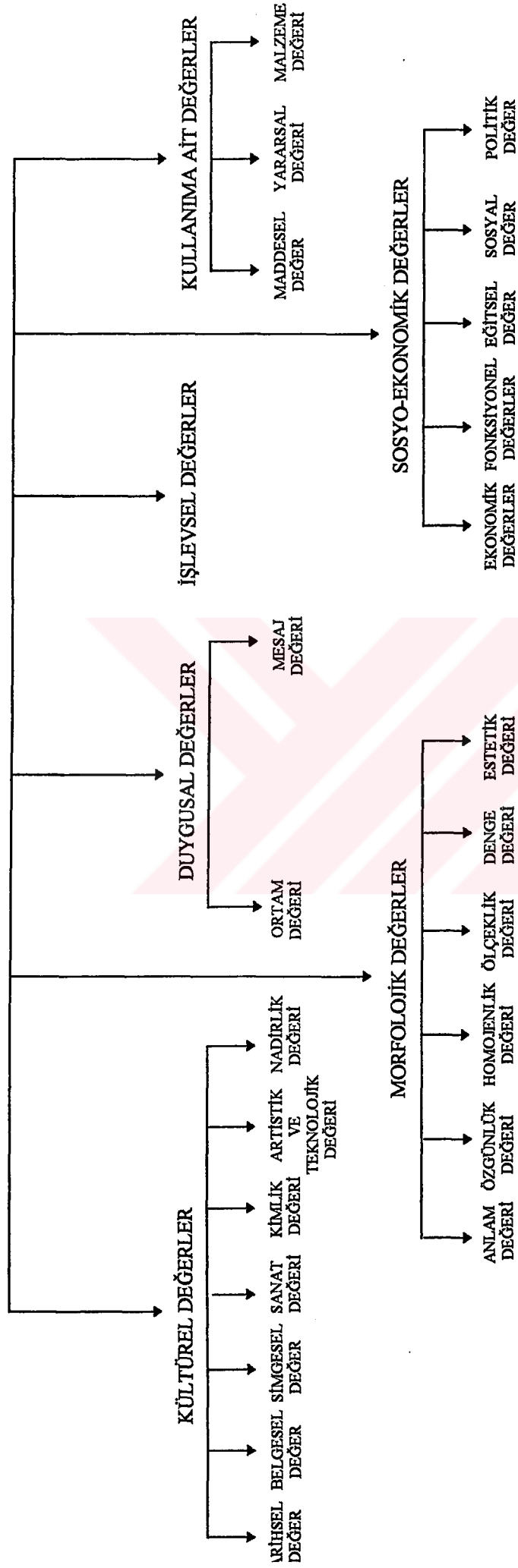
b- Belgesel Değer: Belgesel değer, arkeoloji, mimarlık tarihi, anıt koruma, beşeri coğrafya, sanat tarihi, şehircilik dallarını doğrudan, genel bilimi ise dolaylı olarak ilgilendirmektedir. Bir tarihsel yapı değerine, yaşına ve özgünlüğüne göre belgesel değer taşımaktadır.

Bir yapının ya da yapılar grubunun tarihi bir olayla veya kişiyle olan ilişkisi, onun belgesel değerini oluşturmaktadır. Örneğin Atatürk' ün doğduğu ev böyle bir değere sahiptir. Bundan başka tarihi bir süreci yansıtan zeytinyağı fabrikaları, un ve yel değirmenleri, darphaneler, şaraphaneler üretim teknikleri ve yapı tipleri açısından belge niteliği taşımaktadır. Sivas Kongresi'nin yapıldığı binanın da belgesel değeri yüksektir (Şekil 2.2).

c- Simgesel Değer: Bir olayı, bir kişiyi ya da geçmişteki bir yaşayış biçimini simgeleyen anıtlar “simgesel değer taşıyan” anıtlardır. Dünya ölçeğinden başlayıp, ülke, şehir, bölge, kent, hatta meydan ölçeğine kadar inen bir etki alanı söz konusudur.

İzmir'deki Saat Kulesi ve İstanbul'daki Kız Kulesi simgesel birer anıt niteliğindedir (şekil 2.3, 2.4).

d- Sanat Değeri: Tek bir yapının sanat değerinin yanısıra birden fazla yapının bir araya gelmesinden oluşan uyum, bütünlük, ahenk, harmoni bir kentin sanat değerini oluşturur; bu neden de onun korunmasını gerektirir. Bölgenin ya da kentin ender bulunan özelliklere sahip olması sanat değerini artırır.

Tablo 2.1 Anıtları ve Kentsel Sitleri Belirleyen Değerler

Şekil 2.2 Sivas Kongresinin Yapıldığı Bina
(Ahunbay, 1996, s. 33)

Şekil 2.3 İzmir Saat Kulesi
(Turizm Bakanlığı İzmir
İli Tanıtım Broşürü, 1993)

Şekil 2.4 İstanbul Kız Kulesi
(Turizm Bakanlığı İstanbul
İli Tanıtım Broşürü, 1994)

e- Kimlik Değeri: Bu değerler grubu, toplumun özel bir objeye (anıt ya da bir yerleşime -site-) karşı olan duygusal bağımlılığıdır. Yaş, gelenekler, hatıralar, efsaneler, merak, duygular, din, semboller, maneviyat, politik durum, vatanperverlik ve ulusallık bu değerler grubunda etkin olmaktadır.

f- Artistik ve Teknolojik Değerler: Bu gruptaki değerler bilim, tarihsel gelişme ve tasarımla ilgilidir. Aynı zamanda yapının teknik özellikleri, strüktürü, fonksiyonu ve işçiliği bu değerleri belirlemektedir.

Bu değerler, kültür varlıklarının sınıflandırılmasında ve tescil edilmesinde etkili olmaktadır. Aynı zamanda esere yapılacak müdahalenin stratejisini de belirlemektedirler.

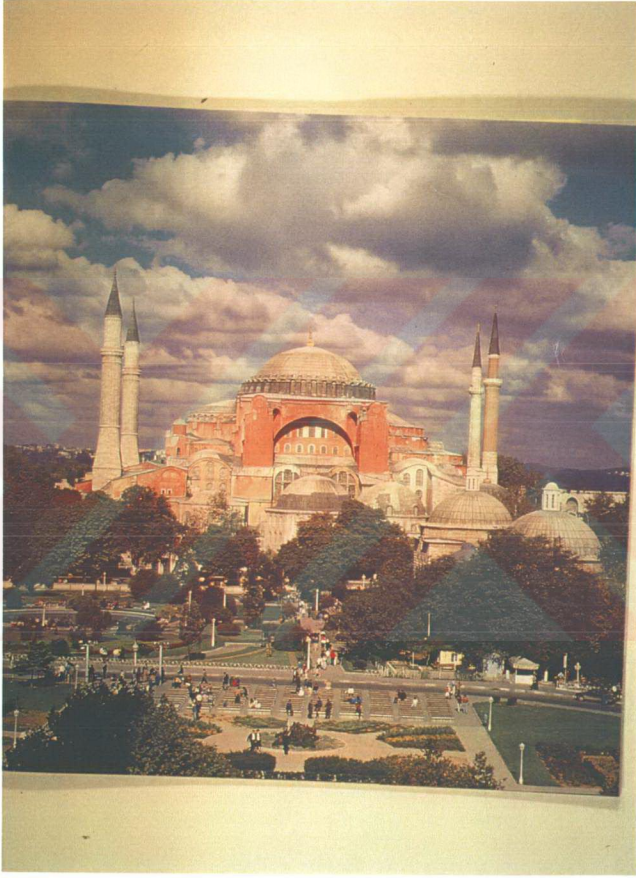
g- Nadirlik Değeri: Bu değerler istatistik verilere dayalı değerlerdir. Aynı biçimdeki, aynı stildeki, aynı döneme ait olan aynı yöredeki yapılarla ilgilidir. Bunlar taşınmazın nadirliğini, eşsizliğini ifade ederken onun bir temsilci olmasına neden olurlar.

Nadirlik değeri taşınmaza onu korumak için yapılacak müdahaleyi etkilemektedir. Yüksek nadirlik değeri, yapının evrensel değere sahip olmasını sağlar, bu da onun Dünya Mirası Listesi'nde yer almasına neden olmaktadır (Feilden, Jokilehto, 1998).

İstanbul'da bulunan Ayasofya Camii kendine özgü stili, tarihi geçmişi, konumu ile nadirlik değerine sahip olup, Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır (şekil 2.5).

2.3.2- Morfolojik Değerler

a- Anlam Değeri: Bir yapıtın ya da bir bölgenin belirli bir mesajı aktarması, bir anlam taşıması onu ait olduğu bütün içinde önemli ve de vazgeçilmez yapar. Kent içi yönlendirmelerde önemli rol oynayan, işaret ve röper noktası özelliği taşıyan anıtların “anlam değeri” vardır.

Şekil 2.5 Ayasofya Camii
(Turizm Bakanlığı İstanbul
İli Tanıtım Broşürü, 1994)

b-Özgünlük değeri: Bir yapının tek oluşu, benzersizliği, özgünlüğü, değiştirilemezliği o yapının önemli olmasını sağlar. Bir kentteki yapıların biraraya gelişlerindeki uyumluluk ve topoğrafyaya olan uyumları ve yapı stilleri de o kentin özgünlük değerini oluşturur.

Mardin ili, topoğrafyaya uygun olan yerleşim birimleri ve bunların kendi aralarındaki stil ve renk uyumlarıyla özgünlük değeri yüksek olan bir kentsel sit alanıdır (şekil 2.6).

c- Homojenlik değeri: Bir bölgedeki yapıların tasarım, biçim, malzeme, renk, mekan, detay olarak aynı özellikleri göstermeleri, görünüşte aynı ilkelere sahip olmaları ve de bunu yansıtacak şekilde biraraya gelmeleri o bölgenin “homojenlik değerini” oluşturur.

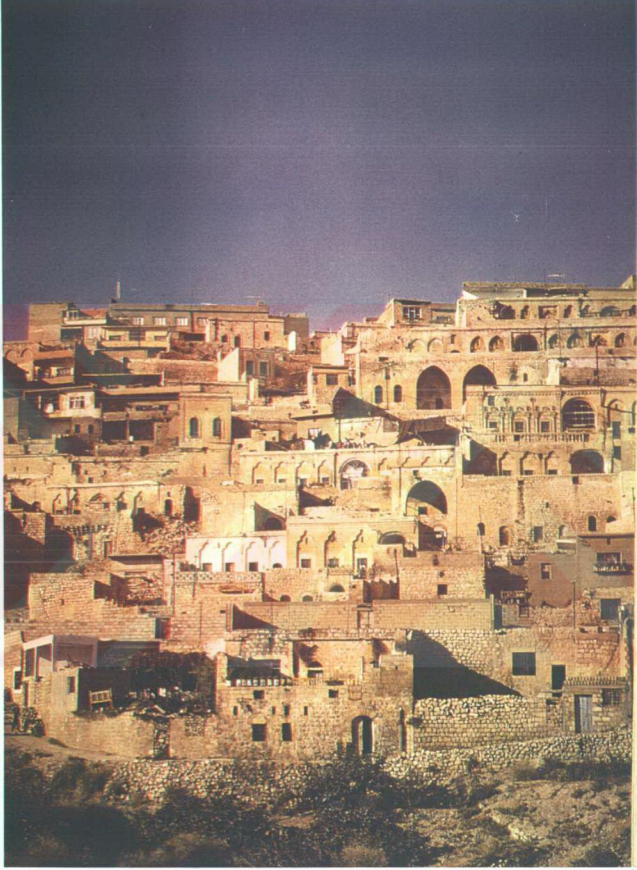
Şu andaki harabe haliyle bile tasarım, malzeme, renk, mekan özellikleri açısından uyum içinde olan birimleriyle, Kayaköy, homojenlik değeri yüksek olan bir yerleşimdir (şekil 2.7).

d- Ölçeklilik Değeri: Söz konusu olan bölgenin içinde bulunduğu çevreye ve yerel ölçeğe göre büyüklüğü onun “ölçeklilik değeri” ni oluşturmaktadır.

e- Denge Değeri: Bir yerleşimde bulunan öğelerin dengeli dağılımları, önemlerine göre bir hiyerarşi içinde konumlanmış olmaları uyumlu bir bütünlüğe sahip olmaları, kitle boyutları, genişlik ve yükseklik ilişkileri bir bölgenin “denge değerini” göstermektedir.

f- Estetik Değer: Bir yapının anıt olarak, bir yerleşmenin de kentsel sit olarak nitelendirilmesinde estetik değerler önemli rol oynamaktadır. Yerleşmelerde somut olarak göze çarpan estetik değerler şöyle sıralanabilir:

- Malzeme, biçim ve renk uyumluluğu,
- Malzeme, biçim ve rengin ışık etkisi altında uyandırdığı hava,
- Birbiriyle uyumun, ahengin , güzelliğin ve huzurun varlığı,

Şekil 2.6 Mardin İli
(Turizm Bakanlığı Türkiye
Tanıtım Broşürü, 1993)

- Geçmişin etkisi,
 - Alışılmış olan mekanın rahatlatıcı etkisi ,
 - Sığınma , barınma duyguları,
 - Varlığı olağan sayılan değerlerin bilincine varılması.
- (Teoman, 1987, s. 73.)

2.3.3- Duygusal Değerler

a- Ortam Değeri: Kişinin içinde yaşadığı çevreyle ilgili izlenimleridir. Ortam değeri, toplumsal ve fiziksel çevre olmak üzere ikiye ayrılır. Bir kişinin ya da topluluğun dışsal, yapısal, sosyal ve ekonomik yaşam koşullarıyla ilgili izlenimleri ortam kavramını oluşturmaktadır. Toplumsal ve fiziksel çevrenin değişmezliği olumlu, devingenliği ise olumsuz etki yaratmaktadır.

b- Mesaj Değeri: Uzun geçmişe ait ayrıntıların varlığı, geçmişin günümüze yansımaları mesaj değerinde önemli rol oynamaktadır. Yerel simgeler, anıtlar, akrabalık ilişkileri, dernek ve topluluklar, gelenek, töre, bayram, pazaryerleri, bir bölgeye anlam kazandıran destanlar, masallar, tarihsel olaylar, söylenceler, mesaj değeri taşıyan öğelerdir.

2.3.4- İşlevsel Değerler

Bir anıtın veya bir kentin işlevsel özellikler taşıması onların korunması gerekliliğini artırır. Yapıların bütün içindeki görevi, bütüne kazandırdığı değerler ve anlamı önemlidir. Almanya' nın Köln kentinde yapılan bir araştırmada, bir kentin değerlendirilmesine etki eden faktörler şöyle açıklanmıştır:

- 1- Eğitim ve kültür düzeyi,
- 2- Barınma olanakları,
- 3- Çalışma ve geçim düzeyi,
- 4- Üretim düzeyi,
- 5- Dinlenme olanağı, çekici olay çokluğu,

- 6- Ulaşım düzeyi,
- 7- Gelişme düzeyi,
- 8- İletişim, ilişki düzeyi,
- 9- Hoşgörü düzeyi, inanç özgürlüğü,
- 10- Politik durum,
- 11- Sosyal güvence,
- 12- Teknik donatım,
- 13- Doğal çevre.

Bir kentin yüksek düzeyde işlevsel nitelikler taşıması, bunların korunması için alınacak önlemleri de beraberinde getirmektedir. Bir bütün içindeki yapıların işlevlerinin görünüşlerine koşut oluşturup oluşturmadığı da önemlidir. İşlevin mi yoksa görünüşün mü öncelik kazandığı sorusu, koruma ölçütlerinde belirleyici rol oynamaktadır.

2.3.5- Sosyo-Ekonomik Değerler

Bu değerler, günümüz toplumu, onun sosyo-ekonomik durumu ve politik altyapısı ile ilgilidir.

a- Ekonomik Değerler: Tarihi eserler için ‘ekonomik değer’, eserin getirisi ya da koruma eyleminden hasıl olan ekonomik değer olarak düşünülebilir.

Ekonomik değerler dört potansiyel gelir kaynağına sahiptirler. Bunlar: Turizm, ticaret, kullanım ve güzelliklerdir. Bu gelir kaynaklarının herhangi birinin kötü idare edilmesi istenmeyen gelişmelere ya da taşınmazın tahribatına neden olabilmektedir.

b- Fonksiyonel Değerler: Fonksiyonel değerler ekonomik değerlerle ilgilidir. Harap bir strüktürde orijinal fonksiyon değeri kaybolmuştur. Ancak restore edilen, yeni hale gelmiş olanı isteklere cevap verir ve birçok görsel sanatlarla ilgili aktivitelerin sergilendiği bir yer olabilir.

Dini görevlerin yerine getirildiği ibadet yerleri -camiler, kiliseler, sinagoglar, vb.- günümüzde fonksiyonel değeri yüksek olan tarihi eserlerdir.

Geleneksel fonksiyonların devamlılığı sitlerin anlamını güçlendirmektedir. Uygun kullanım, korumanın şeklini belirler; uygun olmayan kullanım yapının hasar görmesine, yapıda istenmeyen değişikliklerin olmasına, hatta yıkıma neden olabilmektedir.

c- Eğitsel Değerler: Taşınmazın eğitsel değeri, insanlara yapıldığı dönemle ilgili bilgiler aktarmasıyla ilgilidir.

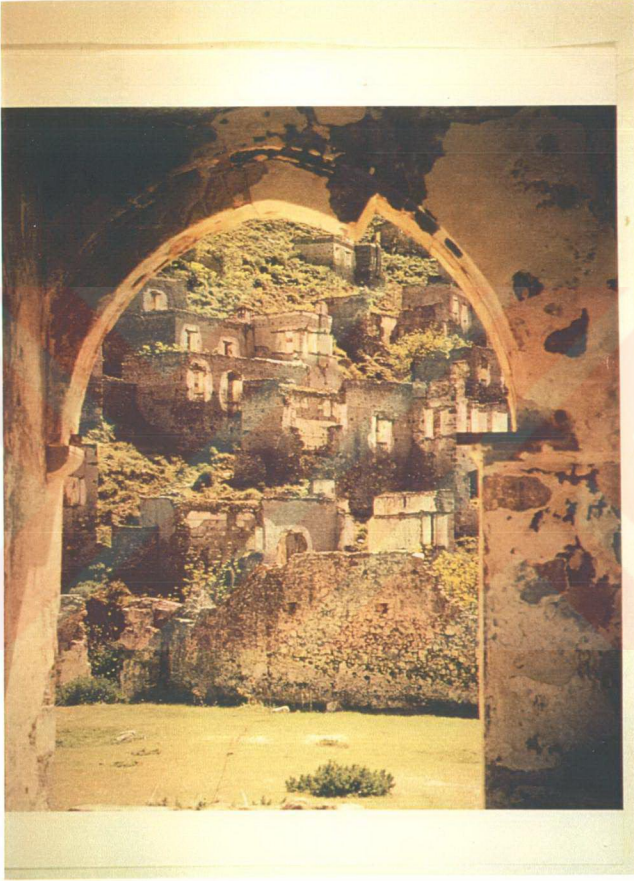
Dünya Mirası Listesi hazırlanırken kültür varlığının eğitsel değeri de gözönünde bulundurulmaktadır. Yanlış alınmış bir restorasyon kararı geçmişle ilgili birçok kanıtın ortadan kalkmasına neden olmaktadır.

d- Sosyal Değerler: Kültür varlığının sosyal değeri geleneksel sosyal aktivitelerle ilgilidir. Bu değerler günümüz sosyal yaşamını etkiler; kültürel ve sosyal kimliğin oluşmasında büyük rol oynamaktadırlar.

Sosyal değerler bazı durumlarda engelleyici olabilmektedirler.

e- Politik Değerler: Politik değerler kültür varlığının bulunduğu ülkenin, ya da bölgenin tarihindeki önemli olaylarla ilgilidir. Günümüzde bu eserlerin anlamı, önemi bu olayların etkisi altında tanımlanmaktadır.

Korumada politik değerler kültür varlığına halkın ilgisinin oluşturulmasında ve fon sağlanmasında rol oynamaktadırlar. Diğer yandan aynı politik görüşü benimsemeyenlerce kültür varlığı olumsuz yönde etkilenebilir (Feilden, Jokilehto, 1998).

Şekil 2.7 Kayaköy

(Ekinci, 1991, s. 37)

2.3.6 Kullanıma Ait Değerler:

a- Maddesel Değer : Bir yapının ender olma durumu, sağlayacağı gelir, ulaşımında ve işletilmesinde ortaya çıkacak koşullar değerlendirmede gözönüne alınması gerekli olan faktörlerdir. Ayrıca yapının somut durumu yani mülkiyet açısından korunmaya uygun koşula sahip olup olmadığı da önemlidir.

b- Yararsal Değeri : Burada, kentsel sitlerin ve onların öğeleri olan tek yapıların;

- Barınma,
- Çalışma,
- Boş zamanları değerlendirme,
- Dinlenme,
- Turizm,
- Ulaşım koşulları kullanıma ait değerler çerçevesinde önem kazanmaktadır.

c- Malzeme Değeri: Yapıların yapısal olarak taşıdıkları değerler; eserin hangi malzemeden yapılmış olduğu, bu malzemenin kullanımındaki teknik, yapının bir defaya özgü olması ya da belli bir malzemenin ilk defa kullanılmış olması bir yapının değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Teoman, 1987, s. 72-73).

BÖLÜM 3

BELLİ BAŞLI ÜLKELERDE ANITLARIN VE KENTSEL SİTLERİN BELİRLENMESİNDE UYGULANAN YÖNTEMLER

3.1 YABANCI ÜLKELERDEKİ KORUMA OLAYINA GENEL BAKIŞ

Önceleri birçok Avrupa ülkesinde dini, politik, estetik nedenlerle yapılan onarım çalışmaları koruma mevzuatlarını fazla etkilemeden ve de fazla etkilenmeden sürdürülmekteydi. Ancak daha sonraları koruma olayının tek yapı ölçeğinden çevre ölçeğine geçmesiyle ortaya çıkan karmaşık sorunların çözülebilmesi için kapsamlı bir mevzuata gereksinme duyuldu.

Avrupa ülkelerinde eski eserlerin bilinçli bir şekilde korunması olayına 18. ve 19. yüzyılda başlanmıştır. Daha önceleri ise günümüz koruma anlayışının dışında, farklı nedenlerle birçok değer korunup, günümüze kalması sağlanmıştır.

19.yüzyılda koruma mevzuatı gelişmiştir. 15. ve 16. yüzyıllarda papaların çıkardığı sanat değeri taşıyan eserlerin ve Roma devri kalıntılarının korunmasıyla ilgili hükümlerden sonra 17. yüzyılda İsveç ve Danimarka’da taşınabilir eserlerin korunmasıyla ilgili, kralların iradesinde olan bir koruma sözkonusuydu. 18. yüzyılda ise Helen ve Roma sanatına olan yoğun ilgi sonucunda Avrupalı prensler tarihi eserlerin korunması için tedbirler almaya başlamışlardı. 19. yüzyıl içinde koruma mevzuatının geliştirilmesiyle koruma olayının en önemli sorunları olan tesbit, tescil, sınıflandırma işlemleri, koruma amacı ile kamulaştırma, özel mülkiyetin sınırlandırılabilmesi gibi konularda temel ilkeler saptanmıştır. Sanayi devrimiyle birlikte eski eserlere duyulan ilgi artmıştır. Bu devrin oluşturduğu yaşantıdan ve fiziki

çevreden kaçma düşüncesiyle tarihe sığınma fikri birçok eski eserin onarılmasını sağlamıştır. Bu farklı onarım tutumları günümüzde benimsenen onarım biliminin oluşmasında etkili olmuştur. Bu koruma hareketiyle birçok ortaçağ feodal ve dini kökenli yapı günümüze kadar ulaşmıştır. Sanayi devriminden sonra başlayan hızlı kentleşmeye tepki sonucunda ortaçağ şehirlerinin zengin artistik dokularının, insancıl ölçülerinin korunması için tedbirler alınmaya başlanmıştır. Böylece 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren mevzuatta olmamasına karşın, geleneksel, tarihi, estetik değerleri olan çevrelerin korunması sağlanmıştır.

Birinci Dünya Savaşından sonra savaşın getirdiği yıkımlar milli kültürün önem kazanmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda eski eserlerin korunmasına verilen önem artmıştır. İki dünya savaşı arasında bilimsel nitelikli onarım çalışmaları yapılmıştır. Eski eserlerin, kentsel ve doğal çevreleriyle birlikte düşünülmesi gereği ilkesi benimsenmiştir. 1930' larda Fransa , Polonya ve İtalya'da doğal, artistik ve tarihi değer taşıyan yapı gruplaşmalarının, sitelerin korunması yolunda ilk kanunlar çıkarılmıştır. Bu çevreleri saptamak, belgelemek ve koruma işlerini yönetmekle yükümlü komisyonlar kurulmuştur.

İkinci Dünya Savaşının sebep olduğu yıkımlar sonucunda çevre koruma anlayışında daha genel, daha kapsamlı tutumlara kayılmıştır. Kendi başlarına anıt olmayan fakat birarada tarihi, geleneksel, görsel değerler taşıyan kasabaların, şehirlerin kendine özgü karakterlerini yaratan tüm öğelerin birarada korunması gereği doğmuştur. Bu amaçla ilk hukuki, idari tedbirler alınmaya başlanmıştır.

1960' lardan sonra birçok ülkede koruma ve imar mevzuatlarında değişiklikler yapılmıştır. Böylece bir bütünleşmenin oluşması amaçlanmıştır. Korunacak değerler "kültürel değer" olarak tanımlanmıştır. Koruma mevzuatı, son yıllarda yalnız tarihi, anıtsal değerleri değil; tarihi, mimari, geleneksel, görsel değer taşıyan tüm çevreleri de kapsamaktadır. Bu evrensel bir olaydır, Avrupa'daki birçok ülkenin yanında, Tunus, Suriye, Mısır gibi kültürel zenginlikleri olan ülkelerde de bu şekilde tedbirler alınmaktadır.

3.2 FRANSA

Fransa’da, devrim sonrasında, eski eserler aristokrasinin simgeleri oldukları gerekçesiyle yıkılmışlardır. Ancak daha sonraları buna duyulan tepki sonucunda kapsamlı ve sistemli bir biçimde koruma çabaları başlamıştır. 1791 yılında anıtların korunmasını sağlayan Milli Eğitim Komisyonu’ nun kurulması için kanun çıkarılmıştır. 1792’de Fransa’daki bütün resmi örgütlere sanat ve eğitim için korunmaya değer görünen eserlere sahip çıkmaları, zarar görmelerini önlemeleri ve koruyucu tedbirler almaları bildirilmiştir. 18. yüzyıl sonunda “Commissions des Monuments ” (Anıtlar Komisyonu) kurulmuştur. 19. yüzyıl içinde tesbit, tescil, sınıflandırma işlemleri gibi önemli konularda temel ilkeler saptanmıştır.

1913 yılından sonra aralıklı olarak kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanunlarda tarihi yapılar “monuments classés” ve “monuments inscrits” olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Birinci grupta sanat tarihi açısından önemli eserler yer alırken, ikinci grup daha az önemli olmakla birlikte yeterli arkeolojik değeri olan eserleri kapsamaktadır. Her iki gruptaki eserlerin çevrelerinde 500m.’ lik bir alan da koruma kapsamı içindedir ve bu alanda yapılacak her yeni inşaat için özel izin gerekmektedir.

31 Aralık 1913 tarihinde çıkarılan kanunda ‘ Tarihi ve artistik değerleri yüzünden halkın ilgisini çeken yapılar tarihi eser olarak tamamen ya da kısmen koruma altına alınırlar... Tarihi ve artistik değerlerinden dolayı korunması makbul olan özel yapılar ya da bunların bölümleri ek listeye dahil edilmek üzere seçilir.’ denilmektedir (German Comission for UNESCO, 1980, p.105).

1930’ da çıkarılan ve daha sonraki yıllarda geliştirilen bir kanunla çevre ölçeğinde koruma tedbirleri geliştirilmiştir. Bu kanunla özel bir “Sitler, Perspektifler ve Peyzajlar Komisyonu” kurulmuştur. Bu kanunla artistik, tarihi, bilimsel ve geleneksel değer taşıyan yaklaşık 6000 adet doğal ve mimari çevrenin listelere kaydı yapılmıştır. Bu alanlar için Kültür Bakanlığı ile Donatım ve Konut Bakanlığı birlikte çalışıp koruma planları hazırlamaktadır. Bu iki bakanlık birlikte çalışarak birçok önemli sahayı “hassas zon” olarak tanımlamışlardır. 4.Ağustos.1962’ de çıkarılan Malraux Kanunu ile

Fransa’da eski şehir merkezlerinin, kasabaların tümüyle korunabilmesi için önemli bir adım atılmıştır.

1933 yılında Atina’da toplanan Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi sonuç kararlarının yer aldığı, yerleşme ölçeğinde koruma konusunun işlendiği Atina Anlaşması’ndan sonra Fransa’da, şehir planlaması okutulan eğitim merkezlerinde bu belge, eğitimde esas teşkil etmiş, planlamada etkili olmuştur.

23.12.1970 tarihli yasada, ‘Devlete ya da bir bakanlığa , belediyelere veya bir kültür derneğine ait olan ve tarihi, artistik, bilimsel ya da teknik açıdan korunması gereken -sınıflandırılması acil olmadığı halde- ek liste kapsamına dahil edilir’ denilmektedir (German Comission for UNESCO, 1980).

Kültür Bakanlığı’ nın teknik organları, Donatım ve Konut Bakanlığı’ nın kentsel Yenileşme bölümleriyle birlikte çalışarak korunacak alanları tanımlamaktadırlar. Bu alanların seçilmeleri şu kıstaslara dayanmaktadır:

- a- Bütünsellik; seçilen bir alanın mimari ve topoğrafik özellikler açısından sınırlanabilen bir bütün olması.
- b- Tarihi, arkeolojik ve mimari değerlere sahip olması ki, bu değer alanın tüm görsel özelliklerinden oluşabilir.
- c- Mahalli idare ve kişilerle, teknik sorumlular arasında anlaşma sağlanması.
- d- Ekonomik ve sosyal olanakların varlığı.

Seçilen alanlar “koruma alanı” (secteur sauvegarde) olarak tanımlanmaktadır.

Fransa’da koruma konusunda beş ayrı kurul oluşturulmuştur. Bunlardan Tarihi Anıtlar Bölümü’nde 22 doğal üye ve 18 seçilmiş üye görev yapmaktadır. Ve kurula ayrıca haberci üyeler ile gözlemciler de katılmaktadır. Tescil veya Kaydedilmiş Binalar

ve Çevresi Bölümü'nde ise 9 doğal üye, 10 seçilmiş üye ile haberci üyeler ve gözlemciler bulunmaktadır.

Fransa'da bir kültürel varlığın saptanması sırasında şu aşamalar söz konusudur:

- Koruma isteği mülk sahibi veya üçüncü şahıslar (yerel yönetimler, dernekler, vb.) veya sorumlu bakanlıkların bölgesel veya merkezi idarelerince istenir.
- Koruma ile ilgili başvurular kültürel işlerden sorumlu bölgesel idarecilere yapılmaktadır. Koruma dosyası, koruma ile ilgili yöneticilerce, daha sonra komisyonun incelemesine sunulmak üzere ele alınır.
- Dosya Corephale'in (Etnolojik ve Arkeolojik Tarihi Kalıntılar Bölge Komisyonu) incelemesine sunulur. Bu komisyon korunması gereken varlık konusunda ve onun yararına dair bir görüş ortaya koyar. Daha sonra komisyonun görüşüne göre, bölge valisi ekleri gösteren envanter kayıtları konusunda görüşünü ortaya koyar. Ve söz konusu yapıyla ilgili kayıtları (mülk sahibinin onayı olmaksızın) durdurmaya karar verebilir.
- Eğer Corephale'de, söz konusu taşınmazın sınıflandırılmasının yapılmasına karar verilirse, Tarihi Yapıları Koruma Bölge Bürosu, dosyayı bir üst komisyonca incelenmesi için kültürden sorumlu bakanlığa gönderir. Bu konularda vali de söz sahibidir. Komisyon, yapının sınıflandırılmasına karar verirse, gerekli kayıt yapılır. Eğer mülk sahibi de aynı fikirdeyse bakan, bakanlıkça alınmış sınıflandırma konusunu karara bağlar.

Bir kültür varlığının korunması kararıyla, onun muhafaza edilmesi garantisi verilir ve yine onun sürekliliği temin edilir.

Fransa’da koruma olayında aktif rol oynayan kişiler:

- Fransız Yapıları Mimarı: Devlet sınavı, yarışması ile işe alınmış olan Fransız yapıları mimarı, mimari bölüm servisinde çalışan bir devlet görevlisidir. Her ilçe merkezinde bölge tarafından atanmış bir Fransız yapıları mimarı vardır.

Görevleri:

- Tarihi eserlerin, sitlerin çevrelerindeki yapılaşmaların kurallara uyup uymadığını kontrol eder.
- Kültürel varlık sahiplerinin devletin finansal desteğinden yararlanmalarını denetler.

- Tarihi Eserler Başmimarı: Bir devlet yarışmasıyla göreve gelmiştir. Kültürden sorumlu bakanlıkça atanır.

Görevleri:

- Korumayla ilgili tüm görüşleri değerlendirir. Bütün önerileri açıkça ele alır. Korumanın en iyi şekilde yapılmasını, koruma altına alınan gayrimenkullerin yeniden kullanıma açılmasını yönlendirir.

- Yıllık çalışma programı yaparak bölgesel tarihi eserlerin korunmasına yardımcı olur. İlk iş olarak sınıflandırılmış tarihi eserlerin restorasyon çalışmaları için önerilecek etütleri belirler.

- Mülk sahipleri ve yüklenicilerle birlikte tarihi esere ait restorasyon çalışmalarının dosyalarını oluşturur. Bu dosyalar tarihi eserler genel müfettişinin görüşüne göre onaylanır.

- Tarihi Eserler Bölgesel Konservatörü: Bölgesel kültürel işler müdürlüğü izniyle, bölgesel tarihi eserlerin korunmasını yönetir.

Görevleri:

- Kültürel mirasın korunmasıyla ilgili kuralların uygulanmasına gözcülük eder.
- Corephae tarafından ortaya konmuş olan dosyaları inceler ve kültürel miras etütleri ve sayımlarını kişisel döküman dosyasıyla incelemeyi gerçekleştirir.

- Binaların muhafazası olayını takip eder.
 - Koruma altındaki yapıların restorasyon programı projelerinin finanse edilmesini teknik plan çerçevesinde gerçekleştirir.
 - Tescil edilmiş yapıların, kültürden sorumlu bakanlıkça onaylanmış restorasyon çalışmalarının kontrolünü ve devamını temin eder.
- Raportörler: Çalışmalarla, teknik ve mimari projelerle ilgili olarak tarihsel yapıların restorasyonu ile ilgili görüşleri Tarihi Eserler Yüksek Komisyonu'na vermekle yükümlüdürler. Ayrıca tarihi eserlerin korunması dosyasıyla ilgili olarak görüşte de bulunurlar.
 - Tarihi Eserlerin Teftişinden Sorumlu Tarihi Miras Konservatörü:
Görevleri:
 - Tarihi eserlerle ilgili çalışma projelerini kontrol eder ve iyi bir tarzda uygulanmasını temin eder.
 - Koruma altındaki yapıyı içeren çalışma dosyasıyla ilgili olarak sanat ve tarih açısından görüşünü belirtir.
 - Tarihsel yapılarla ilgili olarak koruma ölçütlerini önerir.
 - Tarihi Eserlerin Teftişinden Sorumlu Tarihi Eserler Baş Mimarı:
Görevleri:
 - Tarihi Eserler Başkanlığı mimarlarının projelerini kontrol eder ve restorasyon işleriyle ilgili olarak onlara tavsiyelerde bulunur.
 - Restorasyon çalışmalarının iyi bir süreçte devam etmesine katkıda bulunur ve çalışmaların Üst Tarihi Komisyon'da raportörlüğünü yapar (Monuments Historiques: Precédures de Protection Travaux).

3.3 İTALYA

İtalya'da 1933 yılında Tarihi Eserler ve Güzel Sanatlar Yüksek Konseyi tarafından kabul edilen "Carta del Restauro Italiano" diye bilinen kurallardan sonra 1939 yılında önemli iki kanun kabul edilmiştir. Bunlar, 01.Haziran.1939 tarihinde çıkarılan

No.1089 sayılı Artistik ve Tarihi değeri olan Nesneler Kanunu (Legge Sulla Tutela della Cose D'intresse Artistico e Storico) ve 29.Haziran.1939 tarihinde çıkarılan No.1497 sayılı Panoramik ve Doğal Güzelliklerin Korunması Kanunudur (Legge Sulla Protezione delle Belezze Naturali e Panoramiche) . Bunlardan ilki artistik, tarihi, arkeolojik veya etnografik değeri olan taşınır ve taşınmaz malları kapsar. Bunlar paleontolojik, prehistorik ve eski medeniyetlerle ilgili eşyalar, paralar, pullar, dökümanlar, mühürler, vb. taşınır mallarla, politik ve askeri tarih, sanat ve kültür değeri olan taşınmaz mallardır. Bu kanun yaşayan sanatkarların eserlerini ve 50 seneden yeni eserleri kapsamamaktadır.

Bu kanun, eski eserleri tek yapı ölçeğinde korumaktadır. Gene 1939 yılında çıkarılan ve daha sonraki yıllarda ek kanunlarla geliştirilen “Panoramik ve Doğal Güzelliklerin Korunması” kanunu ile jeolojik özellikleri, doğal güzellikleri açısından değer taşıyan taşınmazlarla az bulunur güzellikteki köy, bahçe ve parklar, artistik ve geleneksel değeri olan gruplaşmalar ve panoramik güzellikler korunmaktadır. Her ilde bu değerleri listelerde toplayacak ve belgeleyecek bir komisyon vardır. Bu komisyonda, o şehirde görevli korumacılar yanında turizm sorumluları, sanatkarlar, ziraatçiler de görev yapmaktadır.

Sadece tek yapı niteliğindeki tarihi eserlerin değil, tarihi ve artistik değerleri olan çevrelerin de korunduğu İtalya’ da 1967 yılında 1942’ deki İmar Planı Kanunu’ na eklenen hükümlerle, tarihi ve artistik karaktere sahip şehirlerin veya şehir bölümlerinin veya bu şehirlerin ayrılmaz parçası olan çevrelerindeki alanların özel kesimler olarak tanımlanması sağlanmıştır.

İtalya, kentsel kültürün geliştiği bir ülkedir. Bu ülkedeki yaklaşık 8000 kent belediyesinin sınırları içinde her yerleşmenin kendine özgü bir tarihsel çekirdeği vardır. Bu yerleşmeler hem geçmişten kalan somut tarihi eserlerle, hem de eski ticarethaneleri, el sanatları ile eski düzenlerini korumaktadırlar. İtalya’da tarihi eser koruma olayı, tek bir anıttan anıt grubuna doğru olmayıp, tüm kentin korunmasıyla gerçekleşmektedir.

İtalya’ da ayrıca yüksek değere sahip olan Bergamo, Bari, Asisi, Ancona, Venice gibi birçok tipik İtalyan şehri özel kanunlarla korunmaktadır.

Bu ülkede, tarihi bir kentin korunmasının ve değişiminin denetim altında tutulması iki temel görüşe dayanmaktadır (Teoman, 1987, s.44).

- Kültürel Bilinç
- Teknik-Kullanımsal Neden

Kültürel Bilinç: Geçmişle bağlantıyı koparmamak amacıyla korumaktır. Böylelikle bugünkü fiziksel çevrenin geçmişle bağlantısı sağlanır.

Teknik-Kullanımsal Değerler: Bazı tarihsel çevrelerin birtakım yeni işlevlerle bağdaşması zor olabilmektedir. Hatta bu işlevler tarihi çevreye zarar verebilmektedir.

Ekonomik yönden ele alındığında tarihi merkezler başlıca üç konumda ele alınabilir:

Metropolitan alanlarda bulunan eski yerleşmeler

1. Ekonomik bir dengenin bulunduğu küçük ve orta büyüklükteki yerleşmeler
2. Az gelişmiş bölgelerdeki eski yerleşmeler

Koruma politikası ve planlaması açısından incelendiğinde, yerel uygulamalar dört ana başlık altında incelenebilir:

1. Doğrudan ya da dolaylı olarak eski kent merkezleri için hazırlanmış yasaları ya da ilgili devlet kuruluşlarının aldığı önlemleri uygulayan belediyeler,
2. Devletten bağımsız olarak eski kent merkezlerini koruma politikası güden belediyeler,

3. Coğrafi konumları gereği önemli merkezlere sahip, ancak önlem almayan belediyeler,
4. Özel bölge planları kapsamında yenileme politikasına sahip çevre belediyelerin diğer belediyelerle birleşmesiyle oluşan belediyeler.

Tarihsel-kentsel ya da doğal sitler belediyelerin hazırladığı imar planlarında yer almaktadır. Böylelikle bu alanlar Kamusal Çalışmalar Bakanlığı'nın yönlendirici kurallarına bağlı kalmakta, böylece imar yasalarının her yerleşme için aynı doğrultuda kullanımı sağlanmaktadır.

1980'lerde İtalya'da kentsel sitler üç ana yaklaşımla sınırlandırılmışlardır:

1. Önemli özellikleri bulunsa bile, 1860 yılından daha önce inşa edilmiş binaların yer aldığı yapı adalarından oluşan kent dokuları.
2. Kent surları içinde bütün ya da parça halinde korunmuş hatta sur dışına taşmış 1860 öncesine ait kent dokuları.
3. 1860 yılı sonrasına ait olan ve kendi çağlarının yapım tekniklerini belgeleyen kent dokuları.

İtalya'da halkın kent sorunlarıyla ilgilenmelerini sağlamak amacıyla idari sınırlarla ayrılan mahallelerde (Roma, Bologna, Milano, vb. şehirlerde) konseyler kurulmuştur. Bu kurumlar iktidardaki belediye meclisinin uzantısı olup, halk toplantıları düzenleyerek çevre insanının isteklerini dile getirmesini sağlamaktadırlar.

Bunlardan başka siyasal olmayan bağımsız bir eylem grubu da Bergamo'da eski kent merkezinin kurtarılması ve yenileştirilmesi için öneriler geliştirmiştir.

3.4 İNGİLTERE

İngiltere’de mimari mirasın korunmasında korumacılıkla ilgilenen derneklerin rolü büyüktür. 1700’ lü yıllarda büyük yangınlar ve doğal yıkımlar sonucu zarar gören eski eserleri ve eski kent kalıntılarını korumayı ve belgelemeyi amaçlayan Londra Eski Eserler Derneği bu kuruluşların ilkidir. 1877’ de İngiliz “Arts and Crafts” akımının öncüsü W. Morris “Society for the Protection of Ancient Buildings” adlı derneği kurmuştur. Anıtların korunması hareketiyle birlikte gelişen anıtların belgelenmesi çalışmaları sonucu, İngiltere’de tarihi anıtların büyük bir kısmı jeolojik, tarihi arkeolojik yönleriyle planlar, fotoğraflar, mimari tanımlamalarıyla birlikte saptanmaya başlanır. 1882 yılında koruma ile ilgili ilk yasa “Eski Anıtları Koruma Yasası” çıkartılmıştır ve kullanılmayan eski yapıların ve tarihsel kalıntıların devlet mülkiyetine alınması öngörülmektedir.

İngiliz toplumunun hukuk anlayışı ve uygulaması hususunda dünyanın diğer milletlerine göre önemli bir ayrıcalığı vardır; İngiliz kanunları yürürlüğe girmeden önce halkın bilincinde oluşur, bu kanunlara önce halk gereksinme duyar. Taşınmaz eski eser ve çevre koruması bunun en belirgin örneklerindendir.

Bugünkü anlamıyla İngiltere’de getirilen ilk koruma tedbirleri 1913 yılında yürürlüğe giren kanunla alınmıştır. Ancak bu kanun o devirde sadece arkeolojik siteleri, sarayları, kaleleri, köprüleri, harabe kilise ve manastır -abbey-, havuz ve çeşmeler gibi kullanılmayan unsurları kapsamaktaydı. İngiltere ölçüsünde bir tarama yapılarak bir liste oluşturulmuştur. İngiltere’deki koruma olayında, koruma kanunlarının dini yapılar ile müstemilatlarını kapsamaması önemli bir unsurdur. Dini yapıların korunması tamamen kiliseye bırakılmıştır. 1962 yılında imar kanununun yeniden ele alınmasıyla eski eserlerin -historic building- de korunması sağlanmıştır. 1967 yılına kadar tek yapı korunması söz konusuyken, bu tarihten sonra anıtsal eski eserlerin ancak çevreleri ile korunmaları halinde, tam olarak belge niteliğinin gelecek nesillere aktarılabilceği fikrini ifade eden Çevre Koruma Kanunu -Conservation Areas - yürürlüğe konmuştur (Görünür, 1994).

İngiltere’de tarihi yapılar “Secretary of State” tarafından tescil edilmektedir. Önemlerine göre Grade I, Grade II* ve Grade II olarak derecelendirilmektedirler. 1993 yılı verilerine göre İngiltere’de yaklaşık 500.000 yapı koruma altında bulunmaktadır. Yapıların tescil edilmesi işlemine İngiltere’de “listing” adı verilmektedir. Yapılar yasal listeye iki yoldan girmektedirler:

- a- Sistematik bir araştırmanın sonucu olarak ya da önemli özellikleri olan bir alanda bulunmasından dolayı,
- b- Yerel yönetimlerin önerisiyle.

Yapılar listeye alınmadan önce bakanlık English Heritage adlı kuruluşa danışır. English Heritage tarafından atanan uzmanlar yapıyı inceleyip rapor hazırlarlar. Öneri bakanlığa sunulmadan önce English Heritage ve yerel yönetim planlama bölümü sistematik çalışmaların ve araştırmaların ışığında bir araya gelerek konuyu inceler.

İngiltere’de koruma olayında etkili kuruluşlardan olan English Heritage’e göre, tarihi yapılar, daha önceki devirlere ait yaşam biçimlerini, özelliklerini, çalışma stillerini bizlere aktaran önemli ve değerli unsurlardır. Bir ülkenin mimari miras zenginliği ulusal ve bölgesel kimlik bilincinin oluşmasında etkili bir rol oynar. English Heritage, İngiltere’deki mimari mirası belirlemekle ve korumakla görevlidir. Bu kuruluşa göre , binaları koruma kapsamına almak (listelemek) binaları fosilleştirmek değil; onları yeni kullanımlar için hazırlamaktadır. Yapılar listelenirken yaşları, narinlik değeri, mimari özellikleri ve yapım yöntemleri göz önüne alınmaktadır. Ayrıca önemli bir kişiyle ilgisi olan ya da önemli bir olaya sahne olmuş binalar da listelenmektedir. Bunun yanında belirgin bir özelliği olan köyler ve meydanlar da koruma kapsamına alınmak üzere tesbit edilmektedir. Derneğin kendi bünyesindeki “Monuments Protection Programme” diye adlandırılan bir projeyle bu listeleme işlemi yapılır. Bu çalışmada incelenen sit ve anıt örnekleri arasından en iyi, en tipik örnekler ele alınır. Bunların durumları ve grup değerleri korunacak unsurları belirlemekte önem taşımaktadır.

Listeleme yapılırken çevrede geniş kapsamlı bir araştırma yapılır ve belirgin özellikler gösteren tipler seçilir. Bunların içinde, Manchester'deki endüstriyel değirmenler, Royal Naval Dockyards yapıları da vardır. Ayrıca birçok münakaşaya yol açmasıyla birlikte savaş sonrası yapılar da listelenmektedir. Bunun yanında İngiltere'de yüzlerce "pub" da iç mekan özelliklerinden dolayı koruma kapsamına alınmaktadır.

İngiltere'de koruma kapsamına alınacak yapılar için birtakım seçim prensipleri vardır. Bunlar:

a- Mimari açıdan:

Mimari tasarımları , dekorasyon ve işçilik açısından önem taşımak. Ayrıca bir yapı tipinin önemli bir örneği olmak, önemli bir plan tipine sahip olmak.

b- Tarihi açıdan: Ülkenin ekonomik, kültürel veya askeri tarihi için önem taşımak.

c- Tarihi bir olay veya kişiyle ilişkili olmak,

d- Grup değeri açısından:

Önem taşıyan bir mimari ya da tarihi bütünün parçası olmak ya da bir planlamanın iyi bir örneği olmak (meydanlar, teraslar, model köyler, vb).

Yaşı ve nadirlik değeri de bir yapının listeye alınmasında göz önünde bulundurulmaktadır. Bir yapının eskilik değeri ve temsil ettiği türün günümüze kalmış az sayıdaki örneklerinden biri olmak da bir yapının korunma nedenlerindendir. İngiltere'de 1700 yılından önce yapılmış ve orijinal durumlarını koruyarak günümüze kadar ulaşmış yapıların tümü tescil edilmektedir. Bu yapıların tarihi önemleri bulunmaktadır.

Aynı mimari karaktere sahip ya da aynı grup değeri özelliği taşıyan yapıların hangisinin ya da hangilerinin korunacağı konusunda seçim yapılırken Bakanlık tarihi açıdan en önemli olanını seçmektedir.

Yapıların dış görünüşleri -hem mimari özellikleri, hem de grup değeri olarak - listelemede gözönünde bulundurulmaktadır. Ancak bir yapı tescil edilirken sadece

yansıttığı görsel kalite yeterli olmamaktadır. Teknolojik açıdan önemli olan yapılar, ya da sosyoloji veya ekonomi tarihi açısından önemli olan ancak görsel olarak çok fazla özelliği olmayan yapılar da tescil edilmektedir.

Bir yapı tescil listesine alındığında Bakanlık ilgili yerel yönetimi haberdar eder. Daha sonra yapının sahibi ve yapıyı kullanan kişilere haber verilir. İzin verilmedikçe yapının içinden ya da dış mekanından birşey alınması suç olmaktadır. Bu yüzden yapının tescili mümkün olduğunca çabuk bir biçimde yapı sahibine haber verilmelidir.

Tescil edilmiş yapıların yasal listesi “National Monuments Record of the Royal Commission on the Historical Monuments of England” tarafından saklanmaktadır.

Tescil edilecek yapıların listesi Department of National Heritage’ in tescil bölümüne gönderilir. Listeyi birlikte yapıların vaziyet planları (varsa yakın çevrelerindeki diğer tescilli yapıların konumunu da içerecek biçimde), yapının ana cephesinin fotoğrafı, yapıya ait bilgiler, önemli detaylar, tarihi geçmişi, biliniyorsa mimarının adı, bulunduğu sokaktaki grup değeri ve iç mekana ait detaylar da sunulmaktadır.

Ek1’de, İngiltere’de korunacak kültür varlıkları listesinde bulunan iki örnek; Trafalgar Square ve House of Parliament yer almaktadır. Bu örnekler, İngiltere’de kültürel varlık tesbiti yapılırken izlenen yöntem hakkında bilgi vermektedir.

3.5 JAPONYA

“Kültürel varlık” terimi, Japonya’nın uzun tarihi ve gelenekleriyle büyüyen japon insanı için büyük önem taşımaktadır. Onlar bu değerleri gelecek nesillere bırakmak için; böylelikle de gelecek kültürlerin gelişmesi ve ilerlemesine temel oluşturmak için korumaktadırlar.

Günümüzde Japonya’daki “kültürel varlık koruması” ile ilgili yasalar Meiji Dönemi diye adlandırılan 1868-1912 yılları arasında geliştirilmiştir ve birçok kez değişikliğe uğramıştır. 1871 yılında hükümet bir bildiri yayınlayarak önemli tarihi

eserlerin korunması gerektiğini ve elinde böyle eser olan kişilerin bildirimde bulunmalarının gerektiğini açıklamıştır. 1897 yılında “Eski Shinto ve Budist Tapınakları Koruma Yasası” çıkarılmıştır. Aynı yıl 57 tapınak “özellikle korunacak mimarlık anıtı” olarak saptanmıştır. 1897’den 1929’a kadar süren birinci yasa döneminde binden çok tapınağın tesbit edilmiştir. 1919 yılında “Tarihsel Alanlar, Bahçeler, Doğal Güzellikler ve Doğal Anıtlar” adlı bir yasa çıkarılmış, 1929-1950 yılları arasındaki ikinci yasa döneminde ise “Ulusal Değerleri Koruma Yasası” geçerli olmuştur. 1950’de ise daha önce çıkmış tüm koruma yasaları birleştirilerek “Kültür Değerlerini Koruma Yasası” yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla korumanın sınırları genişletilmiş; kültür varlıkları daha çeşitli hale getirilmiş ve koruma metodlarına daha fazla önem verilmiştir. Ve yine ilk defa bu yasayla manevi kültür değerleri ve geleneksel el sanatları da koruma kapsamına alınmıştır. Devlet, yerel yönetimler, kültürel varlık sahipleri ya da kullanıcıları ve halk, kültürel varlıkları sadece koruyup, onları gelecek kuşaklara aktarmakla yetinmeyip, onları aktif biçimde sergilerler ve onların işlevsel özelliklerinden yararlanırlar; yani onları kullanırlar (An Overview of Japan’s Policies On The Protection of Cultural Properties, 1998).

Japonya’da kültürel varlıkların korunması ile ilgili kanunun birinci maddesinde “Bu kanunun amacı kültürel varlıkların korunması ve onlardan yararlanılması; böylelikle Japon kültürünün ilerlemesine ve dünya kültürünün gelişimine katkıda bulunabilmesidir” denilmektedir (Japon Kültürel Varlıkları Koruma Kanunu, Bölüm I Madde I).

Bu kanun kapsamında Japonya’da korunması gerekli kültürel varlıklar :

- Binalar, resimler, heykeller, uygulamalı sanatlar, klasik kitaplar, eski devirlere ait dökümanlar, ülke tarihi için değeri olan diğer kültürel ürünler, arkeolojik buluntular ve yüksek tarihi değeri olan tarihsel materyallerdir. Bunlar “Maddi Kültür Değerleri” olarak tanımlanmaktadır.

- Drama, müzik , uygulamalı sanatlardaki yetenek ve sanat ve diğer bunlar gibi tarihsel ve artistik değer taşıyan kültürel varlıklardır. Bunlar da “Manevi Kültür Varlıkları” olarak tanımlanmaktadır.
- Yemeklerle ilgili adetler ve gelenekler, giysiler, ev yaşamı, uğraşlar, dinsel inançlar, festivaller gibi değerler; - ki bunlar insan yaşamında zamanla oluşan değişikliklerin anlaşılmasını sağlamaktadırlar-
- Tarihsel ve bilimsel değerleri yüksek olan höyükler, eski devirlere ait mezarlar, kale içindeki ve çevresindeki yerleşimler, anıtsal evler, bunlardan başka; bahçe, köprü, boğaz, deniz kıyısı, dağ gibi panoramik güzellikler; hayvanlar (habitatları ile birlikte), bitkiler ve jeolojik oluşumlar gibi bilimsel değeri yüksek olan öğeler,
- Tarihi değeri yüksek olan ve biraraya geldiklerinde antik bir güzellik oluşturan yapıların oluşturduğu tarihi yapı gruplarıdır.

Japonya’da kültürel varlıkların korunmasıyla ilgilenen bakanlık “Eğitim, Bilim, Spor ve Kültür Bakanlığı”dır.

Kültürel varlık korumasında, Devlete, yerel yönetimlere, kültürel varlık sahiplerine ve halka önemli görevler düşmektedir.

- Devlet;
 - Koruma ile ilgili kanun yapmakla;
 - Kültür varlıklarının tesbit ve tescil işlerini düzenlemekle;
 - Kültürel varlık koruması, onarılması ve kullanılması hakkında öneriler, emirler ve talimatlar vermekle;
 - Tarihi eserlerin yurt dışına çıkarılmasını yasaklamakla; kültürel varlık satın alımı için ödenek ayırmakla;
 - Koruma konusunda araştırma yapan enstitüler kurmakla, vb. görevlidir.

- Yerel yönetimler;
 - Kültürel varlık koruması ile ilgili kararlar almakla;
 - Önemli kültür varlıkları tesbit etmekle; kültürel varlık sahiplerine ve kullanıcılarına onarım için gerekli talimatları vermekle,
 - Kültürel varlıkların sergilenmesini sağlamakla; halkı kültürel varlık koruması için cesaretlendirmekle,
 - Ulusal kültürel varlık koruması ve onarılması için güvenilir organizasyonlara hizmet etmekle, vb. görevlidir.
- Kültürel varlık sahipleri ve diğer ilgili kişiler;
 - Kültürel varlıktaki iyelik değişikliklerinden ve kaybolma olaylarından yetkilileri haberdar etmekle;

-Kültürel varlığın bakımını yapmakla, kültürel varlığın halka teşhirini yapmakla, vb. görevlidir.

- Halk;
 - Kültürel varlık korumasında ulusal ve yerel güçlere yardımcı olmakla;
 - Tarihi eser bulunması gibi durumlardan yetkilileri haberdar etmekle; vb. görevlidir.

Japonya'daki kültürel varlık koruması olayı diğer ülkelere göre daha değişik boyutlardadır. Onlar için gelenek ve görenekler çok önemli olduğundan geçmişe ait herşey koruma altına alınmıştır. Örneğin; folklorik danslar, tiyatro oyunları, yemeklerle ilgili adetler, giysiler, vb.

Japonya'da, 01.Nisan.1998 tarihine kadar tesbit edilmiş 3617 adet bina niteliğinde kültürel varlık vardır. Bu yapıların aşağı yukarı %90'ı ahşap yapılardır.

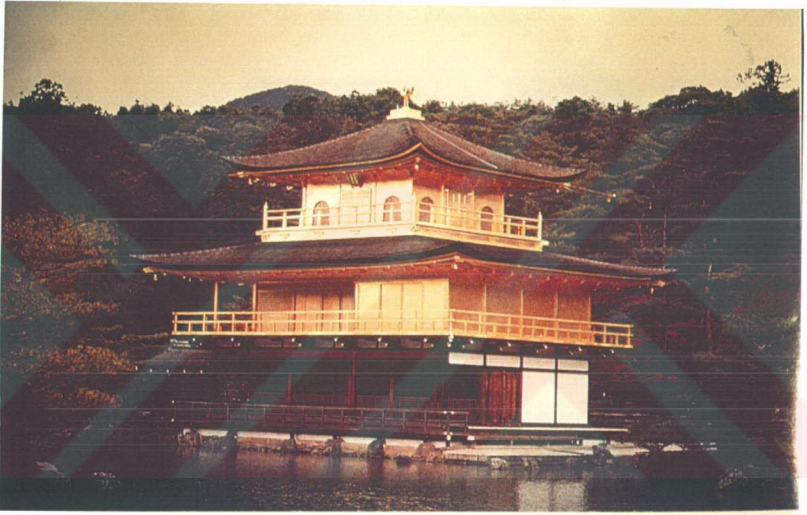
Japonya'da tarihi sitler (höyükler, antik mezarlar, saraylar, kaleiçi yerleşimleri, anıtsal evler, vb.), panoramik güzellikler (bahçeler, köprüler, boğazlar, deniz kıyıları, dağlar, vb.) ve doğal anıtlar (hayvanlar, bitkiler, jeolojik oluşumlar, vb.) “anıt” olarak nitelendirilmektedir. 01.Nisan.1998 tarihi itibarıyla yaklaşık 2600 adet kültürel varlık ‘anıt’ olarak nitelendirilmiştir.

1975 yılında Kültürel Varlık Koruma Kanunu'nda yapılan değişiklikle “tarihi yapılar grubu” diye adlandırılan bir kategori oluşturulmuştur. Bu kategoride tarihi şehirler, kasabalar, köyler yer almaktadır. Yine bu kategori, kaleinde ve çevresinde oluşturulmuş yerleşim birimlerini, eski kasabaları, tapınak etrafındaki yapı birimlerini ve Japonlar için önem taşıyan diğer tarihi alanları da içermektedir. Sisteme göre, belediyeler, formüle edilen ölçütlere göre korunacak ‘önem taşıyan koruma alanları’ nı araştırır. Bu sırada, kanunlar gereği , bu alanlarla ilgili yasaklamalar yürürlüğe girer. Kültürel Olaylar Komisyonu, bu konuda belediyelere rehberlik eder, öneriler verir. Milli Eğitim Bakanlığı, belediyelerin başvurusu üzerine tarihi yapı gruplarının bulunduğu koruma alanlarının tamamını ya da bir bölümünü sınıflandırır. Bu yapı grupları ülke için yüksek değer taşıyan binalardan oluşmaktadır (Japon Kültürel Varlık Koruma Kanunu, Bölüm V-2, Madde 83-4).

Japonya’da 01.Nisan.1998 tarihine kadar tesbit edilmiş 42 şehirde 47 alan, “önem taşıyan tarihi yapı grubu koruma alanı” olarak belirlenmiştir. Bu alanlar yaklaşık 2088 hektardır. Yine bu alanlar içinde bulunan tescil edilmiş tarihi binaların sayısı yaklaşık 7900 adettir (An Overview of Japan’s Policies On The Protection of Cultural Properties, 1998).

Japon Kültür Değerlerini Koruma Yasası incelendiğinde şu sonuçlar çıkarılabilir:

- Koruma ile Japon ulusunun ileri gitmesi ve dünya kültürünün gelişmesine katkısı gerçekleri anlaşılmış ve yasada ortaya konulmuştur.
- Halk kültürü ‘manevi kültür değerleri’ olarak koruma altına alınmıştır.
- Sosyal hayattaki kaçınılmaz değişikliklerin saptanıp, korunması da sağlanmıştır.
- Japonya’da ve Japonya dışındaki tüm kültürel değerlerin korunması bilincine varılmıştır.
- Kültürel değerlerin tüm insanlığa ait olduğu vurgulanmıştır.

Şekil 3.1 “Kinkaku-ji / Altın Köşk Tapınağı”: 14.yy. sonunda yapılmış korunması gerekli bir Japon kültürel varlığı.
(Yılmaz, 1994, s. 94)

BÖLÜM 4

ÜLKEMİZDE ANITLARIN VE KENTSEL SİTLERİN BELİRLENMESİNDE UYGULANAN YÖNTEMLER

4.1 ÜLKEMİZDEKİ KÜLTÜREL VARLIK OLAYINA GENEL BAKIŞ

Ülkemizde kültür varlıklarının korunması bilinci , günümüz anlamında olmasa da, Yavuz Sultan Selim dönemine kadar uzanmaktadır. Koruma konusunda çağının düşüncelerine uygun sayılabilecek ilk girişimler, Sultan Abdülmecid'in uyarılarıyla 1848 yılında başlatılan ve kesintisiz olarak günümüze kadar gelen müzecilik uygulamalarımızdır.

Tophane müşiri Ahmet Fethi Paşa'nın tuğ, sancak gibi askeri malzemeyi Saint Irene Kilisesi'nde topladığı 1848 yılı ülkemizde korumanın resmi olarak başladığı tarihtir. Koruma hükümleri ilk önce Ebniye Nizamnamesi'nde daha sonra ise daha kapsamlı bir biçimde 13.Şubat.1869'da çıkarılan Asar-ı Atika Nizamnamesinde yer almıştır. Bu yasa ile yabancı araştırmacıların yapacakları kazılar izne bağlanıyor, kazılarda çıkarılan buluntuların yurt dışına çıkartılması yasaklanıyordu. Asar-ı Atika Nizamnameleri 1874, 1884 ve 1906 yıllarında yenilenmişti. Son Asar-ı Atika Nizamnamesi 1973 yılında yürürlüğe giren 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile kaldırılmıştır. Bu kanunun da yerini 1983 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu almıştır. 1912 yılında Muhafaza-i Abidat Kanunu ve 13.Mart.1330 tarihli Esvar ve Kala-i Atikadan belediyelere, vilayete terk olunacak yerler hakkında kanun yürürlüğe girmiş, Cumhuriyet döneminde de kullanılmıştır (Çeçener, 1995).

Asar-ı Atika Nizamnamesi Osman Hamdi Bey tarafından hazırlanmıştır. Batılı ülkelerin dünya görüşüne uygun bir korumayı yansıtan Asar-ı Atika Nizamnamesi'nde burjuvazi koruma politikası sözkonusuydu. Bu nedenle toplumun daha aşağılarında yer alan sınıfların yaşantısını belgeleyen yapılar koruma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu uygulama 1973 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu'nun yürürlüğe konulmasına kadar devam etmiştir. Bu kanun, kendinden önceki Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin yeni bir düzenlemesi niteliğinde ise de, ülkemize getirdiği “kentsel sit” koruması kavramı ile, halkın yaşantısını belgeleyen basit yapıların da korunmasına olanak sağlamıştır.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun oluşturulduğu 1951 yılına kadar, koruma olayı sadece “taşınır kültür varlıklarının korunması” ile sınırlı kalmıştır. 1951 yılından sonra bu Kurul'un çalışmalarıyla eylemsel olmasa da, bilinç açısından çağımız koruma ölçüsüne ulaşmıştır.

1906 yılında son şeklini alan Asar-ı Atika Nizamnamesi, korunması gerekli eski eserlerin cinslerini belirlemiş ve bunların hangilerinin korunacağı konusundaki seçimi ise Maarif Vekaletine yani bugünkü deyimi ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bırakmıştır. Oysa o yıllarda Batılı ülkeler korunacak varlıkları belirleyecek Seçici Kurullarını oluşturmuşlardı. Bu uygulama da ülkemizin koruma olayında diğer ülkelerin gerisinde kalmasına neden olan faktörlerdendir.

1951 yılında yurt içinde korunması gerekli mimari ve tarihi anıtları koruma (bakım, onarım, restorasyon) işlerinde uyulacak ilkeleri ve bunlarla ilgili programları saptama, uygulamaları izleme ve denetleme , anıtlarla ilgili görüş bildirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı Anıtlar Yüksek Kurulu oluşturulmuştur. Eski yasaların, gereksinimleri karşılamaması üzerine 25.04.1973' de 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu yürürlüğe girmiştir. Arkeolojik, tarihi ve doğal sit kavramlarının yer aldığı bu yasayla , Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 1973-1982 yılları arasında 100'ü kentsel sit olmak üzere 417 sit alanı içinde 3442 anıtsal yapı ve 6815 sivil mimari örneği tescil edilmiştir. 21.Temmuz.1983 yılında ise bu kanunun yerini 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu almıştır. Yeni yasanın amacı:

“..korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımlamaları belirlemek , yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tesbit etmektir.”

Bu yasayla “eski eser” deyiminin yerini UNESCO tarafından benimsenen “kültür varlıkları” terimi almıştır. Yasanın 6. maddesine göre korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının dökümü şöyledir:

- a- Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19.yy. sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b- Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup, önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca korunmalarına gerek görülen taşınmazlar,
- c- Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d- Milli tarihimizdeki önemleri nedeniyle zaman kavramı ve tescil sözkonusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek olanlar ile, Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evlerdir.

2863 sayılı yasaya göre, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının saptanması Kültür Bakanlığı’nın görevidir. Madde 7’de “Kültür ve Turizm Bakanlığı bu çalışmaları kendi uzmanlarıyla yapabileceği gibi varlıkların niteliğine göre, ilgili kurum ve kuruluşların yardımlarından faydalanarak yapabilir” denilmektedir. Ve şöyle devam eder:

Yapılacak tesbitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları gözönünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir.

Koruma etkinlikleri Osmanlı döneminde Vakıflar ve Müzeler örgütü yönetiminde, Cumhuriyet döneminde Milli Eğitim, daha sonra Kültür ve Turizm ve son olarak da Kültür Bakanlığı çatısı altında kurumlaşmıştır. Koruma organları da önceleri Eski

Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü içinde örgütlenirken bugün Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

2863 sayılı yasa ile Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kaldırılmış ve yerini Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulları almıştır. 17.06.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3386 sayılı kanunla, “Yüksek Kurul” “Koruma Yüksek Kurulu”; “Bölge Kurulu” ise “Koruma Kurulları” olarak değiştirilmiştir. Şu anda 17 koruma kurulu bulunmaktadır.

Koruma kurulları altı üyeden oluşmaktadır. Bunların beşi üniversitelerin arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, restorasyon ve şehircilik alanlarından seçilmektedir. Altıncı üye ise görüşülen konuyla ilgili belediye başkanı veya temsilcileridir.

Koruma kurullarının görevi , kültür varlıklarının tescili, sit alanlarının sınırlarının ve gruplarının belirlenmesi, rölöve ve restorasyon projelerinin onayı gibi işlemlerdir. Henüz kültür varlıklarını saptama işlemlerinin tamamlanmadığı ülkemizde tescil işlemleri doğrudan bölge kurulu raportörlerinin saptamaları ile gündeme gelmektedir.

Taşınmaz kültür ve doğa varlıklarının (anıtlar ve sitler) saptanarak ulusal kültür varlıkları kütüğüne geçirilmesi işlemine “tescil” denilmektedir. Bu işlemle, korunması gerekli kültür varlığı yasal güvence altına alınmaktadır. Aynı zamanda korunma derecesi saptanıp, yapılacak müdahalenin boyutları tanımlanmaktadır.

Bir yapının tescil edilip edilmeyeceğine karar verilirken binayla ilgili fotoğraf, rölöve gibi grafik belgeleri ve tarihi bilgiler ilgili bölge kurulu tarafından incelenir ve onun kültür varlığı olarak korunmasının uygun olup olmadığı saptanır.

Yeni bir sit alanı ilan edilmesi gerektiğinde ise, ön çalışmalarda derlenen bilgi ve belgeler (anıt fişleri , fotoğraflar) ve öneriler (tescili önerilen yapılar ile tescilli anıtlar ayrı lejantlarda gösterilir ve öneri sit alanı sınırlarının gösterildiği 1/1000 ölçekli harita ile tescili önerilen yapıların listesi) koruma kuruluna sunulur. Anıtların ve sitlerin

belirlenmesinde, tescil için önerilmesi Kültür Bakanlığı'nın saptama-tescil ekiplerince yapılabilirdi gibi ayrıca belirli bir kentsel sit ya da arkeolojik sitte çalışma yapan bilim adamlarının saptamaları sonucunda elde edilen verilerin bölge kurullarına sunulmasıyla da sit alanı sınırları belirlenebilir ya da tescil kararı alınabilir.

Saptama çalışmalarında, sit sınırları önceden belirlenmemişse araştırma sırasında elde edilen verilere göre çizilmesi gerekmektedir. İncelenen mahalle, köy, kasaba veya kent sokak sokak dolaşılarak kalıntılar, binalar 1/1000 ölçekli mevcut durum haritası üzerine işlenir. Bu çalışmaya "s rvey" adı verilmektedir. Saptanan bina ve kalıntıların fotoğrafları çekilir. İncelemeler binanın hem içinde, hem de dışında yapılır. Çalışılan alanda her kültür varlığı için ayrı bir envanter fişi düzenlenir.  evre  l eğinde korunması düşünülen yerleşim dokusu, yapı türleri ve bileşenleri saptanır ve tarihi, estetik değerleri, korunma durumları gözönünde tutularak değerlendirilir (Ahunbay, 1996).

Ülkemizdeki tescil çalışmalarında Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan fişlerden yararlanılmaktadır. Bunlar sitler ve anıtlar için iki ayrı fiştir. Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan fişler A4 boyutlarında ve iki sayfadır. Sit fişinde alan ile ilgili ayrıntılı bilgiler, harita (1/5000 ve 1/1000 ölçekli), fotoğraflar yer almaktadır. Fişin  n yüzünde sitin tanımı, türü, özellikleri, koruma durumu, bozulma nedenleri, önerilen koruma, sitle ilgili yayınlara ait izin ve gözlenen özel ayrıntılar işlenir. Fişin arka yüzünde ise fotoğraf ve haritalar için yer ayrılmıştır (Tablo 4.1) (Ahunbay, 1996).

Anıt fişlerinin ise  n yüzünde anıtın bulunduğu kent, kültür varlığının adı, adresi, kadastral konumu, tescilli ise koruma derecesi yer alır. Ayrıca yapım tarihi, yaptıran kişi, mimarı, temsil ettiği mimari üslup, geçirdiği onarımlar da bu yüzdeki ilgili boşluklara yazılır. Vaziyet planı (1/1000 ölçekli), fotoğraf ve edinilen gözlemler de anıt fişinin  n yüzünde bulunmaktadır. Arka yüzde ise taşınmazın sahibi, bakımından sorumlu olan kuruluş, yapılacak onarımlar, ayrıntılı tanım, teknik bilgiler, özgün kullanım, bugünkü kullanım, önerilen kullanım ve yayın dizini bulunmaktadır (Tablo 4.2, 4.3) (Ahunbay, 1996).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na kentsel sit tesciline belirli ölçütler getirilmiştir. Buna göre korunması gerekli kültür varlığı özelliği gösteren tek yapıların yoğunluk, mimari, tarihsel bütünlük göstermesi belirleyici rol oynamaktadır.

Kentsel sit alanı, saptama çalışmalarında ana belirleyici rol oynamaktadır. Kentsel sit alanı saptama çalışmalarında ana belirleyici “eski eser” olarak tescil edilmiş tek yapıların sayısal çokluğu ve yoğunluğu olmaktadır. Mimari ve tarihsel bütünlük göstermesi ayrıca önem kazanmaktadır. Bunlardan başka,
Belirlenen alanın ülke ve bulunduğu bölge içindeki yeri,
Tarihsel dönemleri,
Mekansal yapısı,
Yapıların ayrıntıda mimarlık özellikleri, ayrıntılarıyla ele alınmaktadır.

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 28.02.1995 tarihinde aldığı karara göre taşınmaz kültür varlıkları iki bölümde incelenmektedir :

1. Grup yapılar: Evrensel, ulusal ya da yöresel düzeyde mimari değere sahip; “tarihi, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu” yapılardır. Antik yapılar, ortaçağ yapıları, dini ve askeri mimarlık örnekleri, su yapıları, saraylar, plan düzeni, bezemeleri, strüktürü, malzemesi ve de tarihsel önemi dolayısıyla korunması gerekli yapılardır.
2. Grup yapılar: Kentsel çevreyi oluşturan , yöreye karakter veren , geleneksel yapım tekniğiyle yapılmış binalar bu gruba girmektedir. Küçük bir iç değişiklikle yeni bir kullanıma uyarlanacak binalar (eski fabrikalar, depolar, vb.).

19.04.1996 tarihli ‘Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları’ adlı ilke kararında kentsel sit tanımlanması yapılmış, “Kentsel sit alanının bulunduğu çevre içinde korunmasında geliştirilmesinde etkinlik taşıyan ve kentle bütünleşmesine olanak sağlayacak kararlara konu olan alanlar ise etkileme geçiş alanı olarak tanımlanır,” denilmektedir. Yine aynı ilke kararında, kentsel sit alanında koruma amaçlı imar planı elde edilinceye kadar izlenecek yapılaşma koşullarıyla ilgili maddeler yer almaktadır.

Buna göre bu süre içinde bu alanda sınır düzenlemeleri, yol terkler, her türlü tevhid vb. yapılabilirken; ifraz işleminin yapılamayacağına; korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parseline ilave yeni yapı yapılamayacağına; yeni yapıların bulunduğu sokaktaki tescilli yapılarla aynı yükseklikte yapılması gerektiğine ilişkin kararlar alınmıştır.

T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 14.07.1998 tarihinde aldığı 'Tesbit Çalışması Yapılan Alanlarda Koruma Kurulu Kararı Alınıncaya Kadar Yapılacak Uygulamaya İlişkin Esaslar' adlı ilke kararında yapılmakta olan tesbit çalışmaları sürecinde tesbiti sözkonusu olan taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarına yönelik işlemlerin sağlıklı bir biçimde yapılarak sonuçlandırılması bakımından çalışma alanı 'öneri tesbit alanı' olarak adlandırılmaktadır. Tesbit çalışmalarında öneri tesbit alanı 1/1000, 1/2000 veya 1/5000 ölçekli halihazır ve kadastro paftaları üzerine, bu paftalar bulunamıyor ise 1/25.000 ölçekli halihazır harita kopyaları üzerine koordinatları ile rakamlandırılarak belirlenir. Ya da bölgenin hava fotoğrafı, ayrıntılı sınırlarını belirten ve detaylı bilgi içeren krokiler üzerine işaretlenir. Bu çalışmalar yapılmadan en az 15 gün önce ilgili Valilik ve Belediye'ye tebliğ edilir. Bu arada öneri tesbit alanının içinde yer alan kamuya yönelik zorunlu alt yapı uygulamaları ile tescilli yapıların onarımları dışındaki her türlü imar ve inşaa faaliyetleri ile beraber tüm mülkiyet işlemleri (yola terk, yola ihdas, kamulaştırma, cins tashihi, ifraz, tevhid) durdurulur. Alandaki tesbit çalışmalarına tesbit ekibinin yanısıra yardımcı olmamak üzere, ilgili Valiliğin Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü ve Belediyenin İmar Müdürlüğü ile Tapu Sicil ve Kadaströ Müdürlüğü hizmetleri ile ilgili birer teknik temsilci katılmaktadır. Tescili önerilen tek yapı ölçeğindeki kültür varlıklarının orijinal müştemilatları ve parseldeki diğer unsurlar detaylı bir biçimde tanımlanarak kadastral mülkiyet paftaları üzerine işlenmektedir.

Düzenlenen taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları listesi ile halihazır haritalar ve öneri tesbit alanı içindeki tüm yapılaşmaların tür, oturum ve kat adetleri ile bunlara dair ruhsat ve yapı kullanma izin belgeleri temin edilir. Belgeler Valilik, Kaymakamlık, Belediye ve Muhtarlıklar tarafından 15 gün süreyle askıya çıkarılmaktadır.

Ek2’de, T.C Kültür Bakanlığı İzmir II no’lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun Turgutreis-Bodrum’da bulunan Eski Karaky kentsel sit alanıyla ilgili tesbit ve tescil çalışmaları bulunmaktadır. Bu örnekle, ülkemizde bir kentsel sitin belirlenmesi sırasında, gözönüne alınan değerler ve izlenen bürokratik yöntem hakkında birtakım bilgiler edinilebilir.

Ek3’ de de T.C. Kültür Bakanlığı İzmir İli II no’lu Koruma Kurulu tarafından tesbiti yapılan üç anıt rneği yer almaktadır. Bu anıtlar, Manisa’da bulunan Belediye şehir Hamamı, İzmir Oteli ve Yeni Cami’dir. Örneklere ait anıt fişleri, ülkemizde anıtların tesbiti yapılırken izlenen yöntem hakkında bilgi vermektedir.

AVRUPA KONSEYİ	İNŞAAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	DKVKE	ENVANTER NO. 1
TÜRKİYE	ESKİ ESERLER VE MUZELEER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA NO. 1
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MÜHÜRİ :	KADASTRO PAFTA ADA : PARSEL
ADI :			
GENEL TANIM :			
ŞİMDİKİ TEHLİKELER :			
ŞİMDİKİ DURUM :			
SIT POTANSİYELİ :			
ŞİMDİKİ KORUMA :			
ÖNERİLEN KORUMA :			
YAYIN DİZİSİ :			
GÖZLEMLER :			
KORUMA DEREJESİ :		HAZIRLAYANLAR : / /19	
KONTROL EDEN : / /19		G.M.E.E.A.Y.E. KARARLARI NO. 1 / /19	
REVİZYON		G.M.E.E.A.Y.E. GRAYI : / /19	

Tablo 4.1 Ülkemizde Kullanılan Sit Fişi Örneği

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		DEĞERLENDİRME		ENVANTER NO.	
TÜRKİYE		ESKİ ESERLER VE MÖZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		ANIT		HAZIRLAMA NO.	
İLİ :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İLÇE :		MÜHÜRLEME TARİHİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	
İL :		MÜHÜRLEME YERİ :		KORUMA DEĞERİ :		ANITIN KAYIT NO :	

Tablo 4.2 Ülkemizde Kullanılan Anıt Fişi Örneği, Ön yüzü

4.2 ÜLKEMİZDEKİ KORUMA OLAYININ GELİŞMEMESİNİN NEDENLERİ

1870’li yıllardan sonra yürürlüğe giren Asar-ı Atika Nizamnamesi Batılı yasaların etkisi altında oluşturulmuştu. O çağda batıdaki koruma anlayışı, burjuva kültürünün simgeleri olan yapıların korunmasını amaçlıyordu. Oysa ki bizim toplumumuz kendi burjuva sınıfını oluşturamamıştı ve daha henüz meşruti yönetime geçmemişti. Yani bu nizamnamenin içeriği toplumumuzun bünyesine uymamaktaydı. Bu koruma anlayışı ile geniş halk kitlelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel belgeleri olan yapı grupları, günümüz deyiimiyle “kentsel sit” koruma kapsamı altına alınıyordu. Bunun yanında Asar-ı Atika Nizamnamesi, taşınır eski eserler açısından, ülkemiz için olağanüstü sayılabilecek biçimde etkin olmuştur. Böylelikle ülkemizdeki koruma olayı “müzecilik” anlayışı içinde gelişmiştir. Oysa ki o sıralarda Batılı ülkeler “eski eser koruma” kavramını aşp “belge koruma” anlayışı aşamasına ulaşmışlardı. Ülkemizdeki “müzecilik anlayışı” uygulamasıyla korunacak objelerde yalnız sergilenme niteliği aranmasına neden olmuş, koruma taşınmaz kültür varlıklarının bir bölümünü oluşturan “eski eserler” ölçeğinde kalmıştır. Yani korunacak nesnelerin belge niteliğinden çok eski eser olma niteliği, eser kavramı ön planda tutulmuştur. Eser kavramı içinde ise, estetik görüş baskın olmuştur (Çeçener, 1995).

Çağdaş koruma kavramının içeriği, “o topraklar üzerinde oluşan uygarlıkları yaratan toplumların tüm katlarının, bütün zamanlar içindeki sosyal, ekonomik ve kültürel düzeylerinin belgelerini korumak” olduğu halde Asar-ı Atika Nizamnamesiyle egemen sınıfın estetik anlayışına uyan eserlerin korunması söz konusu olmaktadır. Böyle bir koruma anlayışı da toplumun üst katlarındaki kişilerin sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyine ait belgelerin korunmasını sağlamakta, geniş halk kitlelerine ait pekçok belgenin gelecek kuşaklara aktarılmasına neden olmaktadır (Çeçener, 1995, s.246).

1884 yılında çıkarılan üçüncü Nizamname’de ise nelerin eski eser olduğu sayılırken “Ülkede eskiden yaşamış kişilerin terk etmiş oldukları...” şeklinde başlayan tanım tarih boyutu bakımından yetersiz kalmıştır. İlk kez 1906 yılı tarihli

Nizamname’de tüm kùltùrlere ait değerler eski eser kapsamına alınmıştır. 1973 yılında çıkarılan 1710 sayılı Eski Eserler Yasası tek yapı leęinin yanısıra evre ölçeğini de kapsamaktaydı. Ancak “kentsel sit” kavramının bulunmayışı uzun süre sorun yaratmıştır. 1983 ve 1987 yıllarında çıkarılan koruma yasalarıyla ‘eski eser’ kavramı yerine ‘korunması gerekli kùltùrel varlık’ kavramı getirilmiştir. Bu önemli bir gelişmedir. Böylece bir eserin korunması için sadece ‘eski’ olması gerekmediği, başka ölçütlerin de var olduğu anlaşılmıştır.

Ülkemizde tarihsel çevrenin yok olmasında ekonomik zorlamaların ve sosyal yaşamdaki değişikliklerin yanısıra konuya ilgililerce verilen önemin azlığı da neden olmaktadır.

1980 yılında yapılan bir araştırmaya göre kentsel sit koruma kararlarının uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar :

- Koruma kararlarının uygulama çalışmaları için yeterli olmaması, kararların büyük bölümünün ya hiç uygulanmadığı ya da tek yapı ölçeğinde kısmen uygulanabildiği,
- Koruma kararlarının alınmasından sonra uygulamaya yönelik planların yapılmasının çok uzun sürmesi,
- Koruma kararlarının çoğunlukla yakın çevredeki yükseklik, yoğunluk, ulaşım ve arazi kullanımı konularındaki planlama kararları ile çelişki yaratması,
- Koruma kararı alınan bölgelerin seçiminde ve sınırlarının saptanmasında yeterince isabetli davranılmaması, sınırların çok geniş tutulmuş olması , kararların yeterince araştırmaya dayandırılmaması, koruma ölçütlerinin açıklıkla belirlenmemesi,
- Koruma kararı alınan bölgelerin koruma kararı alındıktan sonra genellikle ilgisizlikten khneleştiği, tescilli yapıların büyük bir bölümünün sahipleri tarafından isteyerek tahrip edilmesi ve bunun önlenememesi,
- Koruma uygulamaları sırasında koruma amaçlı imar planlarının olmaması ve bunun halktan destek görmemesi ayrıca para, bilgi, eleman eksikliği,
- Planlama konusunda yeterince uzman bir kadronun bulunmaması,

- Yerel yönetimlerin hiçbirisinde tarihsel çevrenin korunması için özel bir fon bulunmayışı,
- Koruma kararı alınan yapıların sahiplerinin çok azının kararı olumlu karşılaması, büyük çoğunluğun karara olumsuz tepki göstermesi veya ilgisiz kalmasıdır (Zeren, 1990).

1980 yılından sonra saptanan bu sorunların çözümü için ilgili kanun ve yönetmelikler yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca yeni kuruluşlar oluşturulmuş ve sit alanlarının bir bölümü için koruma amaçlı imar planları hazırlanmıştır.

Ancak 1988 yılında yapılan bir araştırmaya göre kentsel sit koruma kararı alınan 33 belediyede alınan koruma kararlarının büyük bir bölümünün uygulanmadığı ya da kısmen uygulandığı saptanmıştır. Yine 1986 yılında yapılan bir araştırmaya göre 105 kentsel sit alanının ancak 26'sının koruma amaçlı imar planı onaylandığı görülmüştür. 16'sında ise koruma amaçlı imar planı yapım sürecindeydi (Zeren, 1990).

Yine 1988 yılında yapılan araştırmada koruma kararları alındıktan sonra uygulamaya geçişin çok uzun zaman aldığı, planların yeterli araştırmaya dayanmadığı, tescilli yapılara ilişkin tespit hataları olduğu, kadastral durumu dikkate almayan plan kararlarının planın uygulanmasını güçleştirdiği vurgulanmıştır.

Yine aynı araştırmada koruma kararlarının yakın çevredeki yükseklik, yoğunluk, arazi kullanımı konularında planlama kararları ile çelişki yarattığı saptanmıştır. Sit sınırı daraltılmış, sit alanı dışında kalan alanlarda yoğun ve yüksek yapılaşmalara izin verilmiştir. Bu tutum da sit sınırı içinde taşınmazı olan mal sahiplerinin korumaya karşı inancının sarsılmasına neden olmuştur (Zeren, 1990).

Tescilli yapıların sahipleri tarafından tahrip edilmesi günümüzde de çözüm bulamamıştır.

1980' den sonra da özel mülkiyet sorunu devam etmiş, halkın korumanın gereğine ve yararına inanmaması, tepki göstermesi, mali olanakların kısıtlı olması nedeni ile

koruma konusunda yeterli kaynak sağlanamamıştır. Yerel yönetimler -1980 yılında yapılan araştırmada belirtilen- tarihi çevrenin korunması için bir fon ayırmamışlardır.

Belediyelerdeki korumayla ilgili teknik elemanların koruma olayına yaklaşımları olumsuz yönde olmuş, halkın eğilimleri doğrultusunda hareket edip sit sınırlarını küçültmüşler, sit alanında yol genişletmişler, tescilli yapıların tescil kaydını kaldırmışlardır.

Yerel yönetimlerin bu olumsuz tutumu 21.yy' ın eşiğinde olduğumuz günümüzde de sürmektedir. Özellikle "oy almak" için koruma konusunda geri dönüşü olmayan yanlış kararlar alınmakta, birçok tescilli yapının tescili düşürülmekte, yanlış uygulamalarla binlerce yıllık geçmiş gelecek nesillere aktarılamamakta, tespit çalışmaları gerektiği gibi yapılamamaktadır. Belediyelerin aldığı olumsuz kararlara Koruma Kurullarınca izin verilmemesi sonucunda dava açılmakta ancak bu sürecin yavaş işlemesi ve alınan kararlara yerel yönetimlerin uymaması koruma olayını olumsuz yönde etkilemektedir.

1980 yılında yapılan araştırmada, ülkemizde kentsel sit koruma kararlarının henüz uygulama aşamasına gelmediği, uygulamaların tek yapı ölçeğinde kaldığı görülmüştür. Alınan kararların uygulanamamasının en önemli nedenleri:

- Uygulanabilecek nitelikte kararların alınmaması, koruma amaçlarının ve korunacak taşınmazın özelliklerinin tam olarak belirlenmemesi ve koruma ölçütünün tam olarak saptanmaması,
- Koruma ile ilgili kuruluşlar arasındaki yetki kargaşası, yeterince eğitilmiş uzman kadronun bulunmaması,
- Koruma çalışmalarının planlama ile bütünleşmesini amaçlayan yasa ve yönetmeliklerin eksikliği,
- Korunacak yapıların merkezi ve yerel yönetimlerce desteklenmesi, satın alınması ve kamulaştırılması için gerekli araçların ve parasal olanakların yokluğu (Zeren, 1990).

Koruma olayı turizm dışında gelir getirici aktivitelerle bağdaştırılmamakta yörede yaşayan insanlarca önemi anlaşılamamakta, bundan dolayı da yüzeysel bir kavram olarak kalmaktadır.

19.yy'ın ikinci yarısından itibaren başlayan tüm Eski Eser Mevzuat çalışmalarında taşınır ve taşınmaz eski eserler aynı kanunda yer almıştır. Oysa ki her ikisi de 'kültür varlıkları korunması' kavramında birleşmesine rağmen taşınır ve taşınmaz koruması içerik olarak çok farklı olaylardır. Çok farklı bilgi, disiplin ve uygulama gerektiren olaylardır. Yıllardan beri taşınır ve taşınmaz korumacılığının aynı kanunlarda ele alınması koruma olayının "müzecilik" anlayışı içinde kalmasına, böylelikle de korumanın belge niteliğinden çok sanat değerinin önde tutulmasına neden olmuştur.

Diğer yandan taşınmaz kültür varlıklarının bir kısmının - antik kent harabeleri, ören yerleri, eski kaleler, höyükler, tümülüsler- müzecilik anlayışı içinde korunmaları gerekmektedir.

Aynı kanun kapsamında 'doğal varlıkların korunması' olayı da bulunmaktadır.

Üç ayrı mevzuat ve teşkilat konusunun tek bir mevzuatta ele alınması ve tek bir Bakanlık sorumluluğuna bırakılması da koruma olayının ülkemizde gelişmemesinin nedenleri arasındadır.

Anıtlar Yüksek Kurulu gerek imar mevzuatı, gerek eski eserler mevzuatı hükümleri ile eski eserlerin civarında yapılacak yeni inşaatlar hususunda ve kentsel sit kapsamındaki yerlerin bütününde yeni inşaatlarla ilgili kararlar alma yetki ve sorumluluğunda olduğundan ülkemiz fiziki planlama olayında karar yetkisine sahiptir. Ancak 21 kişilik kadrosunda sadece bir şehirci-mimar barındırmaktadır. 1983 yılına kadar da hukukçu, doğa bilimcisi ve peyzaj mimarı olmadan çalışmalarını sürdürmüş, bu eksiklikler koruma olayının ülkemizde olumsuz yönde gelişmesine neden olmuştur. Zamanla eksikliklerin giderilmesi gerekirken mimarlık eserlerini konu alan bu kurulda evvelce varolan mimarlık tarihi uzmanı çıkarılmıştır. Her uzmanlık dalı için tek bir

temsilci üyenin getirilmesi de alınan kararlarda tek bir görüşün hakim olmasına neden olmakta, bu da birtakım sakıncalar doğurmaktadır.

Kanunun 6. maddesine göre 20.yy'dan önce inşa edilen tüm taşınmazlar tescile gerek görülmeden koruma kapsamına alınmaktadır. Oysa ki eskime devamlı bir olgudur ve zaman içinde yürümektedir. 19.yy sonunun baz olarak alınması kuramsal olarak yanlıştır.

Kanunun bir diğer temel eksikliği de katılıma yer vermemesidir. Oysa çağımızdaki koruma anlayışında halkın katılımı zorunludur.

Ülkemizi çağın gerilerine götüren bu temel yanlışlıkların yerine doğru kararlar konulmadığı sürece koruma çabalarında başarılı olabilmemiz imkansızdır. 130 yıldır süregelen yanlış koruma bilinci yüzünden pekçok kültürel mirasımız yok olmuştur. Unutulmamalıdır ki, güçlü devlet kendi öz kültürünün oluşturduğu temeller üstünde geliştiği sürece güçlüdür. Bu nedenle acil olarak doğru kararların alınması, halkın bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

BÖLÜM 5

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. DEĞERLER SİSTEMİNE YÖNELİK MODEL OLUŞTURMA

5.1.1 Modeli Etkileyen Unsurlar

Ülkemizde yürürlükte olan yasanın adı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” dur. Bu başlıkta tüm kültür ve doğa varlıklarının korunacağı anlamı yer almaktadır. Oysa kültür, “insanla ilgili şeylerin tümü” olarak tanımlanmaktadır. İnsanla ilgili şeylerinin tümünün korunması, devamlı değişmek zorunda olan toplumumuzun kendi doğal yasalarına aykırı bir kabuldür. Koruma, ancak, belge niteliği olduğu saptanan taşınmazlar için söz konusu olabilir. Doğa varlıklarının tümünü korumak da imkansızdır. Güzel olan, garip olan, veya ender bulunan doğa varlıkları korunur. O halde koruma bir ‘seçme’ sorunudur. Bu seçme niteliğinin vurgulanması için yasanın adının “Korunması Gerekli Kültür ve Doğa Varlıkları” olarak değiştirilmesi gerekmektedir (Çeçener, 1995, s.245).

Koruma kanunu kapsamında yer alan doğal varlıkların korunması ile ilgili hiçbir uzmanı bünyesinde bulundurmayan Kültür Bakanlığı’ndan bu varlıkları korumasını istemek, temel yanlışlıktır. Kırsal arazi içinde bulunan korunması gerekli doğa varlıklarının sorumluluğu Tarım ve Orman Bakanlığı’ na bırakılmalıdır. Bunun yanında kentsel arazi içinde veya yakınında kalan korunması gerekli doğa varlıklarının, doğal sitlerin kullanılması kaçınılmazdır. Bu nedenle bu araziler de fiziki planlama olayı içinde düşünülmelidirler. Bu tür doğal varlıkların İmar Mevzuatı içinde, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı sorumluluğu altında korunması gerekmektedir.

Aynı kanun, “taşınır kültür varlıklarını koruma” konusunu da içermektedir. Oysa ki, taşınmaz kültür varlıklarını koruma mevzuatı ve kuruluşları ile taşınır kültür varlıklarını koruma mevzuat ve kuruluşlarının ayrılması zorunludur.

Her konuda ayrı ve tek karar organı zorunludur. Örneğin:

- Anıtsal Yapılar, Tarihi ve Arkeolojik Sitler Yüksek Kurulu,
 - Doğal Varlıklar Yüksek Kurulu,
 - Kentsel Sitler Yüksek Kurulu
- (Çeçener, 1995, s.260).

- Anıtsal Yapılar, Tarihi ve Arkeolojik Sitler Yüksek Kurulu:

Bu kurul, Kültür Bakanlığı bünyesinde yer almalıdır. Anıtsal yapının tam bir tanımı yapıp, bunun dışında kalanlar Kentsel Sit Kurulu yetkisinde olmalıdır.

Tarihi olayların geçtiği alanlar ve yapılarla, arkeolojik sitler, ören yerleri bu kurulun yetki sahasında yer almalıdır.

- Doğal Varlıklar Yüksek Kurulu:

Bu kurul Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde yer almalıdır. Kentsel alanlar dışında kalan doğa güzellikleri ve garipliklerini korumaktan sorumlu olup, bünyesinde doğa bilimleriyle ilgili bilim adamları yer almalıdır.

Doğa varlıklarının korunması milli park kavramı içinde olmalıdır.

- Kentsel Sitler Yüksek Kurulu:

Bu kurul İmar ve İskan Bakanlığı bünyesinde kurulmalı, bünyesinde kent bilimi uzmanları, mimarlık tarihçileri, sanat tarihçileri, tarihçiler, mimarlar, ekolojistler,

peyzaj mimarları, psikologlar, pedagoglar, hukukçular, idareciler ve halk temsilcileri yer almalıdır (Çeçener, 1995, s.260).

Koruma konusunda gelişmiş ülkelerde taşınmaz kültür varlıkları ile taşınır kültür varlıkları farklı yasalarla korunmaktadır. Bunlarla ilgili yürütme kurum ve kuruluşları da farklıdır. Ayrıca yine bu ülkelerde doğal varlık koruma, anıt koruma, sit koruma eylemleri de farklı kurumlar tarafından farklı yasalarla yapılmaktadır.

Özellikle İngiltere’de tarihi eser koruması birçok dernek ve vakıf tarafından desteklenmektedir. Bu kuruluşlar kültürel varlıkların saptanmasında, listelenmesinde, koruma kararlarının alınmasında, acil önlem gerektiren durumlarda, restorasyon aşamasında söz sahibidirler. Bünyelerinde birçok uzman bulunmaktadır. Verdikleri burslarla dünyanın dörtbir yanından gelen kişileri konservasyon konusunda eğitmekte, üyelerinden topladıkları aidatlarla ülkelerindeki tarihi eser korumasına maddi katkıda da bulunmaktadır. Bunların yanında çıkardıkları yayınlarla da koruma olayına bilimsel destek sağlamaktadırlar.

Ülkemizde de böyle aktif derneklere ihtiyaç vardır. Gerçi Taç Vakfı, Çekül gibi kuruluşlar kültürel varlıkların korunması konularında uğraş vermektedirler, ancak bunlar yeterli olmamaktadır. Halkımızın koruma konusunda bilinçlendirilmesi, böyle derneklere üye olup, onları maddi ve manevi olarak desteklemeleri gerekmektedir.

Ülkemizde geçerli olan 2863 sayılı yasanın 6. maddesine göre 1900 tarihinden önce yapılmış binalar koruma kapsamı altındadır. Korunacak yapılar tesbit edilirken kesin bir zaman sınırı koymak yanlış bir uygulamadır. Bunun yerine karakteristik bir özellik göstermek, topoğrafik yapıyı gözönünde bulundurmak, sözkonusu olan eserin bulunduğu çevrenin sosyal yapısını yansıtır yansıtmadığını ele almak, teknik özelliklere bakmak, ünlü bir sanatçının ya da önemli bir akımın ürünü olmak ya da bir anı değeri taşımak gibi özellikler dikkate alınmalıdır (Ahunbay, 1996, s.30).

Yıllar boyunca sanat değeri ve de tarihsel değeri açısından ele alınan eski eserlerin restorasyonunda herhangi bir sistematik yaklaşıma, bilimselliğe gerek duyulmuyordu,

yapılan çalışmalar kişisel düzeydeydi. Ancak restorasyon konusundaki gelişmeler, yeni yaklaşımlar, yeni kuram ve kurallar ortaya çıktıkça bu eski tutumun eksik ve yanlış yönleri göze batmaya başladı. Teknik, kuramsal, yasal, yönetsel ve benzeri dayanakların yokluğu uygulamada önemli güçlükler göstermeye, dolayısıyla da tek başına “ilgi” nin yetersiz olduğu, hatta bazen bunun sakıncalarının olduğu anlaşılmıştır.

Üstelik günümüzde eski eser kavramının daha da genişlemiş olması, yapı toplulukları, geniş kent kesimleri hatta tüm kentler için farklı koruma - geliştirme kaygılarının doğmasına neden olmuştur. Bu da hem yeni teknik ve kuramsal yaklaşımların, hem de çok daha nesnel, bilimsel ve de evrensel kriterlerin, çeşitli etaplardaki yöntemlerin ve farklı çalışma sistemleri ile gerekli genel metodolojinin saptanmasını zorunlu kılmıştır. Bu koruma metodlarının en başında da “ korunacak değerlerin saptanması ” yer almaktadır. Bunun için de çevrenin çeşitli özelliklerinin ve mimari, tarihsel, görsel, işlevsel, vd. değerlerin tanım ve analizinin yapılması gereklidir.

Tarihi çevrenin genel karakterinin tüm olarak korunması gereğine rağmen, kentsel dokunun taş-taş korunması olanaksız ve de gereksizdir. Koruma tasarıları aynı zamanda kontrollü bir değişme ve yenilemeyi de elbette kapsamalıdır. Bu değişme ve yenileme zorunluluğunun katılmasıyla ise ortaya belli bir “ seçicilik ” ve “ öncelikler sırası ” çıkmaktadır.

Bu açıdan, herhangi bir tarihi çevrenin çeşitli değer ve özelliklerinin bir “koruma öncelikleri sırası” içinde sınıflandırılmaları gerekmektedir. Uzmanlar, tarihi yapı ve eski eserlerin yoğun oldukları kentsel saha ve dokuları önemlerine göre ele alırken bu tür değerlerden hangilerinin vazgeçilmez önemde, hangilerinin ise daha ikinci planda olduklarına karar verecek ya da verilmiş kararları özenle dikkate alacaklardır.

Ayrıca unutmamak gerekir ki “ öncelikler sırası ilkesi sadece bireysel eski eser ve tarihi yapılar için değil, aynı zamanda ülkenin tarihi dokuya sahip tüm kentleri arasında da geçerlidir ve bu kentlerin hangilerinin daha önce ele alınacağını ve kim

tarafından , nasıl planlanacaklarını saptamakta tüm ülke düzeyinde uygulanması gerekir (Üstüncök , 1973, s.10).

5.1.2 Değerler Sistemine Yönelik Öneri Model Geliştirme

Taşınmaz kültür varlıklarının değerlendirilmesini kişisel yargılardan kurtarmak; onu bir sisteme oturtmak kaçınılmazdır. Bu konuda uluslararası çalışmalar devam etmekteyse de, henüz ortak bir sistem geliştirilmemiştir.

Almanya’da G.Kiesow tarafından yapılan bir araştırma sonucunda anıtların tarihi, estetik ve teknik açıdan önemlerinin vurgulanmasına yardımcı olabilecek bir ölçü sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem Hessen Eyaleti Anıt Koruma Müdürlüğü’nce kabul edilmiştir. Bu çalışmada değerlendirme ölçütleri dört ana başlık altında toplanmakta, her değerlendirme ölçütüne puan verilmektedir:

1. Sanat tarihi değeri (en çok 40 puan)

- Üstün sanat değeri taşımak,
- Üslup gelişimi, tipolojik gelişim açısından önemli olmak,
- Ünlü bir sanatçı, mimarla ilişkisi olmak,
- Bir sanat üslubunun temsilcisi olmak,
- Üstün nitelikli veya zengin bir cephe düzenine, bezemeye, iç düzenine sahip olmak.

2. Şehircilik yönünden önemi (en çok 40 puan)

- Bulunduğu yerin simgesi olarak kabul edilmek,
- Önemli bir anıtın vazgeçilmez bir bileşeni olmak,
- Bir mimari bütünün ögesi olmak,
- Bir şehircilik tasarımının parçası olmak.

3. Tarihi önemi (en çok 20 puan)

- Ünlü bir kişinin yaşadığı bina olmak,
- Önemli bir politik olayla ilişkisi olmak,

- Yerleşme ve konut gelişimi açısından önemli olmak,
- Sosyal tarih açısından önemli olmak
- Halkbilimi ve yörenin tarihi açısından önemli olmak,
- Anı değeri taşımak,
- Sanayi, ticaret, ulaşım tarihi açısından önemli olmak.

4. Teknik önemi (en çok 20 puan)

- Üstün nitelikli yapım özelliğine ve strüktür düzenine sahip olmak,
- Özenli bir işçilikle yapılmış olmak,
- Özgün tasarımı iyi korunmuş durumda olmak,
- İçte ve dışta ilk tasarıma ait renk düzeni iyi korunmuş olmak,
- Sağlam olmak.

Bu değerlendirmeye göre:

- 80 puandan yukarı alanlar A grubuna girmekte ve bu eserlerde hiçbir değişikliğe izin verilmemektedir.
- 60-80 arasında puan alanlar B grubuna girmekte ve sadece iç düzenlerinde sınırlı değişikliğe izin verilmektedir.
- 40-60 arasında puan alanlar C grubuna girmekte ve cephe gerisinde değişiklik yapılmasına izin verilmektedir.
- 20-40 arasında puan alanlar D grubuna girmekte ve yalnız cephe, belli bir yönden görünüş veya bazı yapı öğeleri korunmaktadır (Ahunbay, 1996).

Bu araştırmanın ışığında “anıtları ve kentsel siteleri belirleyen değerler” şöyle bir sisteme oturtulabilir:

1. Kültürel Değeri (en çok 50 puan).

- Tarihsel değer
- Belgesel değer
- Simgesel değer
- Sanat değeri

- Kimlik değeri
- Artistik ve teknolojik değeri
- Nadirlik değeri

2. Morfolojik Değeri (en çok 40 puan).

- Anlam değeri
- Özgünlük değeri
- Homojenlik değeri
- Ölçeklik değeri
- Denge değeri
- Estetik değeri

3. Duygusal Değerler (en çok 30 puan)

- Ortam değeri
- Mesaj değeri

4. İşlevsel Değerler (en çok 20 puan).

5. Sosyo-Ekonomik Değerler (en çok 40 puan).

- Ekonomik değeri
- Fonksiyonel değeri
- Eğitsel değeri
- Sosyal değeri
- Politik değeri

6. Kullanıma Ait Değerler (en çok 20 puan).

- Maddesel değeri
- Yararsal değeri
- Malzeme değeri

Anıtlar ele alındığında:

- 90 ve yukarısında puan alanlar I. derecede korunması gerekli olan taşınmazlar olup; hiçbir değişikliğe uğramamaları gerekmektedir.
- 70-90 arasında puan alan eserler IIA derecede korunması gerekli olan eserler olup; iç mekanlarındaki sınırlı düzenlemeler dışında hiçbir müdahale yapılamaz.
- 50-70 arasında puan alanlar IIB derecede korunması gerekli olan eserler olup; iç mekanlarında fonksiyonlarına bağlı olarak ancak özgün niteliği bozulmayacak şekilde değişiklikler yapılabilir.
- 30-50 arasında puan alanlar III. derecede korunması gerekli alanlardır ve cephe gerisinde değişiklikler yapılabilir.
- 20-30 arasında puan alanlar IV. derecede korunması gerekli taşınmazlardır ve bu eserlerde sadece cephe ya da belirli öğeler koruma altına alınmalıdır.

Kentsel sitler için bir değerlendirme ölçütü araştırılırken yukarıdaki değerler sisteme “doku değeri” nin de eklenmesi gerekmektedir. Ve bu doku değeri özelliğine de 40 puan verdiğimizde:

- 120 ve yukarısında puan alan, kentsel sit özelliği gösteren alanlar I. derecede korunması gerekli alanlar olup; bu alanlardaki yapılarda, yol dokularında, vb. hiçbir değişikliğin yapılmaması gerekmektedir. Yine bu alanlarda yeni bir inşaata izin verilmemeli, kentsel sit sınırları geniş tutulmalıdır. Bu bölgenin sınırları dışında yapılacak yeni yerleşim alanlarıyla kentsel sit bölgesi arasında tampon bir alan oluşturulmalıdır.
- 90-120 arasında puan alan alanlar II. derecede kentsel sit alanlarıdır. Bu bölgelerde mevcut temeller üzerinde, belirli kurallar çerçevesinde, ortama uygun olarak yapılar inşa edilebilir.
- 40-90 arası puan alan alanlar III. derecede kentsel sit özelliği gösteren alanlardır. Bu alanlarda yol dokusu ve yapıların cephesi değiştirilmeden, yeni yapılaşmalara izin verilebilir. Ancak bu uygulamalar belli kurallar çerçevesinde, özgün dokuyu bozmadan yapılmalıdır.

Kentsel sit alanlarının ve anıtların en iyi şekilde gelecek kuşaklara iletilmesini sağlamak, ancak onların aktif olarak kullanılmalarıyla mümkün olabilir. Aksi takdirde “harabe peyzajı” özelliğini kazanırlar. Ancak onlardan işlevsel olarak yararlanırken özgünlüklerinin bozulmamasına dikkat edilmelidir.

Bir kentsel sit tesbiti yapılırken:

Herhangi bir tarihi çevreyi oluşturan bireysel yapı topluluklarının herbirinin kendine özgü kişiliklerinin olması nedeniyle bunların bir araya gelerek oluşturdukları kent düzeni ve de onun yerel karakterinin sistematik analizi ve de dökümü yapılabilir . Yapı gruplarının karşılaştırmalı bir değerlendirmesini yapmak ve yapıların tek tek kalitelerinin, önemlerinin ortaya çıkarılması mümkündür. Ancak, bunların bir araya gelmelerinden dolayı kazandıkları değer ve ortaya çıkardıkları yaşama ortamının çeşitli kalite ve özellikleri tüm, genel mimari karakter çalışmaları ve “townscape” analizleri ile desteklendiğinde belirginleşecektir.

“Townscape” sözcüğünün tanımı “ bir kentin doğal ve yapay tüm öğelerinin bir araya gelerek ortaya çıkardıkları genel görünüm” olarak yapılabilir. Bir kentsel dokuya mevcut karakterini kazandıran tüm parçacıkların sistematik bir biçimde incelenmesi ve dökümü de “townscape” in bilimsel statüdeki tanımıdır. Tarihi çevre bu açıdan incelendiğinde çalışılan saha sokak-sokak taranacak ve genel olarak aşağıdaki hususlar ele alınacaktır:

- 1- Çevre için önemli olan yapılar, yapı grupları, bireysel eski eser vs. nin tümü;
- 2- Sokak dokusu, hacimler ve oran, yükseklikler, vb. özelliklerin öncelik kazandırdığı formlar;
- 3- Surlarla çevrili ise çalışılan sahanın ek özellikleri, girişler;
- 4- Korunması gerekecek olan karakterli alanlar, aralarında genellikle hacimsel ilişkiler ve devamlılık bulunan kesimler;
- 5- Önemli bakış noktaları, manzaralar, panoramalar, silüet ve vistalar, görünümüler;
- 6- Malzeme kullanış ve dağılımı , sokak tefrişatı , detaylar ;

Genel olarak “townscape” disiplininin birbirini tamamlayan üç ayrı yönü olduğu söylenmektedir :

- 1- Görsel yönü ki, kentsel dokunun görsel ve estetik değerlerini kapsar ;
- 2- Mekansal yönü ki, kütle ve mekan düzenini,
 - a- Tek yapı ölçeğinde sağırlıklar ve açıklıklar arasındaki
 - b- Kent ölçeğinde yapı kütleleri ile kentsel mekan içindeki açık sahalar ve boşluklar arasındaki ilişkiler ve oranlarla açıklamayı öngörür;
- 3- Toplumsal yönü ki, insanın kentsel doku içerisindeki yerini, duygusal, toplumsal, etnolojik, yöresel, ekonomik vd. ilişkilerini, halkın çeşitli eğilimlerini konu olarak alır (Üstünkök, 1973).

5.2 ÖRNEKLER

5.2.1 Ayasofya

1- Kültürel Değeri: 50 puan

- Tarihsel değeri: Geçmişe ait somut bir yapı örneğidir.
- Simgesel değeri: Özellikle yabancı ülke insanları için İstanbul’un simgesi niteliğindedir.
- Sanat değeri: Sanatsal değeri yüksek bir eserdir.
- Artistik ve teknolojik değeri: Teknik özellikleri, strüktürü, fonksiyonel özellikleri ve yapım işçiliği açısından artistik ve teknolojik değeri tartışılmazdır.
- Nadirlik değeri: İnşa edildiği dönem gözönüne alındığında; stili, strüktür sistemi, biçimi, vb. özelliklerinden dolayı “eşsiz” olma niteliğindedir.

2- Morfolojik Değeri: 30 puan

- Anlam değeri: Bir odak noktası niteliğindedir.

- Estetik Değeri: Malzeme, biçim ve renk uyumu; birbiriyle uyumun, ahengin, güzelliğin ve huzurun varolması; geçmişin etkisi vb. özelliklerinden dolayı estetik değeri yüksek olan bir anıt niteliğindedir.

3- Duygusal Değeri: 10 puan

- Mesaj değeri: Uzun geçmişe ait ayrıntıları taşıdığı için ‘mesaj değeri’ vardır.

4- İşlevsel Değeri: 20 puan

- Günümüzde cami olarak kullanılmaktadır.

5- Sosyo-Ekonomik Değeri: 40 puan

- Ekonomik değeri: Turizm getirisi olduğundan ekonomik değeri vardır.
- Fonksiyonel değeri: İyi durumdaki strüktür sistemiyle hizmet vermektedir.
- Eğitsel değeri: İnsanlara yapıldığı dönemle ilgili bilgiler vermektedir.
- Sosyal değeri: Kültürel ve sosyal kimliğin oluşmasına yardım etmektedir.

6- Kullanıma Ait Değerler: 10 puan

- Malzeme değeri: Malzeme kullanma tekniği açısından örnek bir anıt niteliğindedir.

Bu değerlendirme sonucunda, Ayasofya’nın 160 puan aldığı görülmektedir. Bu da I. derecede korunması gerekli anıt olduğunu göstermektedir.

5.2.2 Mardin İli

1- Kültürel Değeri: 40 puan

- Tarihsel değer: Geçmişle günümüzü birleştirme özelliği vardır.
- Sanat değeri: Sahip bulunduğu ender özelliklerden dolayı sanat değeri yüksektir.
- Kimlik değeri: Yöre insanın duygusal bağımlılığı, onda ulusal değerler oluşturmaları gibi nedenlerden dolayı kimlik değeri yüksek olan bir kentsel sit örneğidir.
- Nadirlik değeri: ‘Teklik’ özelliği vardır.

2- Morfolojik Değeri: 40 puan

- Özgünlük değeri: Yapıların bir araya gelişlerindeki ahenk ve topoğrafyaya uyumları Mardin İli'nin özgünlük değerini oluşturmaktadır.
- Homojenlik değeri: Kentsel sit alanı içindeki yapıların tasarım, biçim, malzeme, renk, mekan, detay olarak aynı özellikleri göstermelerinden dolayı 'homojenlik değeri' vardır.
- Ölçeklilik değeri: İçinde bulunduğu bölgede kendi ölçeğini oluşturmaktadır.
- Denge değeri: Kentsel sit sınırları içindeki öğelerin kitle boyutlarının, genişlik ve yükseklik ilişkilerinin uyum içinde olması denge değerini oluşturmaktadır.
- Estetik değeri: Yapılardaki malzeme, renk ve biçim açısından uyumluluğun oluşturduğu güzellik, geçmişin etkisi gibi nedenlerden dolayı Mardin İli'nin estetik değeri yüksektir.

3- Duygusal Değerler: 30 puan

- Ortam değeri.
- Mesaj değeri: Uzun geçmişe ait ayrıntıların varlığı ve geçmişin günümüze yansımaları mesaj değeri değerini oluşturmaktadır.

4- İşlevsel Değeri: 20 puan

- Yöre halkının ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

5- Sosyo-Ekonomik Değeri: 40 puan

- Ekonomik değeri: Aktif olarak kullanılma özelliğine sahip olması ve turizm getirisinden dolayı Mardin Kentsel Siti'nin ekonomik değeri vardır.
- Fonksiyonel değeri: Kentsel sit alanı içindeki yapıların strüktür durumları halkın yaşamasına uygundur.
- Eğitsel değeri: Geçmişle ilgili önemli ipuçları vermektedir.
- Sosyal değeri: Geleneksel sosyal yaşantı devam etmektedir.

6- Kullanıma Ait Değerler: 10 puan

- Maddesel değer:

- Yararsal değeri: Barınma, çalışma ve dinlenme ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Bu değerlendirme sonucunda 220 puan alan Mardin İli için 'I. derecede korunması gerekli kentsel sit örneği' olarak nitelendirilebilir.

5.2.3 Sivas Kongresi'nin Yapıldığı Bina

1- Kültürel Değeri: 30 puan

- Tarihsel değeri: Sivas Kongresi'nin yapıldığı dönemle günümüz arasında ilişki kurmaktadır.
- Belgesel değeri: Türkiye Cumhuriyeti için önem taşıyan bir olayla ilişkisi onun 'belgesel değerini' oluşturmaktadır.
- Simgesel değeri: Sivas ili için simgesel bir yapı olma özelliğini taşımaktadır.
- Kimlik değeri: Yöre halkında vatanperverlik duygularını ve ona sahip olmanın gururunu oluşturmaktadır.

2- Morfolojik Değeri: 20 puan

- Anlam değeri: Türk halkının Kurtuluş Savaşı açısından 'anlam değeri' taşımaktadır.

3- Duygusal Değeri: 20 puan

- Mesaj değeri: Uzun geçmişe ait ayrıntıları içeriyor olması onun 'mesaj değeri'ni oluşturmaktadır.

4- Sosyo-Ekonomik Değeri: 20 puan

- Eğitsel değeri: Ait olduğu döneme ait bilgiler vermektedir.
- Fonksiyonel değeri: Müze olarak kullanılmaktadır.

Bu değerlendirme sonucunda, Sivas Kongresi'nin yapıldığı bu bina, 90 puan almaktadır ve 'I. derecede korunması gerekli olan anıt niteliği' taşımaktadır.

SONUÇ

Çağdaş koruma kavramı ‘o topraklar üzerinde oluşan uygarlıkları yaratan toplumların, bütün zamanlar içindeki sosyal, ekonomik, ve kültürel düzeylerinin belgelerini korumak’ olmalıdır. Her ulus, kendi toprakları üzerinde yaşamış uygarlıklara ait belgeleri eksiksiz olarak gelecek kuşaklara iletmekle sorumludur. Bu görev ulusal olduğu kadar insanlık tarihine ışık tutması açısından evrensel nitelik de taşımaktadır. Bu yüzden kültürel varlık koruması ile ilgili uluslararası kongreler düzenlenmekte, ortak kararlar alınmaktadır.

Koruma bir seçme işidir ve bir ülkenin koruma politikasının sorunudur. Bu politika ise, o ülkenin sosyal, kültürel, hukuksal ve tarihsel gibi etkenlerinin tüm zamanlar içindeki irdelenmesi sonucunda ortaya çıkacak ilkelerle belirlenmektedir. Bu süreklilik ve değişmezlik isteyen bir olgudur.

Eski olan her yapının ve çevresinin belge niteliği taşıdığı için korunması gerekmektedir; ancak hızla gelişen toplumsal hayatta bunun sağlanması imkansızdır. Bu yüzden korunması kaçınılmaz olan eserlerin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak bunun sağlanması için tasarlanmış, uluslararası nitelikli, sistematik bir yaklaşım henüz bulunmamaktadır. Her ülke kendine ait birtakım değerlendirme ölçütlerini gözönünde tutarak korunması gerekli kültürel varlıkları saptamakta ve derecelendirmektedir.

Koruma konusunda söz sahibi olan Fransa, İngiltere, İtalya gibi ülkelerde taşınır kültür varlıkları ile taşınmaz kültür varlıkları ayrı yasa ve organlarla korunmaktadır. Koruma olgusunun en çok geliştiği ülkelerin başında gelen Japonya’da ise durum farklıdır. Onlar yalnızca maddi varlıkları değil, gelenek ve görenekler, görsel sanatlar gibi manevi değerleri de korumaktadırlar. Üstelik bunu sadece kendileri için değil; tüm dünya kültürüne katkıda bulunmak için yaptıklarını belirtmektedirler.

Ülkemiz ise ne yazık ki, kültürel varlık koruması konusunda geri kalmış ülkelerdendir. Bunun nedeni de, uzun yıllar boyunca uygulanmış yanlış koruma politikalarıdır. Halkın koruma olgusu bilincine varamaması da bu konunun olumsuz yönde gelişmesine neden olmuştur. Cumhuriyet'in ilanından sonra olumlu girişimler olmuş, ancak devamı gelmemiştir. Yıllarca taşınır eser korumasına önem verilmesi, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını engellemiş, birçok eser tesbiti bile yapılamadan yokolmuştur. 1973 yılında çıkarılan 1710 sayılı kanunla korunacak değerlerin kapsamı genişletilmiş; ancak hem bu kanun, hem de daha sonra çıkarılan kanunlardaki olumsuz bazı maddelerle ve uygulamalarla kültür varlığı koruması istenilen düzeye gelememiştir. Üstelik yanlış alınmış karar ve uygulamalar birçok eserin yok olmasına neden olmuştur. Kültür varlığı açısından zenginliği tartışılmaz olan ülkemizde bu eserlerin yok olmaması için gerekli tedbirlerin en yakın zamanda alınması kaçınılmazdır. İlk önce kanunlarda ve yürütme organlarında değişiklikler yapılması gerekmektedir; taşınır kültür varlıklarıyla, taşınmaz kültür varlıkları farklı yasa ve kurumlarca korunmalıdır. Uygulanabilecek koruma kararları alınmalıdır. Örneğin; bir kentsel site ilgili koruma kararları alındığında vakit kaybedilmeden uygulamaya yönelik planlar hazırlanmalıdır. Korumayla ilgili kurumlardaki uzman sayısı arttırılmalı ve herkesin kendi uzmanlık dalında çalışmasına önem verilmelidir. Koruma kurullarının ilgilendikleri bölgelerin sınırları daraltılmalı, daha fazla kurul oluşturulmalıdır. Kültürel varlık koruması için ayrılan ödenekler arttırılmalı; büyük şirketlerin desteği sağlanmalıdır.

Halkın koruma konusunda bilinçlendirilmesi, kültürel varlık korumasının gelecek kuşaklara karşı bir görev olduğunu benimsemesi, bu konuda olumlu gelişmelerin olmasını sağlayacaktır. Ancak ülkemiz insanı ne yazık ki çoğu zaman, tesbiti yapılan taşınmaz tarihi eserlerin derecelerini düşürüp onlara daha fazla müdahale etmeye çalışmaktadır. Hatta bazen daha da ileriye giderek rant olayı yüksek olan yerlerde, bir şekilde taşınmazı yok edip, yerine çok katlı binalar yapmaktadırlar. Kültürel varlık korumasının önemi önce bireylerin düşüncesinde oluşmalıdır. Herkes varolan değerlerin tüm insanlığa ait olduğunu ve onları gelecek nesillere iletmek zorunda olduğu düşüncesini benimsemelidir; daha sonra da kanunlarla birtakım yaptırımlar oluşturulmalıdır. Bir tarihi eserin derecesinin düşürülmesi, ilgili yasaya ve onu

uygulayanlara karşı halkın güvensizliğini oluşturmaktadır. Böyle uygulamalardan kaçınmak gerekmektedir.

Ülkemiz topraklarında yaşamış tüm medeniyetlerden günümüze kalan değerlerin hepsinin ırk, din, milliyet ayrımı yapılmadan korunması gerekmektedir. Aksini düşünmek 2000 li yıllara ulaştığımız günümüzde anlamsız olacaktır.

Ülkemizdeki kültürel varlık koruması olayı ile ilgili önlemler alınırken ilk önce tüm eserlerin tesbitinin yapılması gerekmektedir. Bu belirleme çalışmaları sırasında birtakım değerler gözönüne alınmaktadır; ancak sistematik herhangi bir yöntem henüz uygulanmamaktadır. Kültürel varlıkların tesbitinde ve derecelendirilmesinde puanlama yönteminin kullanılması, matematiksel bir anlam içermekle birlikte; böyle bir sistematik yaklaşımın uygulanması kültürel varlıkların belirlenmesinde ortak bir dilin oluşmasına neden olacaktır. Ancak bu puanlama sisteminin de sonuçta yine kişilerin yargılarıyla belirlendiğini unutmamak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Agency for Cultural Affairs. (1998). An Overview of Japan's Policies on the Protection of Cultural Properties. Tokyo.

Ahunbay, Z. (1996). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. İstanbul: YemYayın.

Akçura, N. (1973). Yabancı Ülkelerde Eski Eserlerin Korunması. Mimarlık Dergisi. 8, 13-15

Akçura, T. (1973). Sanayileşmemiş Bir Ülke Olarak Türkiye'de Tarihi Çevre Koruması ve Restorasyon. Mimarlık Dergisi. 8, 5-7

Aksoy, Y. (1997). Türkiye'de Kentsel Sit Alanı Sorunları ve Çözüm Yolları İçin Bir Deneme, Galata Örneği. İstanbul: İTÜ.

Aldı, Ş. (1996). Güzel Atlar Ülkesi Kapadokya. Maison Française. 16, 212

Baker, D. (1983). Using With The Past The Historic Environment. London.

Batur, A. (1975). Tarihi Çevre Korumasında Siyasal ve İdeolojik Boyutlar. Mimarlık Dergisi. 5, 14-16

Çakmak, S. (1997). The Preservation Concept in the World and in the Turkey During Historical Period. İzmir: D.E.Ü., Yüksek Lisans Tezi.

Çeçener, B., Danışman, G. (1973). Kültür Değeri Olan Yapı Koruması ve İngiltere  rneği. Mimarlık Dergisi. 8, 18-19

Çeçener, B. (1995). İstanbul'un Kültür ve İmar Sorunları. İstanbul: Mimarlar Odası İstanbul B y kkent Şubesi Yayınları

Cultural Properties Protection Department. Agency For Cultural Affairs. Government Of Japan. (1996). Law For The Protection Of Cultural Properties.

Department For Culture, Media and Sport. (1998). Planning Policy Guidance: Planning And The Historic Environment. London

English Heritage. (1998). Conservation Leaflets: Listing Buildings. London

English Heritage. (1998). Conservation Leaflets: Scheduling Building. London

Feilden, B. M.& Jokilehto, J. (1998). Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites. Rome: ICCROM

Frodl, Walter. (1975). Anıt Korumasına Giriş Yöntemleri. MTRE Bülteni. 3, 4-6

German Comission for UNESCO (1980). Protection and Cultural Animation of Monuments, Sites and Historical Towns in Europe. Mensulgen.

Görünür, D. (1994). Koruma Uygulama Sisteminin Türkiye ve Avrupa İçin Karşılaştırmalı Bir İncelemesi. İstanbul: M.S. ., Ş.B.P.B. Yüksek Lisans Tezi.

Görsel, Y. (1975). Tarihi  evreyi Korumanın Ekonomik Politieği. Mimarlık Dergisi. 5, 18-19

Haberler. (1975). Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü Bülteni. 3, 16-17

Hasol, D. (1995). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul. 272

Karakaş, T. (1997). Kültür ve Tabiat Varlıkları Mevzuatı. Ankara: Tüze Yayıncılık

Karakoç, S. (1993). Tarihsel Alanların Korunması İle İlgili Alınan Kararlar ve Bu Kararların Plan İrdeleme Sürecinde İrdelenmesi. İstanbul: M.S.Ü., Ş.B.P.B. Lisans Bitirme Ödevi

Kuban, D. (1961). Tarihi Çevrenin Korunması ve Değerlendirilmesi. Mimarlık ve Sanat Dergisi. 3, 103-105

Kuban, D. (1973). Türkiye’de ve Özellikle İstanbul’da Ahşap Konut Mimarisi ve Korunması İle İlgili Sorunlar. Mimarlık Dergisi. 6, 15-16.

Kuban, D. (1973). İstanbul’da Eski ve Yeni Koruma Olasılıkları. Mimarlık Dergisi. 8, 11-12

Kuban, D. (1975). Çevre Koruma- Sorular, Cevaplar. Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü Bülteni. 3, 1-20

Lowenthal, D. & Binney, M. (1981). Our Past Before Us Why Do We Save It? London

Ministère Culture Direction du Patrimoine. Monuments Historiques: Procédures de Protection Travaux. Paris

Sungur, A. (1989). Kentsel Koruma Anlayışının Gelişimi ve Ülkemizde Koruma Politikasının Belirlenmesi İçin Yardımcı Bir Araştırma. İstanbul: İTÜ

Şahin, İ. (1990). Türkiye’de Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Olayı ve Korumaya Halkın Katılımı Konusunda Yardımcı Bir Araştırma. İstanbul:İTÜ

T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü
(1990). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı: Koruma Planlamasında İlk
Aşama: Tesbit ve Tescil

T.C. Turizm Bakanlığı. (1994). İstanbul İli Tanıtım Broşürü

T.C Turizm Bakanlığı. (1993) İzmir İli Tanıtım Broşürü.

T.C Turizm Bakanlığı. (1993) Türkiye Tanıtım Broşürü

Teoman, S. (1987). İtalya’da Kentsel Koruma Eylemine Genel Bir Bakış. Taç Dergisi.
7, 44-45

Teoman, S. (1987). Federal Almanya Koruma Eylemine Genel Bir Bakış. Taç Dergisi.
6, 48-49

Teoman, S. (1987). Anıtları ve Kentsel Sitleri Belirleyen Değerler. Taç Dergisi. 6, 72-
73

T.H.Y Takvimi (1998)

 st nk k, O. (1973). Tarihi  evre Koruması: Genel Yaklaşım ve  alışma
Metodolojisi Hakkında. Mimarlık Dergisi. 6, 9-13

Yılmaz, N.(1994. Kutsal Kent Kyoto. Art Decor. 21, 94

Zeren, N. (1990). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı. Koruma Amaçlı
İmar Planları, Yapım Süreci, İlkeler, Yöntemler.

EKLER

EK 1

İNGİLTERE'DE TESCİLİ YAPILMIŞ KÜLTÜR VARLIKLARINA
AİT İKİ ÖRNEK:
TRAFALGAR SQUARE VE HOUSES OF PARLIAMENT

TQ 3079 NW and SW
92/53;101/7 ;

CITY OF WESTMINSTER

PARLIAMENT SQUARE, SW1
(east side)

5.2.70

Houses of Parliament,
The Palace of Westminster

G.V.

I

Houses of Parliament with the surviving parts of the Palace of Westminster. Westminster Hall 1097-99, remodelled 1394-1401 by Henry Yevele with Hugh Herland, carpenter; St Stephen's Chapel "crypt", probably c.1292-97 and c.1320; St Stephen's Cloister and chantry chapel 1526-29 (considerably restored after World War II bomb damage; Houses of Parliament (the New Palace of Westminster). 1835-60 by Sir Charles Barry with detailing, interior decoration and furnishings by A W N Pugin; offices against side of Westminster Hall, 1888 by J L Pearson; House of Commons and Lobby rebuilt after World War II bombing. Stone with slate roofs and galvanised cast iron plate roofs to Barry's work which also has an internal fireproof construction of iron joists and brick jack-arches. Cruciform, axial spine plan and massing by Barry combining symmetry on the river front terrace with the asymmetry of the major vertical accents: Victoria Tower, Big Ben and the central flèche and turrets above the roof line. Pugin's particular contribution the Perpendicular Gothic detailing of rhythmic buttresses and bay windows, the close panelling with open and blind tracery and the wealth of sculpture, carved crockets, pinnacles and finials. Great vaulted Royal Entrance at foot of Victoria Tower; Lords entrance with buttressed, pinnaced porch in centre of Old Palace Yard range; St Stephen's Porch gatehouse across south end of Westminster Hall (giving access to cross-axis of plan); north entrance to Westminster Hall with great window above and crocketed finialed gable flanked by square battlemented towers (restored 1820); 3 gateways in E M Barry's cloister-arcade to east range of New Palace Yard terminating in virtually free-standing clock tower of Big Ben. Perpendicular fenestration with shallow oriels. The riverside terrace has cast iron ornamental lamps on the buttress-piers of the Embankment wall. Interiors: Westminster Hall has vast hammerbeam roof of exceptionally early date and scale and outstanding late C14 figure sculpture flanking dais arch; St Stephen's Chapel "crypt". though much restored, retains perhaps the earliest surviving lierne vault; Pugin's interiors are the best preserved and most complete example of the quality and ideals of his secular decoration including all details and furnishings and are combined with a complete programme of mid C19 and early C20 wall paintings. (Loose items of furniture not covered by listing.)

The Houses of Parliament; M H Port

R C H M

History of the King's Works

Survey of London: Vol X

TQ 3080 SW
83/13

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

THE NELSON MONUMENT
(Nelson's Column)

G.V.

I

Memorial column and sculpture. 1839-1842, the design by William Railton; the crowning statue by E. H. Baily; the bas-relief panels by J. E. Carew, J. Ternouth, M. L. Watson and W. F. Woodington; the lions added 1867, by Sir Edwin Landseer. Granite and bronze. Tall stepped plinth with lions at angles, lofty coursed pedestal with bronze bas-reliefs and great fluted granite column with bronze Corinthian capital surmounted by the stone statue of Nelson. Noteworthy quality of the 4 bas-relief panels on the pedestal, depicting Nelson's famous naval victories. Landseer's lions were cast by Baron Marochetti between 1858 and 1867. Trafalgar Square, known as such from 1830, owes its town planning origin to an initial proposal of Nash's of 1811-12 fully elaborated and laid out as the major executed feature of Nash's Metropolitan - West Strand improvements of 1824-26.

Survey of London; Vol XX.
John Nash; John Summerson.

TQ 2980 SE and 3080 SW and NW CITY OF WESTMINSTER
72/149;82/21;; 83/12

TRAFALGAR SQUARE, WC2

Fountains and Terrace Walls
with Lampstandards, steps
and stone bollards enclosing
the Square

5.2.70

G.V.

II*

Walls, steps and bollards enclosing the open space of the square and its 2 fountains. 1840, by Sir Charles Barry as a formal setting for Nelson's Column, the actual fountains remodelled 1939 to the designs of Sir Edwin Lutyens with sculpture by Sir Charles Wheeler and W McMillan. Granite with bronze lampstandards and sculpture. Barry defined and levelled the oblong open space of the square with heavy granite retaining terrace-walls on 3 sides with steps and statue pedestals in the north-east and north-west corners and a "screen" of massive granite bollards across the level south side linking with the base of Nelson's Column. Plinth base to walls and heavy, segmental roll-lipped coping; the south ends of the east and west flanks terminate in tall circular pedestals surmounted by polygonal bronze lanterns, that to east serving as a police post. Set into the north terrace wall, below the balustraded parapet, are bronze plates of the Imperial Standards of Length and against the wall busts of Admirals Jellicoe, Beatty and Cunningham by C. Wheeler and W. McMillan, 1948. The terrace walls are surmounted at intervals by bronze lampstandards with Nico lanterns, those flanking the head of the steps to the north being elaborated with the same polygonal lanterns as those on the southern terminal circular pedestals. The fountain basins, square in plan with large "apses" to each side also have deeply lipped granite retaining walls; the marble "vase" fountains by Lutyens and the bronze Mermen and Mermaid groups in the basins respectively by Wheeler and McMillan. Trafalgar Square, known as such from 1830, owes its town planning origin to an initial proposal of Nash's in 1811-12, fully elaborated and laid out as the major executed feature of Nash's Metropolitan - West Strand Improvements of 1824-26.

Survey of London; Vol XX.

John Nash; John Summerson.

TQ 3080 SW
83/ 9

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

Statue of George IV

G.V.

II

Equestrian statue. 1829-43 by Sir Francis Chantrey and T Earle, cast for the Marble Arch in its original setting as the entrance to Buckingham Palace, erected finally in Trafalgar Square in 1843. Bronze on granite pedestal. Be-cloaked portrait in contemporary dress but with Roman Emperor convention riding stirrup-less. (The corresponding north-western pedestal in the square remains statue-less.)

Survey of London; Vol XX.

TQ 2980 SE
82/ 31

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

Statue of General Sir
Charles Napier

G.V.

II

Memorial statue. 1855 by G. G. Adams. Bronze on granite pedestal. Replacing one of Barry's bollards. Standing figure in uniform of the "Hero of Sind", C. in C. of the Indian (East India Company) Army. The statue was raised by subscription from private soldiers who had served under Napier in India.

TQ 3080 SW
83/14

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

Statue of General Sir
Henry Havelock

G.V.

II

Memorial statue. 1861 by W. Behnes. Bronze on granite pedestal. Replacing one of Barry's bollards. Standing figure in uniform of this hero of the Indian Mutiny and the siege and relief of Lucknow.

TQ 2980 NE and 3080 NW
71/106; 72/134

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

National Gallery

G.V.

I

Picture Gallery. 1832-38 by William Wilkins, built to "command" the north side of new square and house the Angerstein Collection, purchased by the government at the instance of George IV, as well as, originally, to accommodate the Royal Academy. Portland stone, concealed glazed gallery roofs. Fine, scholarly, Graeco-Roman classicism that reads well in perspective but is weak as a frontal composition with too even a balance in the accents that attempt to vary this long elevation. 2 storeys on plinth. 32 windows wide with central octastyle pedimented portico with secondary tetrastyle portico entrances and terminal pavilions. The central Corinthian portico is effectively raised on podium wall with flanking steps. Set back behind portico pediment is a stone cupolaed dome on stone drum. The centrepiece of the main portico is flanked by 2 giant pilastered bays before breaking back to the main wall plane of the wings. Architraved sash windows with cornices on ground floor, blind on 1st floor. The secondary Corinthian tetrastyle porticoes have parapets raised over central bay. The terminal pavilions have pairs of flanking giant pilasters and are surmounted by small octagonal stone cupolas with pierced work openings. 1st floor sill band; main entablature with dentil cornice and crowning balustraded parapet. The columns from Holland's demolished Carlton House were intended for the portico but in the end only bases and reworked capitals from Carlton House were reused for the secondary porticoes in the wings. On east facade frontal is a seated statue of Minerva by Flaxman made as a Britannia for Marble Arch. Existing interiors principally by E. M. Barry, 1867-76, vestibule and central hall by Sir J. Taylor, 1885-87. The National Gallery site had already been proposed for this purpose in Nash's Metropolitan Improvements as of course the overall plan of the square.

Survey of London. Vol XX.

Georgian London; John Summerson.

TQ 2980 SE
82/12

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

Statue of James II in
front of National Gallery
west wing

G.V.

I

Statue. 1686 by Grinling Gibbons, first erected in Whitehall and later placed in St James's Park. Bronze. Standing figure of the King as a Roman Emperor with elegant 'contraposte.'

R. C. H. M.

TQ 3080 NW
72/141

CITY OF WESTMINSTER

TRAFALGAR SQUARE, WC2

5.2.70

Statue of George
Washington

G.V.

Statue. Replica of Houdon's c1780 marble statue at Richmond, Virginia. Bronze on stone pedestal.

EK2

TURGUTREİS - BODRUM ESKİ KARAKAYA KÖYÜ
KENTSEL SİT ALANI

40-1184

40/C

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İL NÜMARA İ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 8.6.1996-440
Karar Tarihi ve No : 8.6.1996-5860

Toplantı Yeri
İZMİR
B O D R U M

Muğla İli, Bodrum İlçesi, Turgutreis Beldesi, Eski Karakaya Köyünde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü uzmanlarınca yerinde yapılan tesbit çalışmalarına ilişkin 12.3.1996 tarihli rapor okundu, tescil fişi ve diğer belgeler incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Muğla İli, Bodrum İlçesi, Turgutreis Beldesi, Eski Karakaya Köyünde Kurul Müdürlüğü uzmanları ve Belediyesince yapılan öneri Kentsel ve III. Derece Doğal Sit Alanı sınırının 1/25000 ölçekli çevre düzeni planına işlenerek Kurulumuza iletilmesine ve öneri sınır tesbiti çalışmaları sonuçlanıncaya kadar her türlü yapılaşma talebinde Kurulumuza iletilmesine, karar verildi.

Başkan
Prof. Dr. Altan ÇİLİNGİROĞLU
Üye
Doç. Dr. Ülker SEYMEN

Üye
Doç. Dr. Zeynep MERCANGÖZ

Başkan Yardımcısı
Prof. Dr. Ocan GÜLDÜZ
BULUNMADI
Üye
Yrd. Doç. Dr. Gülçin KUÇUKBAYRA

Temsilci
Üye

GÜNTEKİN KAYA
Turgutreis Bel.

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

~~SECRET~~ ~~UNCLASSIFIED~~ ~~CONFIDENTIAL~~

1
DECEMBER 1949
MARIN
DAY
COSTA NO. 4801/1181

YAPILAN	X	YAPILAN	SIT ALANI SINIR DEĞİSTİRLİĞİ
KORUMA GRUBU SAP.		EK YAPI	KORUMA ALANI SINIR DEĞİSTİRLİĞİ
FONKSİYON DEĞİ.		KORUMA ALANI SAP.	KORUMA EMAR PLANI
TESCİL DEN DÜŞME		NAKİL	KORUMA EMAR PLANI DEĞİSTİRLİĞİ
ONARIM		PARSEL AYIRMA	ÇEVRE DÜZELTME
YIKIM		PARSEL BİRLEŞTİRME	MADDİ HATA DÜZELTME
YIKIM/YENİ YAPI		SIT ALANI VE SINIR SAPTANMASI	

İNCELEME / DEĞERLENDİRME / GÖRÜŞLER

Muğla ili, Bodrum ilçesi, Turgutreis Beldesine bağlı Eski Karakaya Köyünde yerinde yaptığımız incelemede eski taş evlerden oluşan bir yerleşim görülmüştür. Ayrıca ilginç ve güzel doğal dokunun bu evleri çevrelediği de gözlemlenmiştir.

Kültür Bakanlığı K.T.V.K.-Y.K.nu 19.4.1996 gün, 419 sayılı Kararında Kentsel Sitin Tanımlanması ve sınırlarının Belirlenmesiyle ilgili olarak şöyle yapılmıştır.

« Kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin sosyo ekonomik, sosyo kültürel yapısını, yaşam b

mini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açıdan doku bütünlüğü gösteren alanlardır." Denilmektedir.

..Gere Kültür Bakanlığı K.T.V.K.Y.K.nun 19.4.1996 gün, 417 sayılı kararında III-Derece Doğal Sit: için şöyle denilmektedir.

Doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yolunda, yörenin potansiyeli ve kullanım özelliği de gözönünde tutularak her türlü yapılarmaya acitabilecek alanlardır >>

Gene aynı kararda Doğal Sit: ilginç özellik ve güzellikle sahip olma ve ender bulunan korunması gerekli alanlardır. Denilmektedir.

Söz konusu Eski Karakaya Köyünde yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bir dönemin yaşam biçimini yansıtan özellikleri taşıdığı; Köyün doğal dokusunun da ilginç özellik ve güzellikle sahip olması açısından Kentsel ve III-Derece Doğal Sit Ak olarak tescillenmesi gerektiği görüşündeyiz. Bilgilerinize sunulur.

Suna Gürsoy
Sanat Tarihi

Sule Atukeren
Mimar

Şinan Bacaklı
Şehir Planc

TARİH : 8.6.1996

TEKNO: 8.6.1996 - 440

TEKNO: 8.6.1996 - 5860

1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı üzerinde
Kentsel ve III. Derece Doğal sit alanı sınırları
Kurul müdürlüğü uzmanlarına ^{ve Belediyesine} belirlenmesine, Gali
Mabir sona erinceye kadar her türlü yapılaşma
taleplerinin Kuruluna iletilmesine

BASKAN
Prof.Dr.Altan ÇILGIROĞLU

BASKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ

ÜYE
Doç.Dr.Ülker SEYMEN

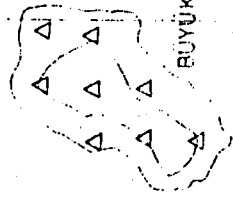
ÜYE
Doç.Dr.Zeynep MERCANGÖZ

ÜYE
Yrd.Doç.Dr.Gülçin KÜÇÜKKAYA

TEMSİLCİ
ÜYE
Gülden KAYA

TEMSİLCİ
ÜYE

TEMSİLCİ
ÜYE

BÜYÜK KIREMIT AD.

KÜÇÜK KIREMIT AD.

Hacıyaka Bc. Koyunbaba U.

BATIK ŞEHİR

İnci B.

LEJAND

--- KENTSEL SİT SINIRI

100/10000 III. (ÜÇÜNCÜ) DERECE DOĞAL SİT SINIRI

ESKİ ÇENER AD.

NOT: KENTSEL SİT SINIRI 1/1000 ÖLÇEKLİ KADASTRAL PAFTALARDA İŞLENMİŞ OLUŞ, UYGULAMADA BU SİT PAFTASI KULLANILACAKTIR.

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

48.01/1184

Toplantı Tarihi ve No : 15.10.1997-497
Karar Tarihi ve No : 15.10.1997-7122

Toplantı Yeri
İZMİR

Muğla ili, Bodrum İlçesi,Turgutreis Beldesi,Eski Karakaya Köyünde tespit,tescil çalışmalarına ilişkin İzmir İİ Nolu KTVKK'nun 8.6.1996 gün,5860 sayılı kararı doğrultusunda İzmir İİ Nolu KTVKK Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan 15.10.1997 tarihli rapor okundu, belgeler incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Muğla İli, Bodrum İlçesi,Turgutreis Beldesi,Eski Karakaya Köyüne ilişkin olarak;

-1/1000 ölçekli kadastral paftada işlenmiş olan "KENTSEL SİT" sınırının uygun olduğuna (OLUMLU),

-1/25000 ölçekli çevre düzeni planında sınırları işlenen alanın III.(üçüncü) Derece Doğal Sit olarak tescilinin uygun olduğuna (OLUMLU);

-Kentsel Sit'e ilişkin geçici yapılanma koşullarının hazırlanarak İzmir İİ Nolu KTVKK'na iletilmesine,

-Ekli listede yer alan yapıların 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca tescilinin uygun olduğuna (OLUMLU), karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Suna GÜRSOY
Ümm. Sayış. Tarihçi
Nurcan GÖKALP
Müdür. V

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

Başkan Yardımcısı
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ

İMZA

İMZA

Üye
Doç.Dr.Ülker SEYMEN

Üye

Üye
Yard.Doç.Dr.Turgay Teymur ÖNBİLGİN

BULUNMADI

İMZA

Temsilci
Üye
ŞAHİN SATI
Turgutreis Bel.

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

İMZA

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

48.01/1184

Toplantı Tarihi ve No : 15.10.1997-497
Karar Tarihi ve No : 15.10.1997-7122

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife - 2-

MUĞLA İLİ, BODRUM İLÇESİ, ESKİ KARAKAYA KÖYÜNDE BULUNAN KÜLTÜR
VARLIKLARININ TESCİL LİSTESİ

ENV NO:	ADI	İLİ	İLÇESİ	MAH.KÖY YADA MEV.	PAFTA	ADA PARSEL
1	Cami	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1480
2	Okul	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1469
3	Konut	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1483
4	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1486
5	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1479
6	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1474
7	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1447
8	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1446
9	Konut(2adet)	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1432
10	Konut (2adet)	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1437
11	Konut	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1436
12	Konut(2adet)	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1432
13	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1463
14	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1464
15	Çeşme	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1449(parse li kuzeyinde
16	Konut	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1471
17	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1440
18	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1477

ASLİ BELGİDİR

Suna GÜRSOY
Uzm. Sanat Tarihçisi

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

İMZA

Başkan Yardımcısı
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ

İMZA

Üye
Doç.Dr.Ülker SEYMEN

Üye

Üye
Yard.Doç.Dr.Turgay Teymur ÖNBİLGİN

BULUNMADI

İMZA

Temsilci
Üye
ŞAHİN SATI
Turgutreis Bel.

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

İMZA

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

48.01/1184

Toplantı Tarihi ve No : 15.10.1997-497
Karar Tarihi ve No : 15.10.1997-7122

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -3-

19	Çeşme	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1479 ile 1488 parsel kuzeyi
20	Konut	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1478
21	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1423
22	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1441
23	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1454
24	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1450
25	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1455
26	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1444
27	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1439
28	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1429
29	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1435
30	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1470
31	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1472
32	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1487
33	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1456
34	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1457
35	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1453
36	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1451
37	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1452
38	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1445
39	"	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	24	1458
40	Konut(2adet)	Muğla	Turgutreis-Bodrum	Eski Karakaya Köyü	25	1448

ASLI GİRİDİR

Sunu GÜNDÜZ
Uzm. Sanat Trafiği

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

İMZA

Üye
Doç.Dr.Ülker -SEYMEYEN
BULUNMADI

Temsilci
Üye
ŞAHİN SATI
Turgutreis Bel.

Nurcan GÜNDÜZ
Müdür. V

Üye

Temsilci
Üye

Başkan Yardımcısı
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ

İMZA

Üye
Yard.Doç.Dr.Turgay Teymur ÖNBİLGİN

İMZA

Temsilci
Üye

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.16 O.KTV.4.35 00.02-48.01/1184 -2913
KONU : Muğla,Bodrum,Eski Karakaya Köyü,

İZMİR
11.12.1997

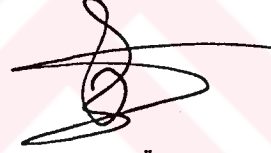
DGY

Özü yukarıda belirtilen konu hakkında İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından alınan 15.10.1997 gün ve 7122 sayılı kurul kararı ekte gönderilmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Bu Kanunun Bazı Maddeleri- nin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler eklenmesi hakkındaki 3386 sayılı ve 10 Aralık 1987 gün ve 19660 sayılı Resmi Gazete ile 19.8.1989 gün ve 20257 sayılı Resmi Gazete'de değişikliği yayımlanan "Korunması Gerekli Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit-Tescili Hakkındaki Yönetmelik" gereğince:

Tescil edilen korunması gerekli taşınmaz kültür-tabiat varlıklarının Valiliğinizce, Kaymakamlığınızca en geç 3 gün içinde ilan tahtalarına asmak, Belediye hoparlörüyle duyurmak ve Köy Muhtarlığına bildirmek suretiyle ilan tutanağının Müdürlüğümüze gönderilmesi ve tapu kütüğünün beyanlar hanesine, korunması gerekli taşınmaz kültür-tabiat varlıkları olduğuna dair kayıt konulması gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Nurcan GÖKALP
MÜDÜR V.

EK: I-Karar

- 2-1/1000 ölçekli Kentsel sit sınırlarının işaretlendiği kadastral pafta.
- 3-Kentsel Sit ve III.Derece Doğal Sit sınırlarının işlendiği 1/25000 ölçekli çevre düzeni planı örneği.
- 4-Tescil fişi listesi.

DAĞITIM : _____

GEREĞİ : _____

- Muğla Valiliği (Kültür Müd.)
- Bodrum Kaymakamlığı
- Turgutreis Bel.Bşk.1,2,3,4
- Bodrum Tapu Sicil Müd. 1,4
- Bodrum Kadastro Müd. 1,2

BİLGİ : _____

- KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KOR.GEN.MÜD. (Kurullar Dairesi Başkanlığı) ANKARA
- KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KOR.GEN.MÜD (Tesbit Dairesi Başkanlığı) ANKARA
- Bodrum Müze Müd. 1,2,3,4

Fax: (232) 422 01 15

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

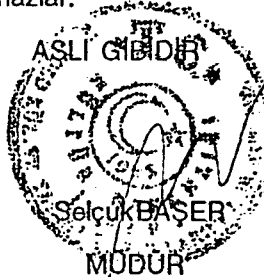
BODRUM,TURGUTREİS BELDESİ,ESKİ KARAKAYA KÖYÜ
KENTSEL + III.DERECE DOĞAL SİT ALANI GEÇİŞ DÖNEMİ
YAPILAŞMA KOŞULLARI:

I- GENEL HÜKÜMLER :

- 1) Eski Karakaya Köyü Kentsel + III.Derece Doğal Sit Alanı Geçiş Dönemi Yapılanma Koşulları,İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15.10.1997 gün ve 7122 sayılı kararı eki 1/1000 ölçekli Kadastral haritalarda gösterilen Eski Karakaya Köyü Kentsel+III.Derece Doğal Sit Alanı sınırları içinde geçerlidir.
- 2) Söz konusu Geçiş Dönemi Yapılanma Koşulları, Koruma amaçlı İmar Planı yapılıncaya kadar geçerlidir.
- 3) Eski Karakaya Köyü,Sit Alanları içinde yapılanma istemleri,restorasyon ,yıkım, mali inhidam vb. konularda: KTVKYK'ca belirlenen tüm ilke karararı geçerlidir.
- 4) Kurulumuz'un 15.10.1997 gün ve 7122 sayılı kararı ile tescilleri uygun görülen korunması gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları ile Koruma Amaçlı İmar Planlarının hazırlanması aşamasında tesbit ve tescil edilecek olan benzer özellik gösteren diğer taşınmazlar sözkonusu Koruma Amaçlı İmar Planı üzerinde tek tek belirtilecektir.
 - a) Bunlardan yapılar; arsa,bahçe,bahçe duvarları, ağaçları, bitki örtüleri, avluları,avlu kaplamaları, bahçe veya avlu ocakları,çeşmeleri, havuzları, sarnıçları, kuyuları vb. öğeleri ile birlikte korunur.
 - b) Sit Alanları içinde tesbit ve tescilleri yapılmamış olsa dahi 2863 sayılı Yasa'nın 6.Maddesinde belirtilen, Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları tarifine uygun olan örnekler korunacaktır Bunlar, plan kararları dışında ve Koruma Kurulu'nun izni alınmadan değiştirilemez ve kaldırılamazlar.

ŞuleATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -2-

- 5) a) Mevcut yeşil örtüyü oluşturmaları nedeniyle; ve aynı zamanda, mimarlık örnekleri dışındaki dokunun karakterini (bağlık-bahçelik) belirleyen önemli öğesi durumunda bulunmaları gerekcesiyle: Eski Karakaya Köyü, III.Derece DOĞAL+Kentsel Sit Alanları içinde kalan kamuya ait yerler ile (yollar, yeşil alanlar, resmi yapı, okul bahçeleri) özel mülkiyette bulunan bütün ağaç ve ağaççıklar korunacaktır. Bunlardan kesilmelerinde zorunluluk bulunanlar için, Kurul kararı alınacaktır.
- b) İçinde tek ya da toplu ağaç bulunan parsellerde, sit alanı yapılanma uygulamalarında korunması gerekli temel verilerin saptanması amacıyla Koruma Kurulu kararı alınacaktır.
- 6) Eski Karakaya Köyü Kentsel+III.Derece Doğal Sit Alanında, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen ve edilecek olan tüm sivil mimarlık örnekleri ile, Resmi yapıların cephe elemanları, plan, renk, malzeme vb. kısımlarında değişiklik yapılmaksızın, görünümleri değiştirilmeden; orijinal durumların kaybolmadan, ivedi olarak basit onarımlarının yapılabilmesi için o yerde varsa Koruma Kurulu Müdürlükleri, yoksa Müze Müdürlükleri ile Belediyelerin ortak denetim ve sorumlulukları altında, Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılarak onarımların ise; Koruma Kurulu Müdürlüklerine bilgi vermek suretiyle Vakıflar Genel Müdürlüğü yetkililerinin denetimi altında yapılabilecektir.
- a) Yapıların cürüyen ahşap elemanlarının (Kapı, pencere, kepenk, merdiven, parmaklık dolap vb. orjinallerine uygun olarak değiştirilmesine;
- b) Bozulan , çürüyen, eksilen üst yapı elemanlarının aynı plan, renk ve malzeme ile onarılıp tamamlanmasına,
- c) Bozulan iç ve dış sıvalar ile kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlamak koşulları ile orjinallerine sadık kalınarak yenilenmelerine dikkat edilecektir.
- Yapıların onarımına ilişkin onarım öncesi ve sonrası durum, rapor ve fotoğraflarla saptanarak bilgi için Koruma Kuruluna iletilecektir.

Şule ATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

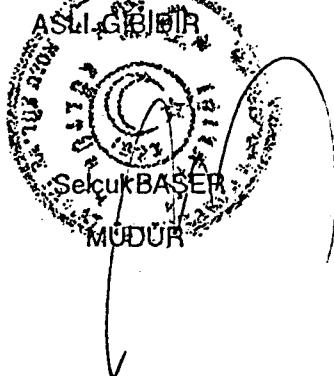
Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -3-

- 7) Eski Karakaya Köyü Kentsel + III.Derece Doğal Sit Alanında, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen ve edilecek olan tüm sivil mimarlık örnekler ile resmi,dini vb. yapıların; bunların müştemilat ve bahçe duvarı gibi eklerinin: Basit onarımları dışındaki esaslı onarımları ve değişiklikleri ile daha önce bilinçli veya bilinçsizce değiştirilmiş iseler orijinal durumları saptanarak aslına uygun hale getirilmeleri için, projesi ile Koruma Kurulundan izin alınması zorunludur.
- Sözkonusu korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı örneklerinin esaslı onarım,değişiklik ve restorasyonları için tekniğine uygun 1/50 ölçekli rölövesi ile içten ve dıştan tanıtıcı fotoğraflarıyla başvurulacak, Koruma Kurulunca yapı grubu belirlendikten sonra; buna göre hazırlanacak restorasyon projeleriyle Koruma Kurulundan uygulanma izni alınacaktır.
- Sözkonusu yapıların, müştemilat ve bahçe duvarı vb. eklerinin onarım,değişiklik ve restorasyonunda; Tekniğine uygun 1/50 ölçekli rölöve ve uygulama projeleriyle birlikte,çevresini de gösteren tanıtıcı fotoğraflarıyla başvurularak,Koruma Kurulundan izin alınır.
- Uygulama sonrası durum,rapor ve fotoğraflarla saptanarak gereği için Koruma Kuruluna iletilecektir.
- 8) Her tür onarımda,Koruma Kurulundan izin alınmaksızın dış cephelerde (pencere,kapı,saçak, pervaz,bahçe duvarı,harpuşta,parmaklık,kafes,dikme,renk vb.)esas mimariyi yok edecek değişiklikler yapılamaz.Bina içinde merdiven,tavan,kapı,dolap vb.gibi korunması gerekli özelliklere sahip mimari unsurlar yok edilemez; ölçü,biçim ve malzemeler değiştirilemez.
- 9) Eski Karakaya Köyü, KENTSEL +III.Derece Doğal Sit Alanlarında, karakteritik yapıların yanı sıra bunlarla bütünlük sağlayarak çevre değeri oluşturan "bitki örtüsü" gibi doğal; "sokak dokusu" gibi insan ürünü öğelerin korunması, sit korumasının en önemli gereklerindendir. Bu nedenle: Yola cephe veren yapılara ait duvarlar ile set,bahçe ve avlu duvarları;bunların meydana getirmiş olduğu yol profili ile (dönemeçli,çıkma sokaklı,meşanlı vb.) yol biçimlenme karakteristiği taş esaslı olarak belirlenecek olan döşeme kaplaması,çeşme vb. diğer öğeleriyle birlikte,mevcut sokak dokusu aynen korunacak;veya aslına uygun olarak,.Belediyenin izin ve denetimi altında onarılıp yenilenebilecektir.
- 10) Eski Karakaya Köyü,Kentsel+III.Derece Doğal Sit Alanında,yapılacak alt yapı tesisleri için;ilgili Kuruluşların, proje çalışmalarında sit alanları korunması hükümlerine uymaları ve proje aşamasında Koruma Kurulu'ndan izin almaları zorunludur.
- 11) Tüm yapılar, Fen ve Sağlık koşullarıyla ilgili tüzük ve yönetmelik hükümlerine ve Deprem Yönetmeliği hükümlerine uymak zorunluluğundadır.

Şule ATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No :11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -4-

II- ÖZEL HÜKÜMLER :

I) YAPI ONARIM,DEĞİŞİKLİK VE RESTORASYON KOŞULLARI:

I.1.Eski Karakaya Köyü Kentsel + III.Derece Doğal Sit Alanında,yeni yapılaşmadan çok,sırasıyla korumaya,sağlıklaştırmaya ve yenilemeye öncelik verilecektir.

I.2.Eski Karakaya Köyü Kentsel+III.Derece Doğal Sit Alanında, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen ve edilecek olan tüm yapıların, her türlü (esaslı-adi) onarım,değişiklik ve restorasyonları aşağıda sıralanan koşullara uygun olarak yapılabilir.

a) DIŞ CEPHE DUVARLARI :

-Onarımlarda Geleneksel taşıyıcı sistem değiştirilemeyecek; geleneksel malzeme ve teknikle yapılacaktır.Mevcut çıplak moloz vb.taş örgüsü sıvasız ve badanasız olarak korunacaktır.Taş duvar üzerinde mevcut boya-badanalar temizlenmeye çalışılacaktır.

-Korunacak yapıların dış cephelerinde,Koruma Kurulunun izni olmadan hiçbir değişiklik ve eklenti yapılamaz.

b) KAPI-PENCERE :

Kapı ve pencereler,her türlü elemanları ile birlikte; malzeme,biçim,ölçü,detay ve renk olarak aslına uygun şekilde onarılıp,yenilenebilirler.Değişmiş olanlar, orjinal haline çevrilecektir.

c) MERDİVEN-TERAS :

-Mevcut merdivenler ve teraslan, malzeme,biçim,ölçü ve detay olarak aslına uygun biçimde onarılıp yenilenebilirler, Kesinlikle, üzerleri ve yanları orjinaline aykırı olarak örtülemez.

-Değişmiş olanlar orjinal haline çevrilecektir.

d) İÇ MEKAN ÖĞELERİ :

-Tavan,taban döşemeleri,içteki merdiven, pencere ve kapılar,duvar üzerinde yeralan ocak,niş,dolap tabaklık vb. öğeleri;süsleme unsurları ile birlikte,malzeme,biçim,renk,ölçü ve detay olarak aslına uygun biçimde onarılıp yenilenebilirler.

Şule ATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -5-

e) ÇATI :

- Çatılar,malzeme,biçim,ölçü ve detayları değiştirilmeksizin yenilenibilirler.
- Sonradan değişikliğe uğramış çatılar,orjinal (düz dam) haline dönüştürülecektir.

f) BACA :

- Orjinal,yöresel özellikteki bacalar aynı malzeme,biçim,ölçü ve detayda, aslına uygun şekilde onarılıp yenilenebilir.
- Sonradan değişikliğe uğramış bacalar,orjinal haline dönüştürülecektir;başka tip baca yapılamaz.

g) AVLU VE BAHÇE :

- Korunması gerekli yapılara ait olsun veya olmasın tüm avlu, bahçe ve set duvarları; avlu ve bahçe giriş kapıları; avlu ve bahçe döşemesi vb.öğeler, malzeme,biçim,ölçü ve detay olarak aynen muhafaza edilecektir.
- Aslına uygun biçimde onarılıp yenilenebilir.

h) MÜŞTEMİLAT :

- Bahçe ve avlu içinde yeralan çeşme,kuyu,havuz vb.sit öğeleriyle; WC,ocak,yıkama nişi,ahır vb. kullanımlı orjinal müştemilat aynen korunur veya aslına uygun biçimde onarılıp yenilenebilir.

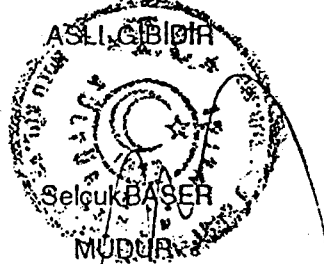
2-) YENİ YAPILANMA KOŞULLARI :

2.1.)Eski Karakaya Köyü Kentsel+III.Derece Doğal Sit alanlarında Kentsel doku karakterinin siluet, yoğunluk ve morfolojisi açısından korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla; yeni yapılanmalarda;Aşağıda verilen arsa,konum,taban alanı,büyükölçü,kot alma,kat yükseklikleri biçimlenme ve yapı öğeleri vb.hususlarla,Bodrum Yarımadası mimarlık örneklerinin diğer karakteristiklerinin kullanılması zorunludur.

- Yeni yapılanma taleplerinin Koruma Kurulunca değerlendirilmesi için söz konusu parsel ve çevresindeki yapılar ile dokuya ilişkin silueti içeren avan projenin iletilmesi gerekmektedir.

ŞuleATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -6-

2.2.ARSALAR :

- Eski Karakaya Köyü, Kentsel+III.Derece Doğal Sit alanında, Koruma Amaçlı İmar Planı ile ifraz koşulları belirleninceye kadar; ifraz işlemi yapılamaz.
- Tevhid edilen parsellerde, toplam inşaat alanı artırılmadan bir tek yapı yapılabilir.
- Koruma Amaçlı İmar Planı, Koruma Kurulunca kabul edilmeden önce mevcut parsel yolları dışında yeni parsel yolları açılmaz,
- Yola cephesi olmayan parsellerde inşaat izni verilemez.

2.3.YAPILAR :

2.3.1- YAPI KONUMLARI :

- Korunması gerekli özellik göstermeyen yapıların yıkılıp yeniden inşaatı halinde veya parselde yapı kalıntısı bulunması halinde bina eski yapı düzenine (yerleşme alanı ve konum olarak) uyacaktır.
- Cephe hattının, halihazır sınırı izlemesi; mevcut yol profilinin değişmemesi gereklidir.
- Parsel içinde bulunan eski yan bahçeler, bahçe ve set duvarları, bahçe-avlu kapıları vb. onarılıp korunacaktır.
- Boş parsellerde yapılacak olan yapıların parsel içindeki yerleşme ve konumu; parselin, mevcut yola göre durumu, biçimi ve büyüklüğünün müsaadesi nisbetinde üzerinde yer aldığı sokağın aynı sırasındakilerle, yakın çevresindeki komşu yapıların yerleşme nizamı ve konumuna (bitişik, ayrık; bahçeli; avlulu, bahçe+avlulu; parselin tamamında; ortada; yanlarda; geride) uymak zorundadır.
- Yan ve /veya arka cephelerinde çekme mesafesi bırakmaksızın parsel sınırlarına kadar yapılaşma durumunda; komşu parsellerine olan mesafenin 2.00 m.den az olması halinde, yapının bu cephesinde pencere açılmaz. Ancak, cephelerde ışık veya hava alabilmek amacıyla döşeme kotundan 1.70m. yükseklikte ışıklık ve havalık açılabilir.
- Çatı suları, parsel kenarına bitişik cephelerde toplanıp, akıtılamaz. Çatılarda bu kenarlara doğru döşeme meyli verilemez.

Şule ATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -7-

-Yoldan geri çekilerek (ön bahçe/avlu) yapılacak uygulamalarda,mevcut sokak dokusu ve arazinin durumuna uygun yükseklikte ve detayda;bahçe,avlu veya set duvarı yapılması zorunludur.

-Mevcut teşekkülün, belirli bir konum ve yerleşme özelliği oluşturmamış olduğu yol ve sokaklarda bulunan parsellerde; Yapılaşma,maddenin başında belirtilen yerleşme ve konuma ilişkin ortak özellikler dikkate alınarak gerçekleştirilir.

2.3.2.-YAPI BÜYÜKLÜKLERİ :

-Eski Karakaya Köyü,Kentsel+III.Derece Doğal Sit Alanında inşa edilecek yapılar;

Parsel Alanı	E) Emsal Değeri
100 m2 ye kadar	E:0,60
100-200 m2 arası	E: 0,50
200-300 m2 arası	E:0,40

300m2 den büyük parsellerde max 120m2 inşaat alanında yapı yapılabilir.

-Yıkılıp yeniden yapılacak yapılarda mevcut bina taban alanının parsel ebatlarına göre bulunacak toplam inşaat alanından fazla olduğu durumlarda,mevcut yapı formu ve duvar izlerine uymak kaydı ile yeni yapı yapılabilir.Bu yapılarda max taban alanı şartı aranmaz.

-Hiç bir parselde, yapılmasına izin verilen eklentiler (müştemilat) dışında,birden fazla yapı yeralmaz.Müştemilat yapılması durumunda max taban alanı 15m2, tek katlı (hmax 3.00m.) ve mevcut dokuya uygun, ana kütleyle bitişik veya ayrı olarak yapılabilir.

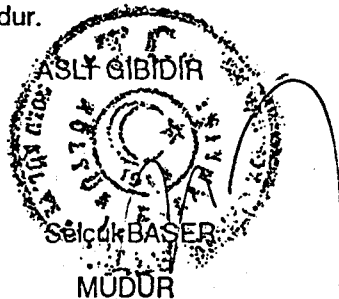
2.3.3- YAPI YÜKSEKLİKLERİ :

-Eski Karakaya Köyü ve III.Derece Doğal Sit Alanında yapılar, parselde oturacağı tabii zemin ortalamasından (+ 0.00) kot alırlar.

-Hafriyat veya dolgu yüksekliğinin 1.00m. geçmesi halinde,yapıların tabii zemine uygun olarak kademelendirilmesi zorunludur.

Şule ATUKEREN

Mirgal

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -8-

-meyilden dolayı kat kazanılamaz. Meyilli arazide yapılacak binalarda kazıdan çıkan toprak, cephede eğimin önüne kullanılır ve önü istinad duvarı ile kapatılır. Gizli bodrum çıkması böylece önlenir.

-Yeni yapılarda arazi eğitimi uygun h:2.50-3.00 metre olmak koşuluyla kademelendirme yapılabilir.

-Yapılarda, bodrum katı, çatı ve çekme kat yapılamaz.

-Boş parsellerde yapılacak her türlü yeni yapı yüksekliği bulunduğu sokaktaki tescilli yapılardan daha yüksek olamayacak ve Kentsel silüeti olumsuz etkileyecek, konum ve yükseklikte yapılamayacaktır. Max yapı yüksekliği 6.00m. tir.

-Kat yüksekliği, döşeme üzerinden döşeme üzerine, h:2.35 -3.00m. dir.

2.3.4- YAPI BİÇİMLENMESİ :

Eski Karakaya Köyü ve III.derece Doğal Sit Alanındakonut tipleri: Yerel iklim, malzeme, sosyo kültürel, sosyo-ekonomik ve fiziki çevre koşullarına uyumlu yapılaşma biçimlerine ait plan ve kütle düzenlemeleridir.

-Eski Karakaya Köyü ve III.Derece Doğal Sit Alanlarında, geleneksel plan tipleri ile kütle birimlerinin kullanılması esastır.

-Yeni yapılarda en dar cephe, min. 4.00 m.dir.

-Hiçbir yapı cephe genişliği 15.00 m.den fazla olamaz.

-Komşu parsellerde, birbirine bitişik , yapıların cephe genişlikleri toplam 15.00. m.den fazla olamaz.

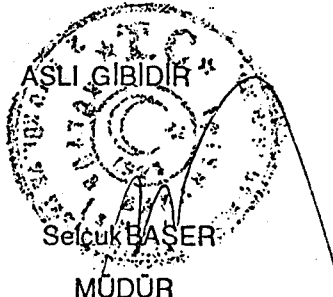
2.4.- YAPI ÖĞELERİ :

a) Yapı Malzemesi :

Yapı Malzemesi moloz taştır. (Taş cinsi ve örgü tekniğinin seçiminde mevcut örneklerden faydalanılacaktır.

Şule ATUKEREN

Mimar

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

sahife -10-

f) Avlu-Bahçe :

- Avlu,bahçe ve set duvarlarının yapımında, geleneksel özellikte taş malzeme kullanılması zorunludur.
- Duvarlar, bulundukları yol ve sokak üzerinde yeralan mevcut duvarların karakterine (yükseklik ve biçimlenmesine) uymak zorundadır.
- Bahçe düzenlemelerinde mevcut bitki örtüsü topoğrafik ve jeolojik yapısı korunacak şekilde düzenleme yapılacaktır.

2.5. ALT YAPI :

- Eski Karakaya Köyü ve Kentsel+III.Derece Doğal Sit Alanında,sokak dokusunu bozan elektrik, telefon gibi alt yapı unsurlarının, ait oldukları kuruluşlarca yeraltında planlanarak yapılması için gerekli işlemlerin gerçekleştirilmeleri;
- Reklam,ışıklı reklam ve afiş kullanılmayacaktır.
- Mevcut sokak dokusu ve silüetler korunacak biçimde tasarlanacak yolların, taş esaslı olmak ve geleneksel detaylar kullanılarak kaplamasının; sokak aydınlatma donanımı,telefon kabinleri, çöp sepetleri,çiçeklik vb.sokak mobilyasının, Kurul görüşü alınarak Belediyesince yaptırılabilir.
- Güneş Enerjisinin dışarıdan algılanmaması, koşuluyla Kurulumuz iznine bağlı olarak yapılabilir.

Şule ATUKEREN

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

İMZA

Üye
Doç.Dr.Ülker SEYMEN

İMZA

Temsilci
Üye
AHMET KOYUNBABA
Turgutreis Bel.

İMZA

Üye

Temsilci
Üye

Başkan Yardımcısı
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ

İMZA

Üye
Yard.Doç.Dr.Turgay Teymur ÖNBİLGİN

İMZA

Temsilci
Üye

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

48.01/1184

Toplantı Tarihi ve No : 11.2.1998-512
Karar Tarihi ve No : 11.2.1998-7446

Toplantı Yeri
İZMİR

Muğla İli, Bodrum İlçesi, Turgutreis Beldesinde, İzmir II Nolu KTVKK'nun 15.10.1997 gün ve 7122 sayılı kararıyla Kentsel+3.(üçüncü) Derece Doğal Sit olarak tescillenen ve yine aynı kararla hazırlanılması istenilen Eski Karakaya Köyü, Kentsel+III.(üçüncü) Derece Doğal Sit alanı geçiş dönemi yapılanma koşullarına ilişkin hazırlanan rapor okundu, yapılan görüşmeler sonunda;

Muğla İli, Bodrum İlçesi, Turgutreis Beldesine, İzmir II Nolu KTVKK'nun 15.10.1997 gün ve 7122 sayılı kararıyla Kentsel+III.(üçüncü) Derece Doğal Sit alanı olarak tescillenen Karakaya Köyü Kentsel+III.(üçüncü) Derece Doğal Sit Alanı Geçiş Dönemi Yapılanma Koşullarının uygun olduğuna , (OLUMLU), ilgili Belediyesince Koruma Amaçlı İmar Planının ivedilikle hazırlanılmasına, karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Suna GÜRSOY
Uzm. Sanat Tarihçisi

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

Başkan Yardımcısı
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ

İMZA

İMZA

Üye
Doç.Dr.Ülker SEYMEN

Üye

Üye
Yard.Doç.Dr.Turgay Teymur ÖNBİLGİN

İMZA

İMZA

Temsilci
Üye
AHMET KOYUNBABA
Turgutreis Bel.

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

İMZA

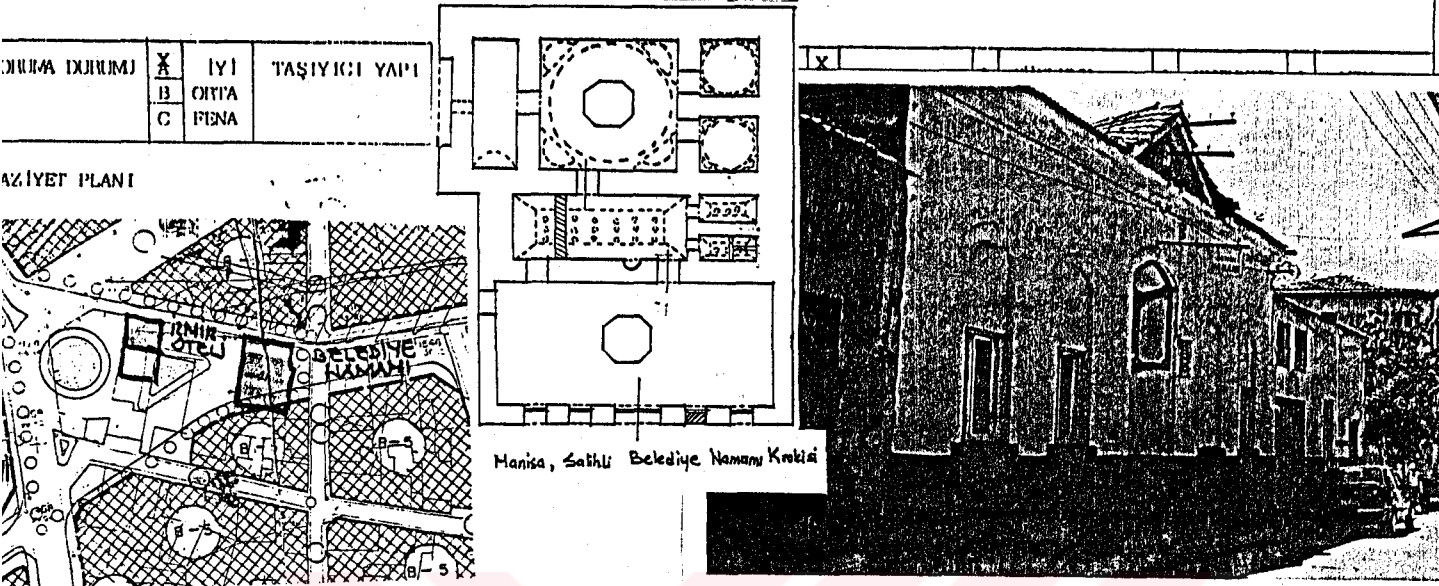
EK3

MANİSA'DA BULUNAN ÜÇ ANIT ÖRNEĞİ:
BELEDİYE ŞEHİR HAMAMI, İZMİR OTELİ VE YENİ CAMİ

TARİHİ	YERİ	KÜLTÜR VE TARIHAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ADI	Adı
İLİ	MANİSA	İLÇESİ	SALİHLİ	Mahalle Köy Eski Cami Mah.
KONUM	MANİSA	İLÇESİ	SALİHLİ	KONUM
Okak ve api No:	Hamam Sokak No:12	KADASTRO	PAFTA: 32 ADA: 225 PAHSEL: 9 (eski 21)	ANITSAL
BELEDİYE ŞEHİR	YAPIMIN	YAPAN	MİMARİ ÇAĞI (Üslup):	OSMANLI DÖNEMİ 17+18 y.y.
HAMAM	YAPIM TARİHİ	KİTAP	VAZİYET	

GENEL TANIM Hamam çift halvetli sıcaklığa sahip,soyunmalık mekanı 19 yüzyıl mimari özellikleri taşıyan bir yapıdır.Dikdörtgen planlı yapının soyunmalık mekanından çıkılan ve sıcaklığın iki yanını çeviren bir bahçesi mevcuttur.

ÖZELER Kullanılıyor olması nedeniyle bakımlı ve sağlam durumda.Ancak, dış cephelerin bakıma ihtiyacı var.
Restorasyon yapılması iyi olur.

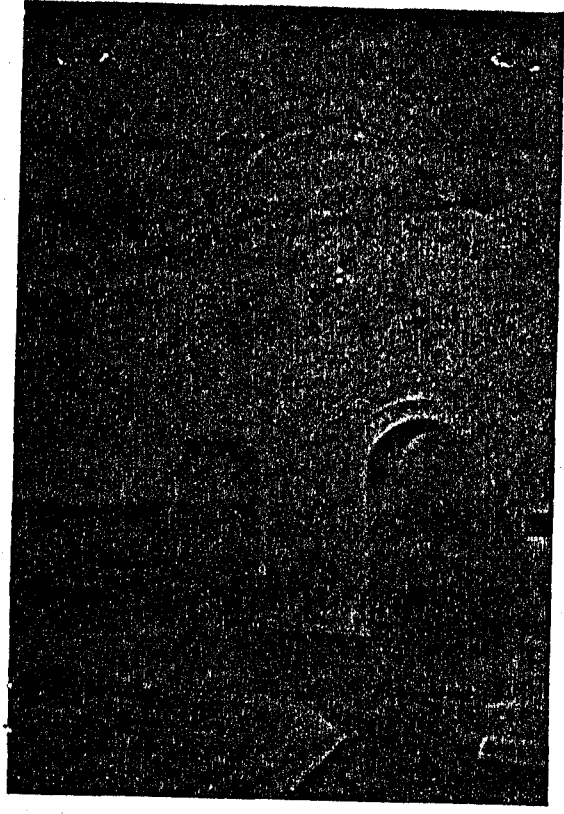
BAKIMINDAN SONUMLU OLMASI GİREKEN KURULUŞ	SALİHLİ BELEDİYESİ
---	--------------------

YAPILAN ONARIMLAR Yapılan içinde boya,badana yenilenmiş;sıcaklık bölümünün içi fayans ve yer yer mermer malzeme ile kaplandığı görülmektedir.

AYRINTILI TANIM : Yapının soyunmalık bölümü ahşap tavanlıdır.ortasında 8gen bir ışıklık feneri yer almaktadır.İlıklık enine dikdörtgen planlı olup,sağında traşlık ve tuvalet yer alır.İlıklık sonraki bir dönemde ara duvarla bölünerek ikiye ayrılmıştır.İkinci bölüm soyunmalıkdan girilen çamaşırlık bölümü olarak kullanılmaktadır.İlıklık ile traşlık ve soyunmalık mekanları aynalı manastır tonozunu andıran, aynasının, üzerinde ışıklık ve havalandırma delikleri bulunan bir örtü sistemi ile örtülmüştür.İlıklıktan yuvarlak kemerli bir kapı ile sıcaklığın ana mekanına girilmektedir.Ana mekan tramp geçişlere sahip kubbe ile örtülmüştür.Ana mekanın sağında yine tramp geçişlere sahip kubbe ile örtülü iki halvet yer almaktadır.Solda ise basık kemerli bir pencere yer alır.Bu pencere su deposuna açılmaktadır.Yan tarafında yer alan bahçeden külhan bölümüne ulaşılmaktadır. Külhan yuvarlak tuğtalkingirliktir. Soyunmalık bölümü 19 yüzyıl özellikleri taşımaktadır.Öncephede ortada basık kemerli içeriye girinti,oluşturan ana giriş kapısı yer alır.Giriş kapısı önündeki boşluğun tavanında ay yıldız motifi bulunmaktadır. Giriş kapısının her iki yanında ikişer adet basık kemerli pencere mevcuttur. Pencereilerin kemerleri üzerinde ve giriş kapısı kemerinde birer kilit taşı yer almaktadır. Soyunmalık dıştan ahşap kırma bir çatı ile örtülü olup,her cephesinin ortasında çatı seviyesinde birer üçgen alınlık yer alır. Alınlıklardan öndekinin içinde çiçek motifleri,spiral şeklinde düzenlenmiş bitkisel kompozisyonlar içeren süsleme mevcuttur.

TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON
ORJİNAL KULLANIM				
HAMAM				
BÜGÜNKÜ KULLANIMI				
BOŞ				
ÖNERİLEN KULLANIMI				
Hamam veya restorasyon yapılarak kültürel amaçlı bir yapı fonksiyonu verilmesi.				
HAZIRLAYANLAR	18.12.1998			
Filiz GURBOĞA Sanat Tarihçi	F. Güşbaga			
Suna GURSOY Sanat Tarihçi				
KONTROL EDEN	18.12.1998			
Sevket BAKIR				
KURULUŞ ONAYI				
NO:				
	/19			
	/19			
	/19			
KURULUŞ KATILIMI				

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İzmir Kültür Varlıkları ve Tabiat
Varlıklarını Koruma Kurulu
Başkanlığı

Başkan	Yard.Doç.Dr. Rurcan UYDAŞ
Başkan Yard.	Yard.Doç.Dr. Turgay TONBİLİN
ÜYE	Yard.Doç.Dr. Gambur TANRIK
ÜYE	Hülya ÇOPUROĞLU
ÜYE	Şükran SAĞLIKAN
T.ÜYE	

İZMİR II NUMARALI
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI
KORUMA KURULUNUN
10.12.1992 GÜN VE 8236
SAYILI KARAR EKİDİR.

İZMİR II NUMARALI
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI
KORUMA KURULUNUN
10.12.1992 GÜN VE 8236
SAYILI KARAR EKİDİR.

Filiz GÜRBÜZ
Sanat Tarihçi

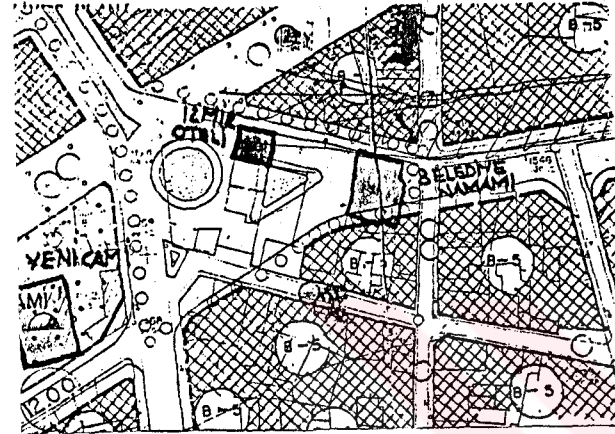
S. Selçuk BAKER
Müdür

AVRUPA KONSEYİ		DÜĞAL VE KÜLTÜREL YATIRILAN KURUM ENKANTERİ		ANIT		Envanter No:	
TÜRKİYE		KÜLTÜR VE TABİAT YATIRILAN KURUM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		ANIT		Harita No:	
İLİ	MANİSA	İLÇESİ	SALİHLİ	Mahalle Köy Eski Cami Mah.	KURUM	ANITSAL	1 2 3
Kak ve	Hamam Sokak	KADASTRO	PAFTA: 32 ADA 225 PAİSİ: 6	DİREKSİYON	CEVRESEL	1 2 3	
İZMİR OTELİ	YAPIM TARİHİ	YAPIM	MİMARİ ÇAĞI (Üslup):		Çevreye aykırı		
		KİTAP	VAZİYET				

NEL TANIM Yaklaşık kare planlı olan yapı ahşap kırma çatı ile örtülmüştür.Çatının üzeri marsilya kiremit kaplıdır.

Bitişik nizamdaki yapının yanlarında üst seviyede pencereler yer alır.

KURUM DURUMU	AX	IYI	TAŞIYICI YAP	K	DIŞ YAP
	B	ORTA		B	
	C	İYİNA		C	

LEM.ER Hamamın bulunduğu ada,Belediyesince kamulaştırıldığından yeşil alan olarak düzenlenmesi İzmir Otelı isimli apının bu yeşil alan içinde Hamamla birlikte kültürel amaçlı fonksiyon kazandırılarak kullanılması yerinde olacaktır.

UNLU SALLIBİ	Salihli Belediyesi	BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ	Salihli Belediyesi
--------------	--------------------	---	--------------------

PLAN ONAYIMARI

DİTİLİ TANIM : Öncephede ortada basit dikdörtgen açıklık şeklindeki iriş kapısı ,kapının sağında bir solunda iki adet dikdörtgen açıklık klinedeki pencereler yer alır.Ust seviyede ortada ahşap bir cumba xbanın her iki yanında ikişer pencere mevcuttur.Cumba ile pencere-erin etrafında geniş bir silme şeridi dolamaktadır.Sol bitişğinde * katlı dükkanlar bulunan yapının sağ bitişği boş arsa konumundadır.

TEKNİK	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON
--------	----	----------	--------	--------------

ORJİNAL KULLANIM

OTEL

BİRGÜNÜ KULLANIMI

OTEL

ÖNERİLEN KULLANIMI

Otel veya restore edilerek kültürel ve sosyal amaçlı herhangi bir kullanım (kafe,restoran,kütüphane,sergi salonu vb.gibi)

HAZIRLAYANLAR 18.12.1998

Filiz GÜRBOĞA Sanat Tarihçi

Suna GÜRSOY Sanat Tarihçi

KONTROL EDEN 18.12.1998

KURUM ONAYI NO:

İN DİZİNİ :

TEKLER	
RAPO	
POZİSYON	
NOTA VE PROJEST	
RESTORASYON PROJEST	
PAFTA	
KİTAP	
KİTAP	

/ /19
/ /19
/ /19

Varlıklarını Koruma Kurulu
Müdürlüğü

**İZMİR İİ NUMARALI
KÜLTÜR VE TAPSIAT VARLIKLARI
KORUMA KURULUNUN
13.12.1992 GÜN VE...8236.....
SAYILI KARAR EKİDİR.**

Sanat Tarihi

S. Selçuk BAŞER
Müdür

6.20
11-
6-1

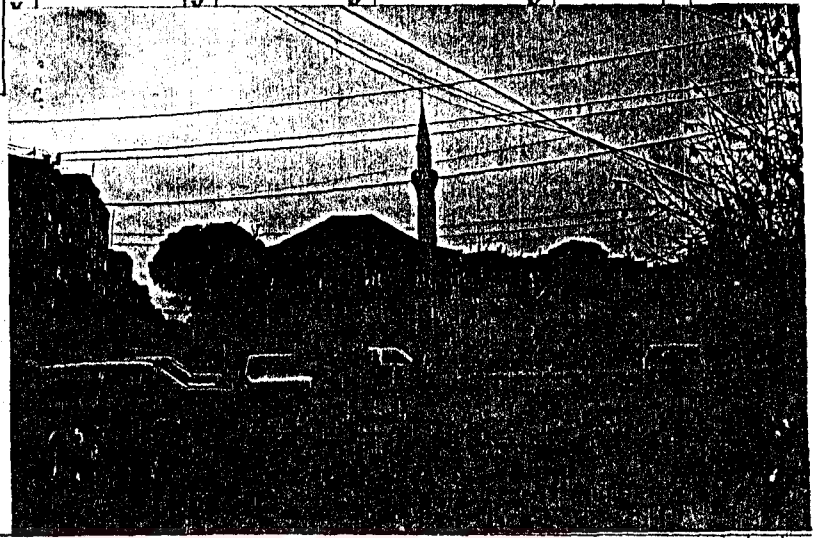
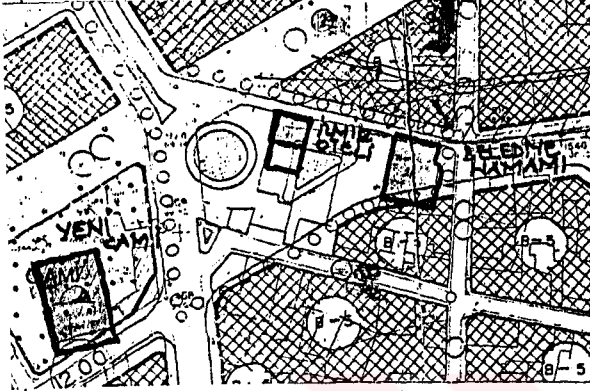
TÜRKİYE		KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		NİT		Nvanlar 0:		
İLİ	MANİSA	İLÇESİ	SALİHLİ	Mahalle Köy Veya Mevki	Mithatpaşa Cad.	KORUMA	ANITSAL	1 2 3
Sıkak ve Kapı No:		KADASTRO	ALTA: 30	ADA: 197	PAHSH: 1	DİREKSİYON	CEVRESSEL	1 2 3
ADI	YENİ CAMİ	YAPTIYAN	YAPAN	MİMARİ ÇAĞI (usulü):		Çevreye aykırı		
	YAPIM TARİHİ	KİTAP				VAZİYET		

GENEL TANIM

Kare planlı yapı dıştan ahşap kırma çatı ile örtülmüştür. Moloz taş malzemeyle inşa edilen yapının köşeleri iri blok taşlarla güçlendirilmiştir.

KORUMA DURUMU	X	İYİ	TAŞIYICI YAPI	X	DIŞ YAPI
	B	ORTA		B	
	C	FENA		C	

VAZİYET PLANI

ÖZETLER Son cemaat mahalli farklı bir döneme aittir. Ancak sonradan inşa edildiği, yoksa onarım sonucunun bu hale geldiği tam anlaşılamamıştır.

BUGÜNKÜ SAHİBİ Vakıflar Genel Müd.

BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ Vakıflar Genel Müd.

YAPILAN ONARIMLAR

AYRINTILI TANIM : Caminin doğu ve batı cephelerinde iki sıra halinde düzenlenmiş basık kemerli dört altta, dört üstte olmak üzere sekizer pencere mevcuttur. Son cemaat mahalli dört ayak tarafından taşınan pandantif geçişlere sahip üç adet oval kubbe ile örtülmüştür. Kuzey cephenin ortasında yuvarlak kemerli ana giriş kapısı ile kapının iki yanında birer adet basık kemerli pencere açıklığı yer alır. Pencerelerden sonra doğu köşede yuvarlak kemere sahip ikinci bir giriş kapısı, batıda ise yuvarlak kemerli, yarım daire kesitli bir mihrap nişi, mihrap nişinin yanında ise yine basık kemerli bir pencere mevcuttur.

Doğudaki ikinci giriş kapısı ile batıdaki mihrap üzerinde tek satırlık arapça yazı yer almaktadır. Açıklık kemerleri ortasında üzeri bezeli kilit taşları ile silmeli birer söve yer almaktadır.

Giriş kapısının iki yanında dikdörtgen altlıklara sahip, gövdeleri silmeli akahantus başlıklara sahip birer plastr vardır. Plastrlar silmeli ve yüzeyi süslü arsitrav benzeri yüzeyden hafif dışarı taşkın bir süslü parçayı taşımaktadır. Giriş kapısı ile kubbe arasındaki bölümde ise yarım daire şeklinde basık kemerli bir girişe sahip küçük balkon yerleştirilmiştir.

Son cemaat mahalli yakın tarihte geçirdiği onarım sırasında demir malzemeli camerkanla kapatılmıştır. Son cemaat mahallinde kuzey ve doğu cephelerinde yer alan 6 basamaklı merdivenlerle ulaşılmaktadır. Harim bölümünde kuzey cephedeki süblmelere benzer tarzda bezenmiş yarım daire kesitli mihrap yer almaktadır.

TEKNİK	Sİ	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON
ORJİNAL KULLANIM				
CAMİ				
BUGÜNKÜ KULLANIMI				
CAMİ				
ÖNERİLEN KULLANIMI				
CAMİ				
HAZIRLANAN	18.12.1998			
FILE: GURBOĞA S.Tarihçi	F. Gurboga			
Suna GURSOY S.Tarihçi				
KONTROL	/...../1998			
KURULUŞ				
NO:				
	/ /19			
	/ /19			
	/ /19			
KİTAP				
VAZİYET				

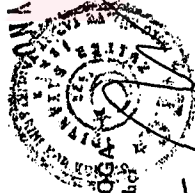
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İzmir, II Nolu Fikrî ve Tabiat
Varlıklarını Koruma Kurulu
Müdürlüğü

Başkan	Yard.Doç.Dr. Nurcan UYDAŞ
ÜYE	Yard.Doç.Dr. Turgay TONBİLİR
ÜYE	Yard.Doç.Dr. Cumhur İANRIVER
ÜYE	Hülya ÇOŞUROĞLU
ÜYE	A.A.
ÜYE	

İZMİR II NUMARALI
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI
KORUMA KURULUNUN
18.12.1992 GÜN VE 22.36
SAYILI KARAR EKİDİR.

İZMİR II NUMARALI

Filiz GÜRBÜZ
Sanat Tarihçisi

S. Selçuk BAŞER
Müdür

T.C:

KÜLTÜR BAKANLIĞI

İzmir İl No: KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU

SAYFA NO: 2

KARAR TUTANAĞI

Dosya No. : 45-07/5
Toplantı Tarihi ve No.: 18.12.1998 - 554
Karar No. : 8236
Karar Konusu : Tescil istemi.

İl - İlçe : Manisa
Adres : Salihli
Pafta No. : 32
Ada No. : 225
Parsel No. : 9(21) eski

Manisa İl, Salihli İlçesi, 32 pafta, 225 ada, 9
(21 eski) parsel de yer alan Belediye (Selim) Naman
ile Aynı ada üzerindeki 6 parsel üzerinde yer
alan İzmir Oteli ile Yeni Camii'nin 2863 ve
3386 sayılı yasa kapsamında korunması gerek
kültür varlığı, Aiteliği tasıması nedeniyle Anıt
Eser Olarak İzmir Oteli'nin de korunması
gerekli sivil mimarlık sermâhi olarak tescil
edilmesine karar verildi.

BAŞKAN

BAŞKAN YARDIMCISI

ÜYE

ÜYE

ÜYE

TEM. ÜYE

TEM. ÜYE

TEM. ÜYE

Katılmıyorum.

Çevre 2009

Bel. Bşk.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR İİ NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU MÜDÜRLÜĞÜ
İNCELEME VE KARAR TUTANAĞI

DOSYA NO	İLİ	İLÇESİ	PAFTA	ADA	PARSEL
45.07/5	MANİSA	SALİHLİ	32	225	9 (eski 21)

ADRES	Eski cami Mahallesi, Namam Sokak No:12
BAŞVURU SAHİBİ	Bektaş Yılmaz'ın
BAŞVURU TARİHİ / SAYISI	7.12.1998 tarihli dilekşesi

S İ T A L A N I

CİNSİ	DERECESİ	KARAR TARİH VE NO
-------	----------	-------------------

T A Ş İ N M A Z K Ü L T Ü R V A R L I Ğ I

KULLANIM	GRUBU	ENVANTER NO	KARAR TARİH VE NO
----------	-------	-------------	-------------------

T A Ş İ N M A Z İ N Ç E V R E S İ

KENDİ PARSELİNDE	BİTİŞİK PARSELDE	YAKININDA
YAPI VAR X	X	X
YAPI YOK		

B E L G E L E R

DİLEKÇE X	İMAR DURUMU	UYGULAMA
VEKALETNAME	UYG. İMAR PL. ÖRNEĞİ	RÖPERLİ/EBATLI
TAPU SENEDİ / TARİHİ	FOTOĞRAFLAR	KROKİSİ
SİT PAFTASI	TESCİL FİŞİ	APLİKASYON KROKİ
HALİHAZIR HARİTA X	ABİDE ONARIM FİŞİ	ÇAP
KADASTRAL X	RÖLEVE Krokisi X	PLANKOTE
İMAR PAFTASI X	RESTORASYON	SİLÜET

İLGİLİ KURUM GÖRÜŞLERİ	OLUMLU	OLUMSUZ	YOK
------------------------	--------	---------	-----

MÜZE RAPORU			
BEL. MECLİS KARARI			
VAKIFLAR GEN. MÜD.			
BAY. İSKAN MÜD.			

GELEN EVRAK

TARİH: 18.12.1998

SAYI: 3895

DOSYA NO: 45.07/5

İSTEK		
TESCİL	X	EK YAPI
KORUMA GRUSU SAP.	KORUMA ALANI SAP.	SİT ALANI SINIR DEĞŞ.
FONKSİYON DEĞŞ.	NAKİL	KORUMA İMAR PLANI
TESCİLDEN DÜŞME	PARSEL AYIRMA	KORUMA İMAR PLANI DEĞŞ.
ONARIM	PARSEL BİRLEŞTİRME	ÇEVRE DÜZENİ
YIKIM	SİT ALANI VE SINIRI SAP.	MADDİ HATA DÜZELTME
YIKIM / YENİ YAPI		

İNCELEME / DEĞERLENDİRME / GÖRÜŞLER

Manisa İli, Salihli İlçesi, Eskiçami Mahallesi, Hamam Sokak No:12 'de yer alan, tapunun 32 pafta, 225 ada, 9 (eski 21) parselin de kayıtlı Belediye (Şehir) Hamamı'nın Belediye tarafından yıkılmak istendiğinin ilgi dilekçe ile Müdürlüğümüz iletilmesi üzerine istem tarafımızdan 14.12.1998 tarihinde yerinde incelenmiştir.

Söz konusu taşınmaz daha önce korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşıyıp taşımadığı konusunda Manisa Müze Müdürlüğü uzmanlarınca yerinde incelenmiş ve 11.4.1986 tarihli rapor hazırlanmıştır. Bu raporda ; "geleneksel Türk Hamam plan semalarından tamamıyla farklı, kitabesi olmayan, ges devir yapısı olduğunu göstermektedir, denilerek korunması gerekli kültür varlığı olmadığı görüşüne varılmıştır."

Bu rapor doğrultusunda ; İzmir I No'lu KTVKKM'nün uzmanınca 9.8.1988 tarihinde hazırlanan raporda ; geleneksel Türk hamamı olmadığı ; ancak, korunması gerekli eski eser olup olmadığı konusunun yerinde incelenerek tespit edilmesi gerekmekte olduğu belirtilmiştir.

Konunun İzmir I No'lu KTVKK 'unda değerlendirilmesi sonucunda ; 11.8.1988 gün ve 448 sayılı kararı ile " Belediye Hamamının 2863 sayılı yasada belirtilen korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşınamaması nedeniyle yıkularak imar yolu geçirilmesi isteminin uygun olduğuna , karar verilmiştir.

Yerinde yapılan incelemede; söz konusu hamamın çift halvetli sıcaklığa sahip, önde yer alan soyunmalık mekanı 19. yüzyıl mimarisi özelliklerinde olan bir hamam olduğu, 2863 ve 3386 sayılı yasalar kapsamına giren korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşıdığı görülmüştür.

Yapının soyunmalık bölümü ahşap tavanlıdır. Ortasında 8gen bir ısıklık feneri yer almaktadır. İlklik enine dikdörtgen planlı olup, sağında tralık ve tuvalet yer alır. İlklik sonraki bir dönemde ara duvarla bölünerek ikiye ayrılmıştır. İkinci bölüm soyunmalıkta girilen şamafırık bölümü olarak kullanılmaktadır. İlklik ile tralık ve soyunmalık mekanları aynalı manastır tonozu nu andırır, aynasının, üzerinde ısıklık ve havalandırma delikleri bulunan bir örtü sistemi ile örtülmüştür. İlklikten yuvarlak kemerli bir kapı ile sıcaklığın ana mekanına girilmektedir. Ana mekan tromp geçişlere sahip kubbe ile örtülmüştür. Ana mekanın sağında yine tromp geçişlere sahip kubbe ile örtülü iki halvet yer almaktadır. Solda ise basık kemerli bir pencere yer alır. Bu pencere su deposuna açılmaktadır. Yan tarafında yer alan bahsedilen kühan bölümüne ulaşılmaktadır. Kühan yuvarlak kemerlidir.

Her ne kadar yapı daha önce İzmir I No'lu KTVKK'nu 11.8.1988 gün ve 448 sayılı karar ile korunması gerekli kültür varlığı niteliği tasınaması nedeniyle yıkılarak imar yolu geçirilmemesine karar verilmesine karşın; bugünde tamamen ayakta ve sağlam durumundaki yapının tesül edilmesi gerekmektedir.

Mevcut imar planında ağıllacak olan 17 metrelik yolun ortasında kalmaktadır. Belediyesinde ilgililerle yapılan görüşmelerde yolun açılmasına yönelik tüm kamulaştırma işlemlerinin tamamlandığı öğrenilmiştir.

Konu Kuruma Kurulunda değerlendirilirken Kurula sunulan 9.8.1988 tarihli rapor konunun uzmanı olmayan (Sanat Tarihisi değil) mimardır ve tek kişi tarafından hazırlanmıştır. Ayrıca, raporu

hazırlayan uzman tarafından yerinde incelenmemiştir. Ve konu hakkında karar alınmadan önce yerinde incelenmesi gerektiği adı geçen raporda da uzman tarafından belirtilmiştir.

Bu eksikliklere karşın konu değerlendirilerek karara alınmıştır. Bu durum göz önünde bulundurularak halen kurtarılma şansı olmadığını düşünmüştük. Bu hamamın ^{anıt eser olarak} tescil edilmesi gerektiği görüşündeyiz.

Ayrıca hamamın inceleme sırasında yakınındaki bir ada üzerinde Yeni Cami adıyla anılan bir cami tespit edilmiştir. Oldukça bakımlı yapıdır, kırma ahşap çatı ile örtülüdür, marilya kiremit kaplıdır. Moloz taş maheme ile inşa edilmiştir. Köşelerinde iri büyük taşlar kullanılmıştır. Yapının güney, doğu ve batı cephelerinde iki sıra olarak yerleştirilmiş basık kemerli pencereleri vardır. Son cemaat mahalli ~~yerinde~~ farklı bir döneme ait bir kubbe ile örtülmüştür. Son cemaat mahallinin (asıklıkları) kemer araları cemaat mahalline kapatılmıştır. Kuzey cephede ortada bir doğuda bir olmak üzere iki giriş kapısı solda (batıda) yuvarlak kemerli yarı daire kesitli mihrap mevcuttur. Kapılar yuvarlak kemerli, pencereler ise basık kemerlidir.

Söz konusu yapıda 2863 ve 3386 sayılı yasalar kapsamında giren konumları gerekli kültür varlığı niteliği taşıdığından tescil edilmesi gerektiği görülmüştür. Konu taşınmazın Mülkiyet Bakanlığı arşivindeki dosyasında eski eser ifadesi geçmesine karşın tescile yönelik bir ifade yer almamaktadır.

Konu değerlendirilmek üzere bilgilerinize sunulur. 18.12.1998

Filiz GÜRBOĞA
Sanat Tarihi
F. Gürboğa

Suna GÜRSOY
Sanat Tarihi
Suna Gürsoy

Başkan	Yard. Doç. Dr. Nurcan UYDAŞ	
Başkan Yard.	Yard. Doç. Dr. Turgay T. ÖNBİLGİN	
ÜYE	Yard. Doç. Dr. Cumhur TANRIYER	
ÜYE	Yrd. Doç. Dr. T. ÖNBİLGİN	
ÜYE		
T.ÜYE		

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU
KARAR

45.07/5

Toplantı Tarihi ve No : 18.12.1998-554
Karar Tarihi ve No : 18.12.1998-8236

Toplantı Yeri
İZMİR

Manisa İli,Salihli İlçesi,Eski Cami Mahallesi,Hamam Sokak,No:12'de yeralan,tapunun 32 pafta,225 ada,9 (eski 21 parsel) parselinde kayıtlı,mülkiyeti Salihli Belediyesine ait olan Belediye (Şehir) Hamamının eski eser olarak tescil edilmesi istemine ilişkin,Bektaş Yılmaz'ın 7.12.1998 tarihli dilekçesi ile İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan 18.12.1998 tarihli rapor okundu,ekleri incelendi,yapılan görüşmeler sonunda;

Manisa İli,Salihli İlçesi,Eski Cami Mahallesi,Hamam Sokak,No:12'de yeralan,tapunun 32 pafta,225 ada,9 (eski 21 parsel) parselinde kayıtlı,mülkiyeti Salihli Belediyesine ait olan,Belediye (Şehir) Hamamı; aynı ada üzerinde 6 parselde yeralan İzmir Otel ve Mithatpaşa Caddesi,30 pafta,197 ada,1 parselde yeralan Yeni Cami'nin 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşımaları nedeniyle "Anıt Eser" olarak İzmir Otel'i'nin ise korunması gerekli "Sivil Mimarlık" örneği olarak tescil edilmesine, karar verildi.

Başkan
Yard.Doç.Dr.Nurcan UYDAŞ

Başkan Yardımcısı
Yard.Doç.Dr.Turgay ÖNBİLGİN

Üye
Yard.Doç.Dr.Cumhur TANRIVER

Üye
Hülya ÇOPUROĞLU

Üye
Şükran SAĞLICAN

Temsilci
Üye

CENGİZ TUNÇ
Salihli Bel.Bşk.
KARŞI OY

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

TC. YÜKSEK KURULU
DOKÜMAN MERKEZİ

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.16 0.KTV.4.35 00.02-45.07/5 - 118
KONU : Manisa, Salihli, 32 patfa, 225 ada, 9 parsel.

İZMİR

26.11.1998

DGY

Özü yukarıda belirtilen konu hakkında İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından alınan 18.12.1998 gün ve 8236 sayılı kurul kararı ekte gönderilmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Bu Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler eklenmesi hakkındaki 3386 sayılı ve 10 Aralık 1987 gün ve 19660 sayılı Resmi Gazete ile 19.8.1989 gün ve 20257 sayılı Resmi Gazete'de değişikliği yayımlanan "Korunması Gerekli Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit-Tescili Hakkındaki Yönetmelik" gereğince:

Tescil edilen korunması gerekli taşınmaz kültür-tabiat varlıklarının Valiliğinizce, Kaymakamlığınızca en geç 3 gün içinde ilan tahtalarına asmak, Belediye hoparlörüyle duyurmak ve Köy Muhtarlığına bildirmek suretiyle ilan tutanağının Müdürlüğümüze gönderilmesi ve tapu kütüğünün beyanlar hanesine, korunması gerekli taşınmaz kültür-tabiat varlıkları olduğuna dair kayıt konulması gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

EK: 1-Karar

2-Tescil fişi örneği.

Selçuk BAŞER
MÜDÜR

DAĞITIM

GEREĞİ

- Vakıflar Genel Müd. ANKARA
- Manisa Valiliği
(Kültür Müd.)
- Salihli Kaymakamlığı
- Salihli Bel.Bşk.
- Salihli Tapu Sicil Müd.
- Salihli Kadastro Müd.
- İzmir Vakıflar Bölge Müd.

BİLGİ

- KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KOR.GEN.MÜD.
(Kurullar Dairesi Başkanlığı) ANKARA
- KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KOR.GEN.MÜD
(Tespit Dairesi Başkanlığı) ANKARA
- Manisa Müze Müd.
- Manisa Vakıflar Şube Müd.

8.1.99 FG
25.12.98 Dak. Şg

Adres : 1462 Sok. (Ali Kocatepe Sok.) No:15
Telefon : Müdür : (232) 463 73 56
Santral : (232) 464 81 60

35220 Alsancak/İZMİR
Fax: (232) 464 81 29